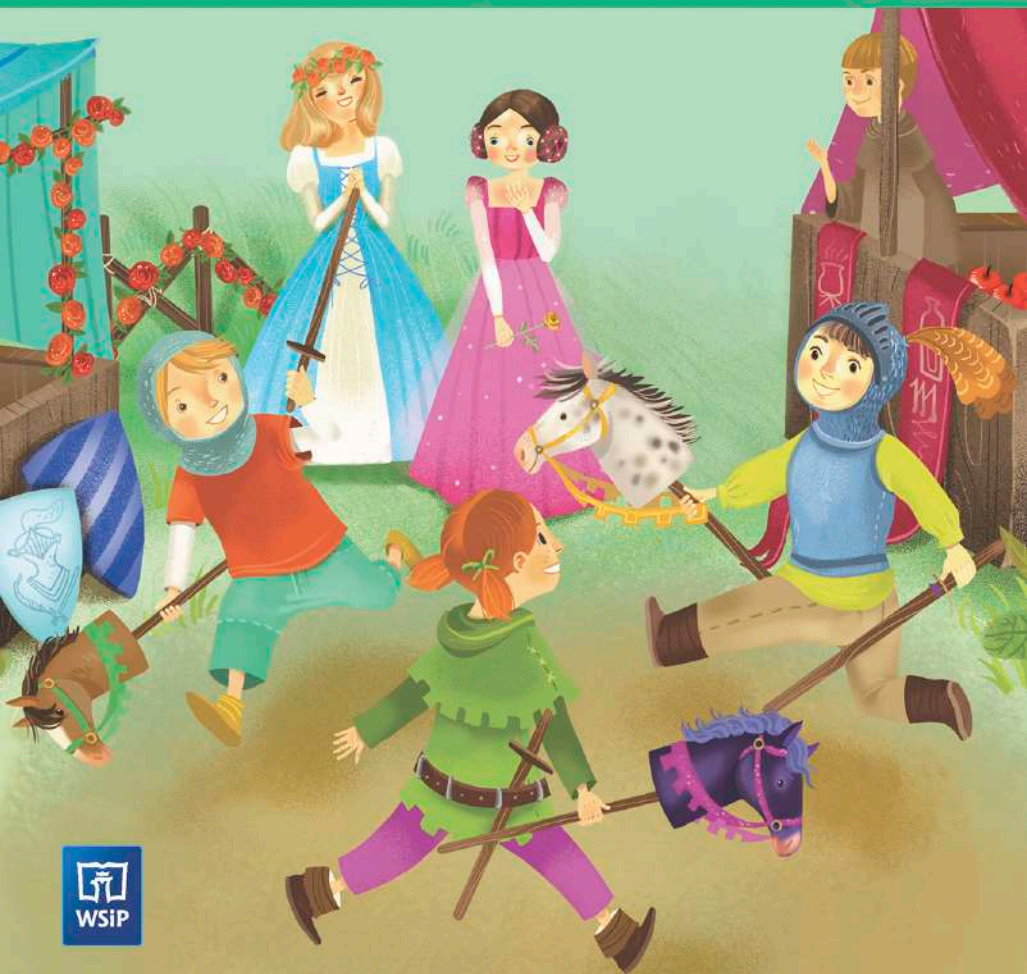

REFORMA
2017

Nowi Tropieciele

Podręcznik klasa 2 **część 2**

Drogi WSiP,

Nigdy bym nie publikowała publicznie książek wydawnictw, które działają na uczciwych zasadach.

Wasza firma jednak promuje masowy dodruk, całkowicie niepotrzebnych książek, które mogłyby być zastąpione wersjami elektronicznymi!

Co prawda e-booki są dostępne na waszej stronie, jednak:

- W przeciwieństwie do fizycznej książki, licencja na e-book kończy się po roku. Oznacza to, że jeżeli moja córka chciałaby powtórzyć sobie całą wiedzę do matury, musiałabym jej kupić wszystkie wasze książki od nowa.
- Waszych e-booków nie da się pobrać! Wymagają one dostęp do internetu, co uniemożliwia ich użycie na naszej wsi, gdzie zasięg jest ograniczony.
- Wasze e-booki nie działają na telefonach komórkowych!
- Wasze e-booki sprzedawane są po tej samej (albo wyższej) cenie co regulame książki. Cena e-booka powinna być niższa, gdyż e-booki wymagają elektronicznego czytnika (tabletu)!

Czas rozpocząć nową erę, w której papier nie jest beczelnie marnowany dla pieniędzy.

Przedstawiam e-book, który spełnia wszystkie oczekiwania uczniów.

Dbajmy o środowisko, zróbmy to dla młodych pokoleń.

Superbohater

Superbohaterowie dość często odwiedzają chłopców w snach. Temu jednak, który przyśnił się Jankowi, coś się chyba musiało pomylić. No bo co to za superbohater w miękkich kapciach, piżamie, z ręcznikiem przewieszonym przez muskularne ramię, szczotką do zębów wetknięą między potężne szczęki i papierkiem po batoniku wystającym z kieszeni?

– Superbohaterze – spytał przez sen Janek. – Ty też musisz myć zęby?

Superbohater wyjął z ust szczoteczkę, a jego umięśnione ciało zatrzęsło się od tubalnego śmiechu.

– Cha, cha! Miałbym ratować świat z dziurawymi zębami?

– I też musisz zasypiać tak wcześnie jak ja? – zdziwił się Janek.

– Cha, cha! Miałbym ratować świat zmęczony i niewyspany?

– I też musisz się codziennie kąpać?

– Cha, cha! Żeby ratować świat, trzeba się sporo napocić.

– A batonik? – sapnął przejęty Janek. – To też, żeby ratować świat?

Superbohater zmrużył oko i przyłożył palec do ust.

– Cii! – szepnął. – Superbohater to też człowiek. Miewa słabości.

Kiedy Janek obudził się rano, już wiedział, kim chciałby zostać. Co więcej, wiedział też, jak ma to zrobić.

- 1 Opowiedz, co przyśniło się chłopcu.
- 2 W jaki sposób superbohater dba o zdrowie?
- 3 Co to znaczy **mieć słabość**? Czy ty też masz jakąś słabość?

Jak być zdrowym?

Każdy dzień należy
zaczynać pełnym
witamin śniadaniem.

Żeby tryskać
energiją, musimy
się też wysypiać.

Miód, cytryna,
czosnek i sok
z malin są dobre
na przeziębienie.

Codzienny ruch i zabawa na powietrzu
w każdą pogodę
to doskonały sposób
na wzmocnienie
odporności.

Uprawianie sportów to najlepszy sposób,
żeby być szybkim i zwinnym.

- 1 Jak należy dbać o swoje zdrowie każdego dnia?
- 2 Co jest dobre na przeziębienie? Odszukaj odpowiedni fragment tekstu i przepisz go do zeszytu.
- 3 Jak myślisz, dlaczego sen jest ważny dla zdrowia?
- 4 W jaki sposób można zdrowo spędzać wolny czas jesienią?
- 5 Przeczytaj wyrazy zapisane pod obrazkami na marginesie. Przepisz je do zeszytu.

U

cebula

konfitura

rumianek

żurawina

Jan Brzechwa

Katar

Spotkał katar Katarzynę –
A PSIK!

Katarzyna pod pierzynę –
A PSIK!

Sprowadzono wnet doktora –
A PSIK!

„Pani jest na katar chora” –
A PSIK!

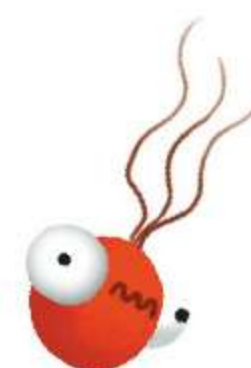
Terpentyną* grzbiet jej natarł –
A PSIK!

A po chwili sam miał katar –
A PSIK!

Poszedł doktor do rejenta** –
A PSIK!

A to właśnie były święta –
A PSIK!

Stoi flaków pełna micha –
A PSIK!

* terpentyna – dawne lekarstwo
na przeziębienie do nacierania ciała

** rejent – urzędnik, który
przygotowuje umowy

A już re^{je}nt w mi^{ch}ę ki^{ch}a –
 A PSIK!
 Od re^{je}nta posz^{ło} da^{lej} –
 A PSIK!
 Bo się goś^{ci}e po^{ki}chali –
 A PSIK!
 Od tych goś^{ci} ich znów goś^{ci}e –
 A PSIK!
 Że dudⁿⁱło jak na moś^{ci}e –
 A PSIK!
 Przed go^dziną jed^{en}astą –
 A PSIK!
 Już ki^{ch}ało ca^{łe} miast^o –
 A PSIK!
 Aż zab^{ra}kło ter^{pen}tyny –
 A PSIK!
 Z wi^{ny} jed^{nej} Katarzyny –
 A PSIK!

- 1 Wymień osoby, które kolejno zarażały się katarem, i zapisz nazwy tych osób w zeszycie.
- 2 Porozmawiajcie w klasie o tym, jak należy postępować, by nie zarażać innych chorobą.
- 3 Naucz się czytać płynnie wiersz, a potem recytować go z pamięci. Zwróć uwagę na właściwą intonację i znaki interpunkcyjne.

Moje ciało

Gdy patrzysz na ciało człowieka, możesz wyróżnić jego podstawowe części: głowę, tułów i kończyny.

Ciało to nie tylko to, co widać. Organizm człowieka jest jak skomplikowana maszyna składająca się z wielu elementów. Każdy element tej maszyny jest potrzebny, żeby właściwie działała.

czaszka

staw łokciowy

żebra

kręgosłup

staw kolanowy

Pod skórą znajdują się **mięśnie**. Pracują intensywnie za każdym razem, gdy na przykład podnosisz z podłogi swój plecak, uśmiechasz się lub marszczysz czoło.

Mięśnie są przymocowane do kości, a wszystkie kości tworzą **szkielet**. Szkielet jest podporą całego ciała. Składa się z ponad dwustu kości. Niektóre kości są połączone ze sobą ruchomo za pomocą stawów, które pozwalają na przykład zgiąć rękę lub nogę.

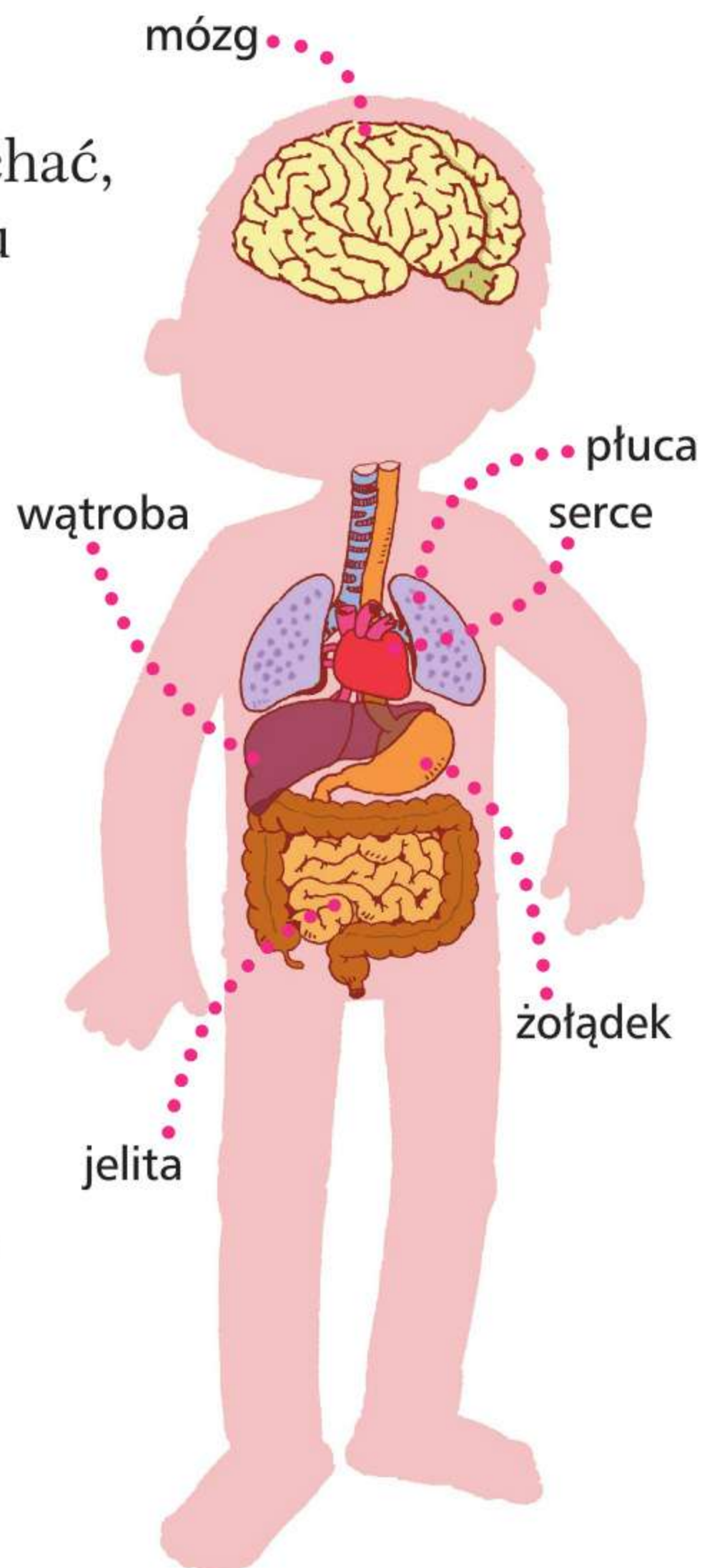
Aby żyć, trzeba między innymi oddychać, jeść, pić. Jest to możliwe dzięki wielu różnym narządom wewnętrznym.

W czaszce znajduje się **mózg**, który stanowi centrum dowodzenia całej skomplikowanej maszyny, jaką jest ludzki organizm.

Do oddychania służą nam **płuca**. W płucach tlen jest przenoszony do krwi, a ta rozprowadza go do wszystkich części ciała.

Gdy dotkniesz ręką klatki piersiowej, wyczujesz bicie **serca**. Serce to mięsień wielkości pięści, który bez przerwy pompuje krew w całym ciele.

Aby mieć siłę do życia, trzeba jeść. Po posiłek jest trawiony między innymi dzięki **żołądkowi**, **wątrobie** i **jelitom**. W ten sposób jedzenie dostarcza energii potrzebnej do nauki i zabawy.

10

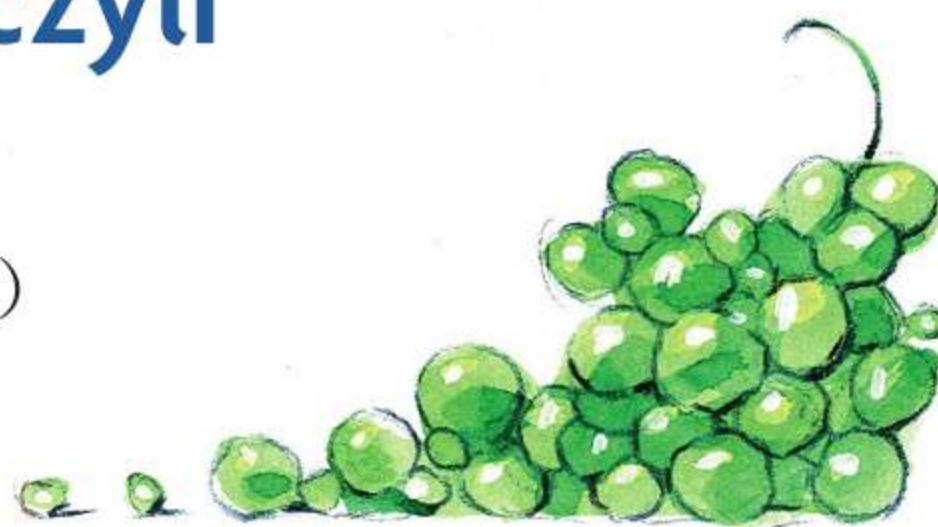
Pływanie dobrze oddziałuje na ogólny stan zdrowia człowieka. Poprawia pracę płuc i serca oraz zwiększa odporność organizmu. Wystarczą regularne zajęcia na basenie, by wzmocnić mięśnie i zapobiec wadom postawy.

- 1 Jak rozumiesz przysłowie: **W zdrowym ciele zdrowy duch**?
- 2 Jakie są dobroczynne skutki pływania dla naszego zdrowia?
- 3 Jak inaczej można zadbać o swoje ciało?
- 4 Powiedz, w jaki sposób należy zachowywać się podczas zajęć na basenie.

Zagadka dziewiąta, czyli uwaga na owoce!

(fragment książki „Detektyw Pozytywka”)

[...]

– Proszę! – krzyknął detektyw Pozytywka, przełykając w pośpiechu czekoladki z marcepanem [...].

– Ratunku!... – jęknęła pani Majewska. – Martwiak znowu chce mnie otruć!

– Jak to „znowu”? – zdziwił się detektyw Pozytywka. – Przecież poprzednim razem okazało się, że Martwiak wcale nie chce pani otruć, tak się pani tylko wydawało. [...]

– Ale on i tak chce mnie otruć... – stęknęła pani Majewska. – I chyba mu się wreszcie udało. Pomogły mu te bachory z trzeciego piętra.

– Zuzia i Dominik?! – zapytał osłupiały detektyw Pozytywka.

– Tak – wysapała pani Majewska. – Są z nim w zмовie. Poczęstowali mnie zatrutymi winogronami.

Detektyw Pozytywka nie wierzył własnym uszom. Zuzia i Dominik w zмовie z Martwiakiem?! Niemożliwe!

– Proszę u mnie chwilę posiedzieć! – powiedział, wybiegając z agencji. – Dowiem się, co i jak!

Zuzia i Dominik bawili się właśnie przy trzepaku. Określenie „bawili się” nie jest w tym wypadku najszcześniejsze – ponieważ nie tyle bawili się, co stali z niewyraźnymi minami przy trzepaku; Dominik trzymał w ręku objedzoną prawie do końca kiść winogron. Zuzia była blada i przestępowwała nerwowo z nogi na nogę.

– Skąd macie te winogrona?! – krzyknął detektyw Pozytywka. – Od Martwiaka?!

– No co pan? – Dominik popatrzył na detektywa Pozytywkę ze zdumieniem. – Od kiedy to Martwiak rozdaje winogrona?

– To skąd?! – dopytywał się detektyw Pozytywka.

– Z bazarku... – mruknęła Zuzia.

Detektyw Pozytywka sięgnął po trzymaną przez Dominika kiść.

Winogrona jak winogrona – nie wyglądały podejrzanie. Coś jednak z nimi było nie tak. Tylko co?!

– Kiedy je kupiliście? – zapytał naraz detektyw Pozytywka.

– No, przed chwilą – odpowiedział Dominik, łapiąc się za brzuch. – Może z dziesięć minut temu.

– A wracając z bazarku, zaszliście do domu? – dopytywał się detektyw Pozytywka. – Czy jeszcze nie?

– Jeszcze nie – jęknęła Zuzia. – Ale ja już chyba pójdę, bo... – nie skończyła jednak, tylko pobiegła do klatki.

Detektyw Pozytywka spojrzał badawczo na Dominika.

– Dobrze się czujesz? – zapytał.

– Nie najgorzej. – Dominik miał niewyraźną minę. – Przepraszam... czy mógłbym skorzystać z pańskiej toalety? Bo Zuzia chyba mnie teraz nie wpuści do naszej...

Detektyw Pozytywka chrząknął, próbując ukryć rozbawienie.

– Moją toaletę zajęła już pewnie pani Majewska – powiedział. – Zresztą idź, sprawdź, a ja w tym czasie pójdę do apteki, po węgiel.

I poszedł.

Zgodnie z przewidywaniami detektywa Pozytywki detektyw

Martwiak i tym razem był niewinny. To nie on zatrul panią Majewską i dzieciaki – właściwie nikt tego nie zrobił. Cóż więc się stało? I dlaczego detektyw Pozytywka poszedł do apteki po węgiel?

- 1 Wymień bohaterów tekstu.
- 2 Opowiedz, jaką zagadkę musiał rozwikłać detektyw Pozytywka.
- 3 Wyjaśnij, co było przyczyną zatrucia dzieci i pani Majewskiej.
- 4 Przeczytaj rozwiązanie zagadki zamieszczone na końcu lektury „Detektyw Pozytywka”. Czy twoje przypuszczenia się potwierdziły?
- 5 Porozmawiajcie w grupach o tym, jakie cechy powinien mieć dobry detektyw. Czy detektyw Pozytywka takimi się wyróżniał?

Dawno temu w Biskupinie

Ubrania szyto ze skór i płótna tkanego z lnu.

Do polowania używano łuków i oszczepów.

Drewniane domy kryto trzcina.

Ścieżki wykładano drewnianymi balami.

Zimą trzymano zwierzęta gospodarskie w domu.

- 1 Co na ilustracji najbardziej cię zainteresowało?
- 2 Z jakich materiałów budowano domy w dawnym Biskupinie, a z jakich wykonywano narzędzia?
- 3 Czym zajmowali się mieszkańcy osady?
- 4 Zastanów się i powiedz, jak zmieniło się życie ludzi od czasów przedstawionych na ilustracji.

Na rozgrzanych kamieniach
pieczono podpłomyki,
czyli placki z mąki i wody.

Narzędzia
wyrabiano
z drewna lub
z metalu.

Naczynia lepiono
ręcznie z gliny.

Z suszonych ziół
robiono lekarstwa.

Marta Berowska

O Lechu, Czechu i Rusie

(fragment)

Dawno, dawno temu, kiedy jeszcze wszyscy Słowianie zamieszkiwali wspólne ziemie i mówili jednym językiem, było sobie trzech braci: Lech, Czech i Rus. Żyło im się dobrze i zgodnie, a z racji swej mądrości przewodzili poszczególnym rodom. Lecz nadszedł czas, kiedy ziemia nie mogła już wyżywić ich ludzi, w lasach zaczęło brakować zwierzyny, a w rzekach ryb. [...]

ulica Ciekawych Wyrazów

legenda – opowieść o bohaterach, miejscach i wydarzeniach, w której przeplatają się fakty historyczne i elementy fantastyczne

- 1 Wysłuchaj legendy o Lechu, Czechu i Rusie.
- 2 Opowiedz legendę na podstawie ilustracji.
- 3 Co według ciebie powinien przedstawiać ostatni obrazek?
- 4 Wymień fakty historyczne i elementy fantastyczne, które występują w tej legendzie.
- 5 Na podstawie legendy powiedz, jakie miasto było pierwszą stolicą Polski.

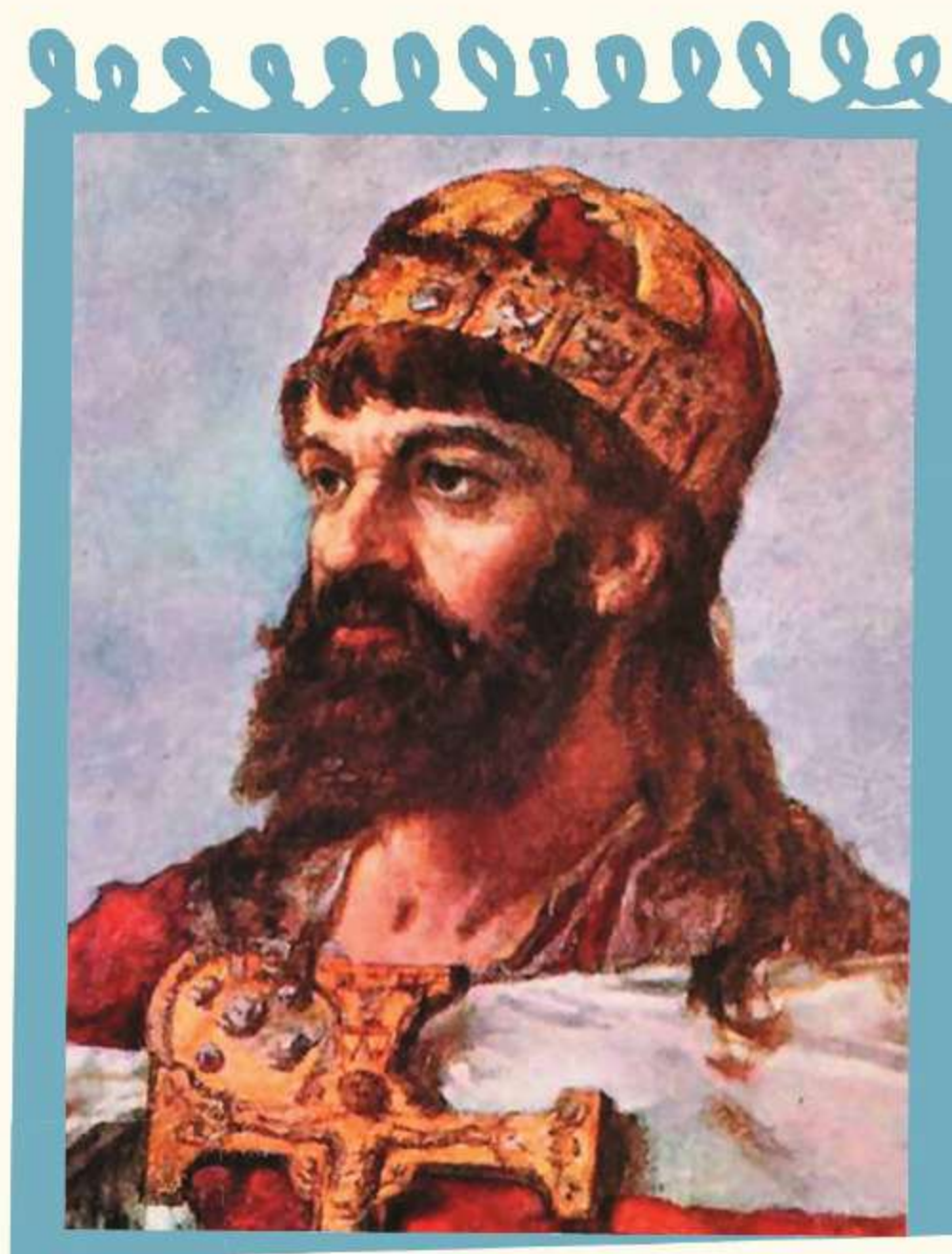

Bawimy się z Noni

Na co dzień nie zdajemy sobie sprawy z tego, jak wiele zawdzięczamy pierwszemu władcy Polski – księciu **Mieszkowi I** z rodu Piastów.

Mieszko był władcą mądrym, przewidującym i wojowniczym. Ponad tysiąc lat temu zjednoczył polskie plemiona i zbudował państwo, które przypominało wielkością i kształtem współczesną Polskę.

Książę dokonał czynu, który zmienił losy Polski. Odrzucił starą wiarę w wielu bogów i przyjął wraz z poddanymi **chrzest**.

Przyjęcie nowej wiary w jednego Boga wzmocniło władzę księcia. Duchowni, którzy przybyli do Polski, pomagali mu w rządzeniu. Ci wykształceni ludzie przynieśli ze sobą także wiedzę. Mieli rzadką i ważną wówczas umiejętność czytania i pisania **w języku łacińskim**.

-
- Start
- Bzury
- znad
- bzyg
- bzdury,
- bżyczy bzdury,
- bżycq
- bzdury
- bzdurzy
- i nad
- bzyg
- bajdurzy,
- bzdurstwa
- bżyczy
- bajdurzy,
- w bzach
- Bzurą
- bzdury i nad
- bzdurstwa
- bzdury,
- bżyczy
- bzdurnie bżyka, bo zbżikował i ma bżika!
- Meta

słowa: Józef Wybicki

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Ref.: Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Ref.: Marsz, marsz...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Ref.: Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany –
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.

Ref.: Marsz, marsz...

hełm

herb

harcerz

bohater

- 1 Jakie święto obchodzimy 11 listopada?
- 2 Porozmawiajcie w klasie o słowach hymnu. Spróbujcie dowiedzieć się i wyjaśnić, co oznaczają niezrozumiałe wyrazy.
- 3 Naucz się hymnu na pamięć.
- 4 Przeczytaj wyrazy pod ilustracjami na marginesie. Zapamiętaj ich pisownię.

Mój kawałek ojczyzny

Cześć!

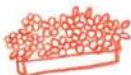
Tu Hania. Wczoraj był apel z okazji Narodowego Święta Niepodległości. I wszyscy śpiewaliśmy hymn. A jedna pani na mnie nakrzyczała – nie nasza, bo nasza nie krzyczy, tylko z innej klasy: „A ty czemu nie śpiewasz hymnu?! Hymn jest jak tabliczka mnożenia! Trzeba go znać i już!” – zawołała. Przestraszyłam się, bo ja nie znam. I myślałam, że tego nie widać. Bo jak pani dyrektor mówi: „Do hymnu”, to przecież ruszam ustami.

Bo to nie tak, że ja nie chcę śpiewać, tylko ja nie pamiętam słów. Uczylam się, ale ciągle zapominam. Hymn ma takie dziwne słowa, że ja ich nie rozumiem. A jak czegoś nie rozumiem, to nie mogę zapamiętać. No nie mogę i już. Dlatego poskarżyłam się naszej pani. A pani powiedziała, żebym się nie martwiła.

A potem na lekcji zapytała, kto wie, o czym jest hymn. No to Henio powiedział, że chyba o jakimś Dąbrowskim. Pani powiedziała, że bardzo dobrze. I że ten Dąbrowski miał na drugie imię Henio – tak jak Henio, więc Henio się bardzo ucieszył. A potem jeszcze powiedziała, że Henio Dąbrowski, jak urosł i zamienił się w Jana Henryka, to został wielkim patriotą. I czy wiemy, co to znaczy. „Patriota to ktoś, kto walczy za swój kraj” – powiedział Dominik.

Wtedy Henio (nasz, nie Dąbrowski) zapytał, czy to przypadkiem nie był dziadek Marcina, bo Marcin też ma na nazwisko Dąbrowski i lubi się bić. Pani się roześmiała i powiedziała, że jeśli już, to prapraprapradziadek, i wtedy wszyscy też się zaczęli śmiać. Wszyscy oprócz mnie. Pani to zauważyła i zapytała, co się stało.

To powiedziałam, że mi smutno, bo nie dość, że nie znam hymnu, to na dodatek nie jestem patriotką. „Czemu tak myślisz?” – zapytała pani. „Bo ja nie chcę z nikim walczyć i nie lubię się bić” – odpowiedziałam. Wtedy pani powiedziała, że to nie do końca tak z tym patriotyzmem. I że hymn to pieśń historyczna, to znaczy pamiątkowa – opowiada o tym, co już minęło. Dziś Polska jest wolnym krajem, ale kiedyś – kiedy żył Jan Henryk Dąbrowski – tak nie było. Więc słowa w hymnie też są pamiątkowe – dlatego śpiewamy o szabli i maszerowaniu. Ale dziś

nie musimy już z nikim walczyć, a patriotą to po prostu ktoś, kto kocha swoją ojczyznę.

Wtedy Nina powiedziała, że kochać to można mamę i że nie rozumie, jak ma kochać taką dużą ojczyznę. Przytuliła mapę Polski? Pani pochwaliła Ninę i powiedziała, że to jest dobre pytanie. Jak kochamy mamę, to wiemy, co lubi, staramy się być dla niej dobrzy, dbamy o nią. Tak samo z ojczyzną. Gdy nie śmiejemy na ulicy, nie niszczymy huśtawek na placu zabaw, uśmiechamy się do innych, ustępujemy miejsca starszym w tramwaju, to dbamy o swój kraj, okazujemy mu miłość. Wtedy Piotrek zawołał, że to głupie, bo przecież ulica to nie jest żadna ojczyzna.

A pani powiedziała, że właśnie jest. I że ojczyzna to wszystko, co jest tuż obok, co jest nam najbliższe – nasze podwórko, nasza szkoła, nasi sąsiedzi, pani w sklepie obok, ładne kwiaty na balkonie, koło którego przechodzimy. I gdy się staramy, żeby dookoła nas było czysto i miło, żeby się żyło dobrze, gdy pomagamy sobie, to właśnie kochamy ojczyznę. „Jeśli każdy będzie kochał swój kawałek ojczyzny, to na początek naprawdę zupełnie wystarczy” – powiedziała pani.

Listopadowe całusy
Wasza Hania – patriotka

PS

Henio zupełnie zwariował przez tego Henia Dąbrowskiego. Nauczył się całego hymnu na pamięć! I namawia dziadka, żeby mu kupił szablę.

Jesienne przebieranki

Tylko brązowy ogon gronostaja przypomina zimą o jego jesiennej barwie.

Nadchodzi zima. Zwierzętom gęstnieje sierść. W czasie mrozów będzie im ciepło. Niektóre zwierzęta zmieniają kolor sierści. Gronostaj i lis polarny stają się białe. Pardwa zmienia pióra na białe. Białe zwierzęta są niewidoczne na śniegu. Mogą się łatwo ukryć.

Lis polarny z czarnobrazowego staje się zimą śnieżnobiały.

sierść

piórko

pardwa

gronostaj

renifer

Jesienią pardwa jest pstrokata,

a zimą – śnieżnobiała.

Dzięki białej barwie pardwa jest mniej widoczna dla drapieżnika. A lisowi i gronostajowi biała sierść pomaga w polowaniu. Renifer o jasnej sierści stapia się z otoczeniem. Zanim jednak nastanie zima, sierść zwierząt zmienia się powoli i stopniowo. To dlatego jesienią można w rejonach polarnych zobaczyć dwukolorowego lisa albo pardwę w ciapki.

- 1 W jaki sposób zwierzęta przygotowują się do zimy?
- 2 Dlaczego wiele zwierząt przybiera na zimę jasne ubarwienie?
- 3 Odszukaj na ilustracji zwierzęta wymienione w tekście.

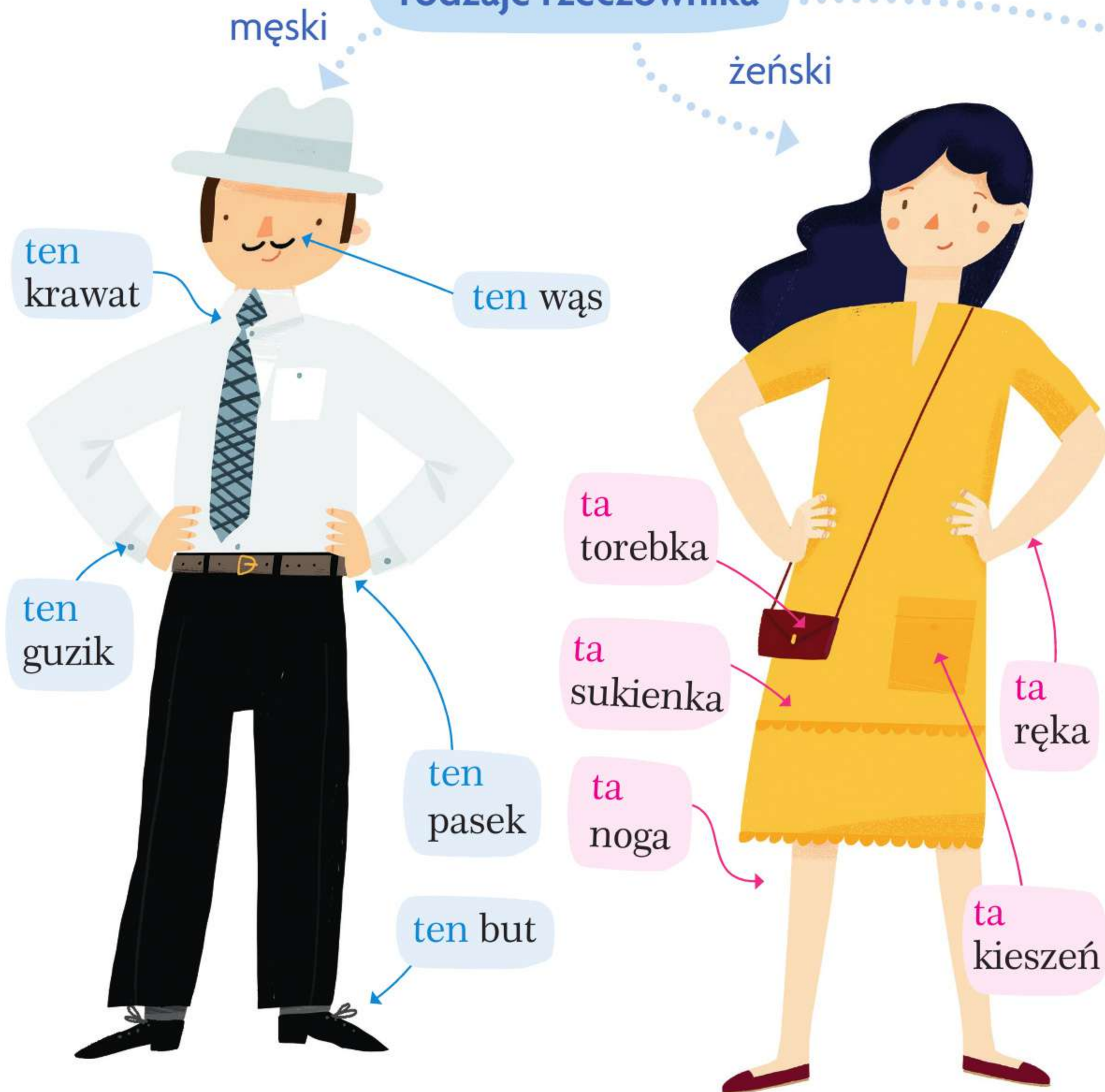

Brązowe futro renifera na zimę staje się jasne.

rodzaje rzeczownika

męski

żeński

- 1 Wymień rodzaje rzeczownika.
- 2 Rozejrzyj się wokół siebie i wymień trzy rzeczowniki rodzaju męskiego, trzy – rodzaju żeńskiego i trzy – rodzaju nijakiego.

Rzeczowniki odpowiadają
na pytania:

kto? – mama,

co? – kwiat, pies, książka.

Rzeczowniki występują
w **liczbie pojedynczej**
i **liczbie mnogiej**:

kot – koty,

książka – książki.

To już
wiem!

nijaki

to czoło

to ucho

to dziecko

to piórko

Rzeczowniki to nazwy:

rzeczy – ławka,

roślin – tulipan,

zwierząt – kot,

osób – mama.

To już
wiem!

- 3 Wskaż w zdaniach wszystkie rzeczowniki i określ ich rodzaj.

Mama ma śliczną sukienkę. Tata nosi kapelusz na głowie.
Dziecko siedzi w fotelu i ma zadowoloną minę.

Adam Wajrak

Dlaczego niedźwiedź tyle je?

(fragment)

Niedźwiedź zjada to, co pozwala mu się szybko otłuścić i wyrównać straty po śnie zimowym oraz przygotować się do kolejnego snu. Je więc wszystko, czego jest wokoło najwięcej. Niedźwiedzie mieszkające na północy Europy lub Ameryki, gdzie smacznych roślin jest mniej, jedzą więcej mięsa. Nasze niedźwiedzie późnym latem i jesienią uwielbiają zjadać się borówkami, ponieważ są one bogate w cukry. Cukry najłatwiej zaś przekształcić w tłuszcz i dlatego, jedząc jagody, miś może się łatwo otłuścić przed snem zimowym.

A zadanie nie jest proste, bo niedźwiedź musi przybrać około połowy swojej normalnej wagi, czyli miś ważący wiosną 100 kilogramów przez lato i jesień musi przytyć 50 kilogramów. To tak, jakby dziecko po pół roku miało ważyć tyle co dorosły. Nieźle, prawda?

To obżarstwo nasila się oczywiście jesienią. I niedźwiedzie, które są zwierzakami aktywnymi raczej nocą, można wtedy zobaczyć również w dzień. W szczytowym momencie opychania się niedźwiedzie jedzą i są zajęte przez 20 godzin na dobę! [...] Objadanie zaczyna się już w sierpniu, a kończy, gdy śnieg strąci jagody. Kiedy to może się stać? Najczęściej w drugiej połowie października lub na początku listopada.

Niedźwiedzie szukają tego, co otłuszcza szybko, i dlatego wystarczy, że zasmakują w bułce, cukierku albo czekoladce, a tracą zupełnie głowę.

Ich natura każe im tego szukać za wszelką cenę, a gdzie najlepiej szukać, jeśli nie w domach albo w plecakach turystów? I już kłopoty gotowe.

Dlatego niech nigdy nie przyjdzie wam do głowy karmić niedźwiedzie! Nie mogą poznać smaku bułeczki lub czekolady! Niedźwiedź okradający i atakujący ludzi zwykle zostaje zabity. Czekolada, ogryzek, kanapka czy jakiegokolwiek śmieci zostawione w Tatrach lub Bieszczadach mogą oznaczać wyrok śmierci dla jakiegoś niedźwiedzia. Pamiętajcie o tym. A gdy zobaczycie takie śmieci, to zabierzcie je ze sobą na dół do śmietnika. Wiem, że to trochę obrzydliwe, ale dla niedźwiedzi warto to zrobić.

- 1 W jaki sposób niedźwiedzie przygotowują się do zimy?
- 2 Dlaczego na szlakach górskich nie wolno zostawiać resztek jedzenia?
- 3 Czy wiesz, jak się zachować, gdy zauważysz niedźwiedzia w górach? Sprawdź w książkach lub w internecie.

Tak. Na przykład gdy pies warczy, mówi: „Odejdź stąd”. Kiedy wesoło macha ogonem, daje znak, że jest przyjaźnie nastawiony.

Jak często
trzeba kąpać
kota?

Bardzo rzadko, a najlepiej wcale. Koty myją się same i nie lubią kąpieli.

Nie, ponieważ czyści je, gdy chrupie twarde pożywienie.

Czy psom
marzną łapy
zimą?

Oczywiście, ale dopiero podczas dużego mrozu. Psy znacznie lepiej znoszą niskie temperatury niż upały.

Czy od zwierząt
możemy zarazić się
chorobami?

Niestety tak. Dlatego nie wolno ich całować, a po zabawie trzeba umyć ręce.

- 1 Co trzeba zrobić po zabawie ze zwierzętami?
- 2 Porozmawiajcie w klasie o tym, jak należy opiekować się domowymi zwierzętami.
- 3 Które informacje podane przez weterynarza najbardziej cię zaintrygowały?
- 4 O co jeszcze można zapytać weterynarza? Zapisz dwa pytania w zeszycie.
- 5 Znajdź w dostępnych źródłach informacji odpowiedź na jedno z ułożonych przez siebie pytań.
- 6 Przepisz do zeszytu wyrazy umieszczone pod obrazkami na marginesie. Zapamiętaj ich pisownię.

ch

niewymienne

chart

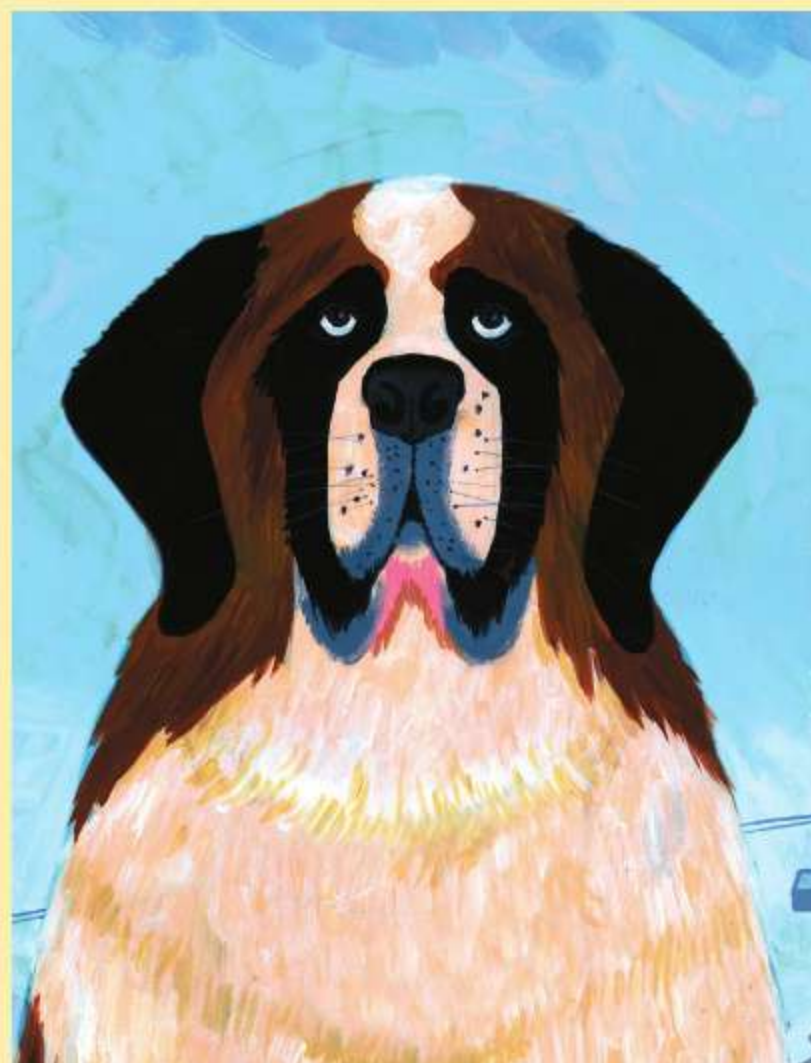
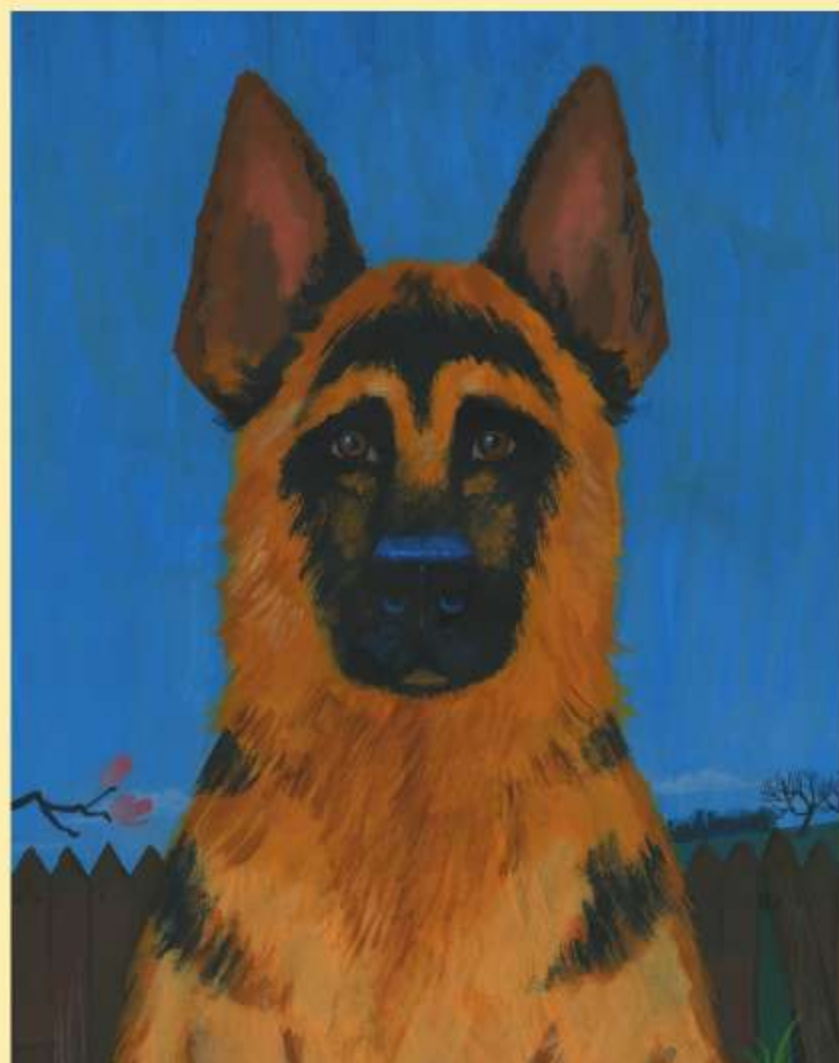
chomik

choroba

pchła

Psy w służbie człowieka

Rasa:

owczarek
niemiecki

Zawód:

pies policyjny

Co robię?

Potrafę szukać
zaginionych ludzi, jeśli
znam ich zapach.

Rasa:

bernardyn

Zawód:

pies ratownik

Co robię?

Pomagam w ratowaniu
ludzi, na przykład tych,
których zasypała lawina
śnieżna.

Rasa:
golden retriever*

Zawód:
pies pomocnik terapeuty

Co robię?
Dzięki zabawom ze mną
chore dzieci lepiej się czują
i szybciej zdrowieją.

*retriever – czytaj: ritriwer

- 1 Jak psy mogą pomagać człowiekowi?
- 2 Wyjaśnij, jakie są zadania psa przewodnika.
- 3 Pomyśl i powiedz, w jaki sposób człowiek może podziękować swojemu psu za pomoc.

Rasa:
labrador retriever*

Zawód:
pies przewodnik

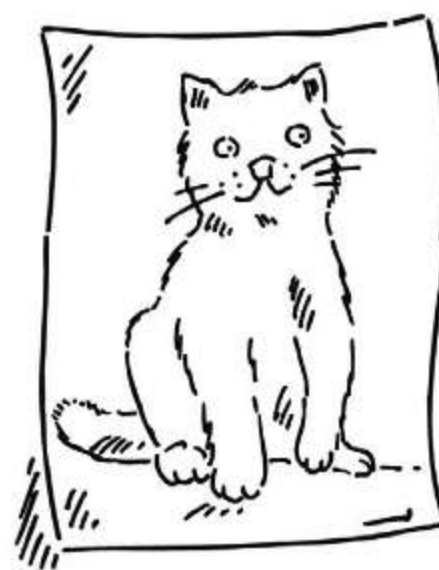
Co robię?
Pomagam osobom
niewidomym poruszać się
poza domem.

Pomagamy zwierzętom

Jeśli nie mamy warunków, żeby zabrać zwierzę do domu, możemy mu pomóc w inny sposób.

Wiele **schronisk** poszukuje chętnych do pomocy w codziennej opiece nad zwierzętami. Jest to bardzo odpowiedzialna praca. Mogą ją wykonywać tylko osoby dorosłe.

Psa, kota lub nawet konia można **zaadoptować** bez brania go do domu. Trzeba tylko co miesiąc wpłacać określoną sumę na zaspokojenie jego potrzeb. Adoptowanego zwierzęcia można regularnie odwiedzać w schronisku.

Również dzikie zwierzęta, które zostaną zranione lub skrzywdzone, wymagają pomocy. Ponieważ mogą być chore lub niebezpieczne, najpierw należy zadzwonić do **ośrodka** opiekującego się dzikimi zwierzętami. Często działają one przy ogrodach zoologicznych.

- 1 Dowiedz się, jakie schroniska dla zwierząt znajdują się w twojej okolicy. Sprawdź, jak można je wspierać.
- 2 Czy w twojej okolicy znajdują się ośrodki pomocy dzikim zwierzętom? Jeśli tak, to jakim?

Sen psa

(fragment)

Na polu kalafiory,
na całe życie dość.
Kalafior każdy spory
i w każdym rośnie kość.
Więc podjem znakomicie
aż po żołądka kres,
o, piękne, piękne życie,
o, piękny jestem pies!
[...]

Po łączce chodzą krówki,
słownie: sześćdziesiąt sześć.
Podchodzę: to parówki,
gorące, tylko jeść!
Parówki autentyczne,
kilometrowy zwój,
o, chwile niebotyczne*,
o, piękny świecie mój!

Na wzgórku stoi lasek,
a w lasku pachnie wrzos,
ten lasek też z kiełbasek
i widzę: wrzos to sos.
Więc cały lasek wcinam,
rozlewam wrzos do waz,
och, cudna to godzina,
och, niesłychany czas.
[...]

* niebotyczne – niezwykle

- 1 O czym śni pies – bohater wiersza?
- 2 O czym mogłyby śnić psy w schronisku?
Jak myślisz dlaczego?
- 3 Jakie sny mogą mieć inne zwierzęta?

Oczarowani przyrodą

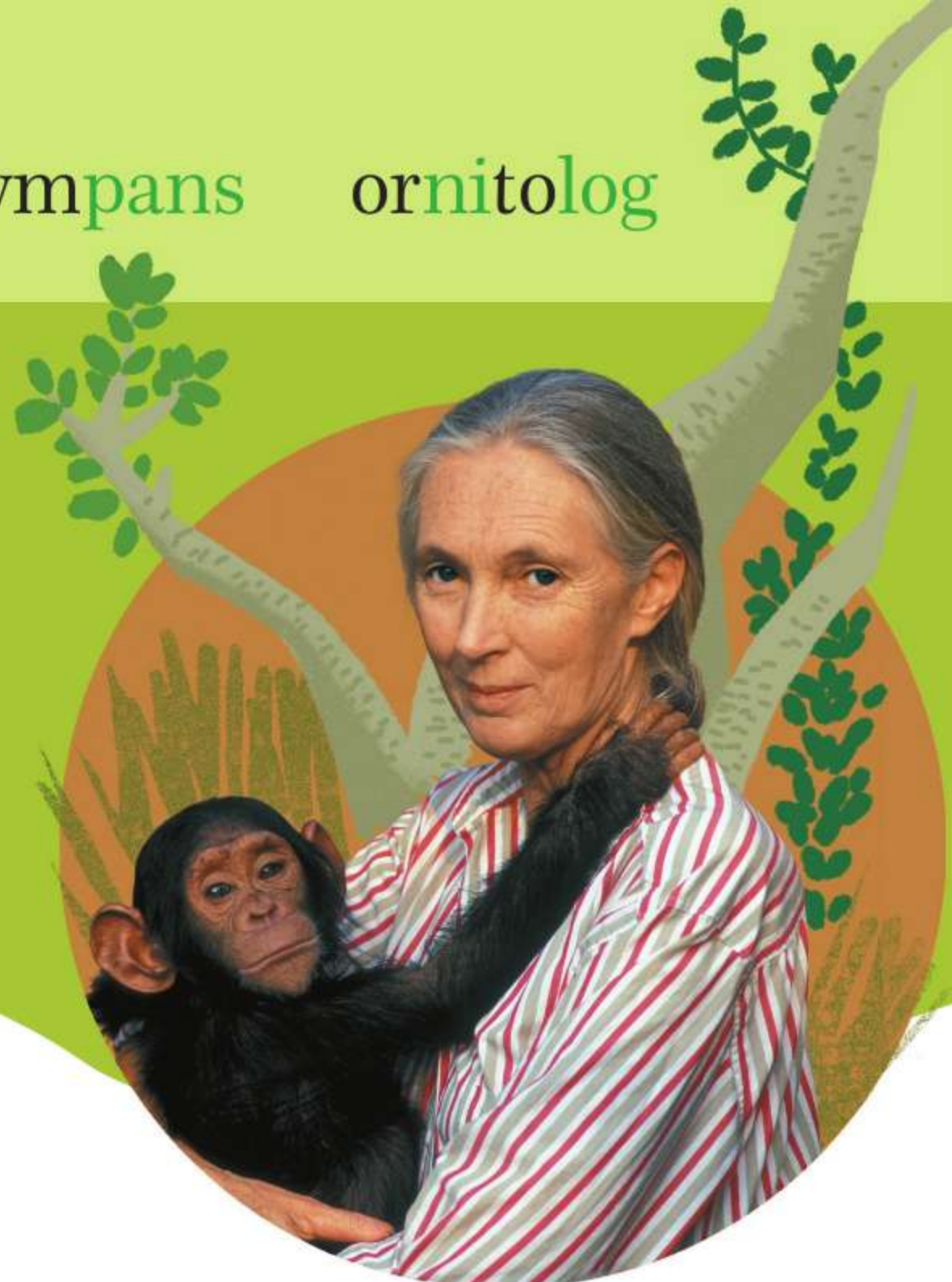
Dian Fossey* badała goryle górskie w Afryce. Zajmowała się zachowaniem tych bardzo rzadkich zwierząt. Walczyła o zapewnienie im ochrony.

ulica Ciekawych Wyrazów

weterynaria –
nauka o chorobach
i leczeniu
zwierząt

Andrzej Kruszewicz jest lekarzem weterynarii i ornitologiem, czyli naukowcem, który bada życie ptaków. W warszawskim zoo leczy chore dzikie ptaki, a następnie wypuszcza je na wolność.

* Dian Fossey – czytaj: dajen fos-i

Adam Wajrak od dziecka interesował się zwierzętami. Gdy był mały, opiekował się w domu rannym bocianem, miał też wronę i sowę. Teraz mieszka w Puszczy Białowieskiej, pisze artykuły do gazet i książki o zwierzętach.

Jane Goodall*, gdy była dziewczynką, dostała od taty pluszowego szympansa. Od tamtej pory zwierzęta te stały się jej wielką pasją. Bada je od ponad pięćdziesięciu lat w Afryce, w parku narodowym w Tanzanii.

* Jane Goodall – czytaj: dżejń gudał

- 1 Wyjaśnij, czym zajmują się ornitolog i weterynarz. Czy znasz inne zawody związane ze zwierzętami? Jakie?
- 2 Jakie są twoje zainteresowania? Kim chcesz zostać w przyszłości?
- 3 Odszukaj w tekście nazwy zwierząt. Zapisz je w zeszycie w kolejności alfabetycznej.

Zamki w Polsce

W ruinach zamku Ogródzieniec po dziś dzień odbywają się turnieje rycerskie, w których uczestniczą miłośnicy rycerstwa z całej Europy.

ulica
Ciekawych Wyrazów

kipu – węzełkowy
sposób zapisywania
informacji

Zamek w Niedzicy zbudowano ze względów obronnych na skale. Zastłynął między innymi dzięki indiańskiemu kipu, które odnaleziono w czasie wykopalisk.

Na zamku w Liwie, według legendy, straszy Żółta Dama – żona kasztelana* niesprawiedliwie posądzona przez męża o zdradę i ukarana śmiercią.

Zamek w Malborku to największy na świecie zamek zbudowany z cegły. Był siedzibą Krzyżaków oraz stolicą ich państwa.

* kasztelan – dawniej w Polsce urzędnik sprawujący władzę nad grodem (kasztelem)

- 1 Wyjaśnij, dlaczego zamki często budowano na wzgórzach lub skałach.
- 2 Znajdź w dostępnych źródłach wiedzy ciekawe informacje o dwóch innych zamkach w Polsce i zaprezentuj je w klasie w formie plakatu.
- 3 Przeczytaj podpisy pod ilustracjami na marginesie. Wyjaśnij, dlaczego są zapisane wielką literą.

Bałtyk

Niedzica

Tatry

Wisła

Danuta Wawiłow, Oleg Usenko

Trójkątna bajka

Była raz sobie skała
bardzo dziwna, TRÓJKĄTNA,
stał na tej skale pałac
bardzo dziwny, TRÓJKĄTNY.
W pałacu tym na tronie
bardzo dziwnym, TRÓJKĄTNYM,
zasiadał król w koronie
bardzo dziwnej, TRÓJKĄTNEJ,
i patrzył z okna wieży
bardzo dziwnej, TRÓJKĄTNEJ,
na dzielnych swych rycerzy
bardzo dziwnych, TRÓJKĄTNYCH.

Aż kiedyś raz dworacy
na szczerzłotej tacy
przynieśli mu śniadanie
wykwintne niesłychanie –
a było to nieduże
zwyczajne jajko kurze,
bardzo dziwne,
OKRĄGŁE!

I krzyknął król:
No wiecie!
Toż to prawdziwa bajka!
Pomyśleć, że na świecie
są takie dziwne jajka!
Więc niech mi odtąd wszędzie
OKRĄGŁYM wszystko będzie!

Dworacy – nieboracy
zabrali się do pracy
i w ciągu jednej chwili
jak kazał, tak zrobili.

I stała odtąd skała
bardzo dziwna, OKRĄGŁA,
a na tej skale pałac
bardzo dziwny, OKRĄGŁY,
w pałacu zaś na tronie
bardzo dziwnym, OKRĄGŁYM,
zasiadał król w koronie
bardzo dziwnej, OKRĄGŁEJ,
i patrzył z okna wieży
bardzo dziwnej, OKRĄGŁEJ,
na dzielnych swych rycerzy
bardzo dziwnych, OKRĄGŁYCH.

Tak to z powodu
zwykłego jajka
z trójkątnej okrągła
zrobiła się bajka.

- 1 Opisz, jak wyglądała kraina, w której żył król.
- 2 Dlaczego król postanowił zmienić wszystko wokół siebie?
- 3 Zaprojektuj swój wyjątkowy świat, opowiedz o nim i go narysuj.

Król

Za szafą szur, szur,
w łazience bul, bul,
za oknem stuk, stuk...
Kto by to być mógł?

Za szafą szur, szur,
za oknem stuk, stuk,
w łazience bul, bul...
Już wiem,
to jest Król!

Narysuję tego Króla –
będzie głowę miał jak kula,
będzie włosy miał do pasa,
nochal długi jak kiełbasa,
nogi trzy i cztery ucha,
brzucho grube jak poducha
i wielki dziób, i straszne kły,
bo to jest Król okropnie zły!

A potem sam
na krześle stanę
i sam
powieszę go na ścianie!
I tak się będę z niego śmiać,
że już nie będę się go bać!

- 1 Gdzie ukrywa się Król przedstawiony w wierszu?
- 2 Odszukaj w tekście i odczytaj wyrazy naśladujące dźwięki wydawane przez Króla.
- 3 Wyjaśnij, czym tak naprawdę jest Król, o którym mowa w wierszu.
- 4 Odczytaj fragment opisujący wygląd Króla.
- 5 Narysuj portret Króla.

Danuta Wawiłow

Kurka Złotopiórka

Miałem Kurkę Złotopiórkę
najmądrzejszą w świecie.
Takiej Kurki Złotopiórki
nigdzie nie znajdziecie.

Chustki prała, łóżko słała,
szyła kamizele,
piekła pączki z białej mączki
w piątek i w niedzielę.

Zaprzęgała siwe konie
do czerwonej bryki,
przywoziła mi z jarmarku
słodkiutkie pierniki.

A wieczorem przy kominku
zapalała fajkę
i piosenkę mi śpiewała,
i bajała bajkę.

- 1 Czym zajmowała się Kurka Złotopiórka?
- 2 Wyobraź sobie, że masz własną Kurkę Złotopiórkę. O co ją poprosisz?
- 3 Wymyśl bajkę, którą mogłaby opowiedzieć przed kominkiem Kurka Złotopiórka.

Szewczyk Dratewka

Chodził Szewczyk raz po świecie. Starą kurtkę miał na grzbiecie, spodnie pełne dziur i łat. I tak sobie zwiedzał świat. Buty latał i naprawiał. „Szevc Dratewka!” – się przedstawiał.

Szedł Dratewka przez polanę. Ach! Mrowisko rozkopane! Mrówki dwoją się i troją, bo ratują wioskę swoją. Mrówcza martwi się królowa, gdzie potomstwo swe wychowa? Taki psuj! Ale psuj! To na pewno niedźwiedź, zbój! Ale Szewczyk, dzielny chłopiec, sypie igły, wznosi kopiec. Mrówkom nowy dom szykuje, a królowa mu dziękuje: „Jeśli będziesz sam w potrzebie, przybiegniemy wnet do ciebie!”.

Szewczyk swoją ruszył drogą. „W czym mi mrówki pomóc mogą?”. Patrzy: a tu leśnym pszczołom też od rana niewesoło! Gniazdo w dziupli niedźwiedź zgniótł, воск wyrzucił, zlizął miód. Lecz Dratewka tak już ma, że naprawi to raz-dwa! Już gotowe! Pszczoły brzęczą, że na pewno się odwdzięczą: „Jeśli będziesz sam w potrzebie, przylecimy wnet do ciebie!”.

Szewczyk swoją ruszył drogą. „W czym mi pszczołki pomóc mogą?” Idzie dalej. Słyszy: płacze biedne stado głodnych kaczek. „Jeśli taka u was bieda, zjedzcie trochę mego chleba!”. Nie żałował ani trochę. Rozdał cały chleba bochen. Kaczki kwaczą: „My w potrzebie przylecimy wnet do ciebie!”.

Szewczyk swoją ruszył drogą. „Cóż mi kaczki pomóc mogą?” Aż pewnego dnia nad ranem patrzy Szewczyk... stoi zamek. Zaś pod zamkiem, na tablicy, ogłoszenie czarownicy:

„Panna w wieży tu zamknięta.

Przybywajcie więc książęta! Dwie robótki są do wzięcia i zagadka do zgadnięcia. A nagroda – z panną ślub!”.

Aż tu nagle: TUP! TUP! TUP! Czarownica z krzywym nosem. Zamiast laski ściska kosę. „Hej, Dratewko! Chcesz spróbować pannę z wieży wyratować? Chodź do zamku, chodź w gościnę! Zaraz stracisz łepetynę.

Czary-mary! Fiku-miku! Pierwsza próba, mój Szewczyku! Worek maku, worek piasku. Masz, Dratewko, czas do brzasku. Po ziarenku rozdziel żwawo. Mak na lewo, piach na prawo.

A nie zrobisz należycie – spadnie główka twa o świcie!”.

„Olaboga! Co za bieda! Tego się wykonać nie da! Tu jest pracy na rok cały”. Wtem – miliony nówek małych po podłodze zatupały. Mrówki! Dzielne robotnice z prawej sypią piaskownicę, z lewej – maku górkę ciemną. „Dzięki, mrówki!”. „Ty nie dziękuj! My w podzięce za mrowisko rozdzielimy ci to wszystko”.

Jeszcze mrówki ziarna niosą, pędzi jędba z ostrą kosą. „Dawaj głowę!!! Cooo....? Gotowe?”. Aż zębami zazgrzytała – bo akurat dwa je miała. „Czary-mary! Fiku-miku! Druga próba, mój Szewczyku! Czy słyszałeś o kluczyku? Złoty klucz jest w tym jeziorze. Klucz do rana znaleźć możesz. Gdzieś zagrzebał się w głębinie. Znajdź go dla mnie albo zginiesz!”.

Szewczykowi chce się płakać. „Jakże w te głębiny skakać?” Lecz już kaczki płyną stadem. One pewnie dadzą radę. Nurkowały wyśmienicie, kluczyk znalazł się o świcie. Gdy przed słońcem księżyc zmyka, jędba biegnie ściąć Szewczyka. „Dawaj głowę!!! Cooo....? Gotowe? Czary-mary! Fiku-miku! Masz zagadkę, mój Szewczyku!

Dziewięć panien jest w welonach, w pelerynach i zasłonach. Tylko jedna uwieczona. Która tobie przeznaczona?”. Szewczyk trzęsie się w rozterce. Którą pannę wskaże serce? Jędba kosę naostrzyła. „Wreszcie będę dziś kosiła!”.

A tymczasem przez okienko coś wlatuje. Brzęczy cienko. Pszczołka! Na welonie siada, szewczykowi podpowiada. Zerwał się Dratewka. Ona! Już księżniczka uwolniona! Jędba jęczy, jędba wściekła. Klnąc pod nosem, gdzieś uciekła. Szewczyk z panną zaś zostali, po czym prędko się pobrali. I do twego podręcznika bajkę tę podyktowali.

- 1 Wymień po kolei, jakim zwierzętom pomógł Dratewka.
- 2 Odszukaj w tekście słowa, którymi zwierzęta dziękowały Szewczykowi.
- 3 Jakie zadania miała czarownica dla Szewczyka?
- 4 Wyjaśnij, jak rozumiesz powiedzenie: **Dobro zawsze powraca.**

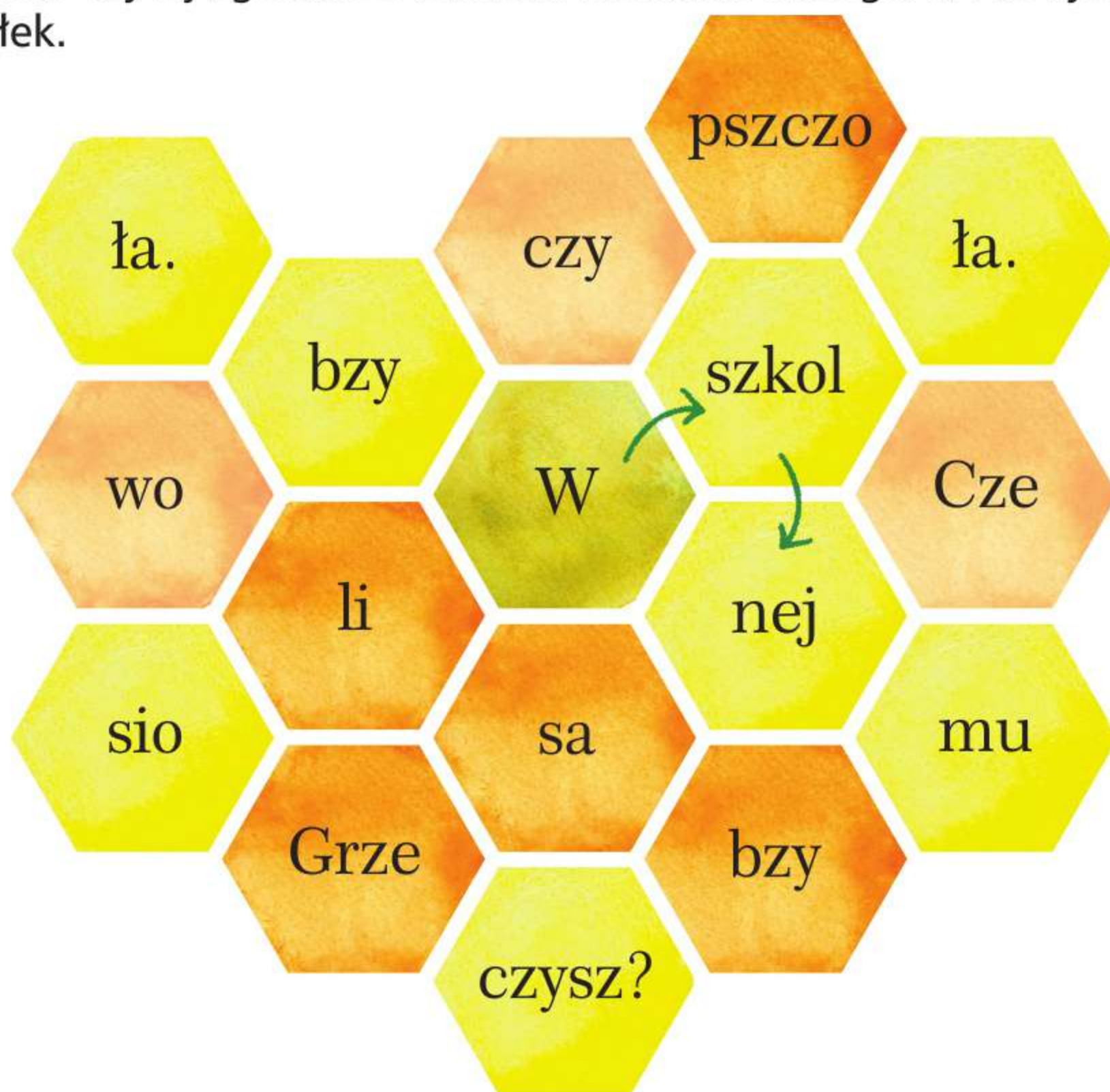
Gimnastyka oka i języka

- 1 W mrowisku posklejały się wyrazy. Odszukaj je i przeczytaj uważnie.

szewczykmrowiskokluczyk
pszczołapiasekwieżakaczkachleblas
tatarakwodajeziorodrzewobutywęzelekpas
mostektrawakaczorptakidrogachłopiecmrówka

- 2 Odczytaj wierszyk ukryty w plastrze miodu. Zaczynij czytać od środka, a potem czytaj zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Nie rysuj strzałek.

- 3 Naucz się rymowanki na pamięć.

Zamieszanie w słoiku

Wsyp do słoika po dwie łyżki kaszy gryczanej, drobnego makaronu i mąki. Wymieszaj składniki łyżką. Zakręć słoik. Następnie potrząśnij nim energicznie kilka razy.

1

2

3

- 1 Jak wyglądała zawartość słoika po wymieszaniu, a jak po potrząśnięciu? Dlaczego tak się stało?
- 2 Zastanów się i powiedz, do czego może się przydać taki sposób rozdzielania składników.
- 3 Jak myślisz, czy Dratewka mógł w taki sam sposób oddzielić mak od piasku? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Rondelkolandia

Czarodziejskie przysmaki

Przygotuj:

plastry jabłka,
wafle,
biskopity,
migdały,
polewę
czekoladową,
wiórki kokosowe,
posypkę kolorową,
patyczki
do szaszłyków.

- 1 Wymień składniki potrzebne do przygotowania andrzejkowych przysmaków.
- 2 Jakie inne przysmaki można przygotować na wieczór andrzejkowy?

Zabawy andrzejkowe

Wyścig butów

Ustawiamy buty jeden za drugim w rzędzie – zaczynamy od ściany. Ostatni but z rzędu przekładamy zawsze na początek – w kierunku drzwi. Czyj but pierwszy wyjdzie z sali, tego właściciel pierwszy znajdzie sympatię.

Lanie wosku

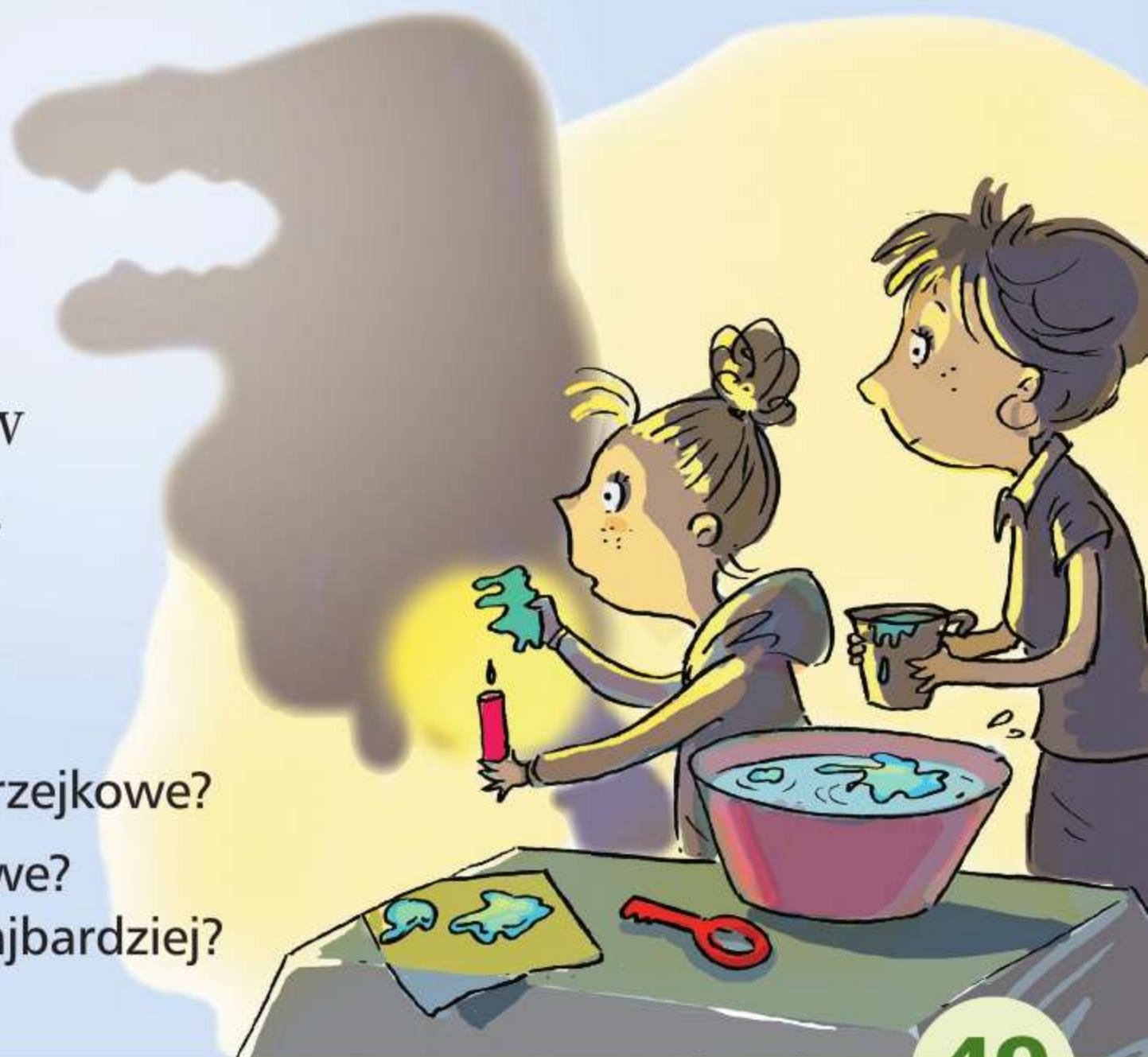
Rozgrzany wosk lejemy na wodę przez dziurkę w kluczu. Cień, który odlew rzuca na ścianę, to wróżba. Tak można się bawić tylko w obecności dorosłych.

- 1 Kiedy urządzamy zabawy andrzejkowe?
- 2 Jakie znasz zabawy andrzejkowe? Które z nich podobają ci się najbardziej?

Wróżenie z karteczek

Na karteczkach zapisujemy marzenia. Karteczki układamy na dnie naczynia i zalewamy wodą. Spełni się to życzenie, które wypłynie pierwsze.

nazwy czynności

co robi?

co robią?

Ania **czyta**.

Chłopcy **tańczą**.

Tata **gotuje**.

- 1 Rozejrzyj się wokół siebie i wymień czynności, które wykonują koledzy i koleżanki w klasie.
- 2 Powiedz, jaką wspólną nazwą określamy nazwy czynności i stanów.

nazwy stanów

co się
z nim dzieje?

Obraz wisi.

Janek śpi.

Krzew kwitnie.

- 3 Na jakie pytania odpowiada czasownik?
- 4 Wskaż w zdaniu wszystkie czasowniki.

Kiedy pada deszcz, czytamy ulubione książki
i gramy w gry planszowe.

Dorota Gellner

Deszczowe Dziwaki

Ochrona praw autorskich

Zapis dostępny
w wydaniu drukowanym

ulica
Ciekawych
Wyrazów

**Opady
atmosferyczne** to:
deszcz, mżawka,
śnieg, grad,
krupa śnieżna.

- 1 Kiedy budzą się Deszczowe Dziwaki i jak się zachowują?
- 2 Co możesz robić, gdy pada deszcz?
- 3 Wymyśl swojego stworka na inną pogodę. Co mógłby robić?
- 4 Wyszukaj w wierszu czasowniki i zapisz je w zeszycie.

Marchewkowa Planeta

– Znowu nie mogę wyjść na podwórko, bo leje – narzekał Franek.
Mama gotowała obiad, więc nie miała czasu na zabawę.

– Może porysuj – zaproponowała. – Niedawno dostałeś nowe kredki.
Kredki były piękne, więc pomysł bardzo się Frankowi spodobał.
– Ale co mam narysować? – zastanawiał się głośno.
– Narysuj komiks – odpowiedziała mama.
– Komiks?! – Franek aż podskoczył z radości. – Tylko nie wiem jak.
– Najpierw musisz wymyślić bohaterów – mama przerwała obieranie marchewki. – Potem akcję, czyli przygody, jakie będą przeżywali. Kiedy to wymyślisz, narysuj po kolei wszystkie zdarzenia. Jedno zdarzenie to jeden rysunek. W dymkach nad bohaterami wpisz teksty, które wypowiadają. Możesz też napisać różne odgłosy: „bum!”, „trzask!”.

Franek zabrał się do pracy. Po godzinie komiks był gotowy.

– Zobacz – tłumaczył mamie chłopiec. – To garnkolot, którym główny bohater leci na Marchewkową Planetę.

– A to kto? – zapytała mama.
– To księżniczka Marchewka, która ciągle gotuje.
– A dlaczego ma taką skrzywioną minę? – zaciekała się mama.
– Bo zapomniała posolić zupę – zaśmiał się synek.
– Ojej! – przeraziła się mama. – Naprawdę nie posoliłam zupy! –
I pobiegła do kuchni.

– Hm, komiks bywa bardzo pożyteczny – stwierdził zadowolony Franek.

- 1 Wymień bohaterów opowiadania.
- 2 Do czego mama zachęciła Franka?
- 3 Dlaczego Franek stwierdził, że „komiks bywa bardzo pożyteczny”?

Jak powstaje komiks?

CZOLEM!
JESTEM SCENARZYSTĄ.
WYMYŚLAM HISTORIE
DO KOMIKSÓW.

CZASAMI WE ŚNIE POJAWIA SIĘ
POMYSŁ.

W NASTĘPNYM
KADRZE*
ZOBACZYCIE,
CO MI SIĘ
PRZYŚNI.

KRĘĆ
KRĘĆ
KRĘĆ

W SNACH I W KOMIKSACH
WSZYSTKO JEST MOŻLIWE!

RANO SPIESZĘ SIĘ,
BY ZAPISAĆ SWÓJ SEN,
ZANIM SIĘ ULOTNI.

HALO! WRACAĆ
MI TU NA
KARTKĘ!

GOTOWY SCENARIUSZ
PRZEKAZUJĘ RYSOWNICZCE.

DZIĘKUJĘ.

* kadr – jedno okienko komiksu

MOIM ZADANIEM
JEST NARYSOWANIE TEGO,
CO ZOSTAŁO NAPIŚANE
W SCENARIUSZU.
ZANIM ZABIORĘ SIĘ
DO PRACY, PRZYGOTOWUJĘ
KARTKĘ I UKŁADAM
SWOJE FLAMASTRY.

ZACZYNAM
OD NARYSOWANIA
KADRÓW.

EKIERKA
I LINIJKA
TO PODSTAWA.

**RYSU
RYSU
RYSU**

NO, CHODŹ TU!

NIE ZAPOMNIJ O KOLORACH.

CIERPLIWOŚCI!

NASTĘPNIE SZKICUJĘ
KONTURY BOHATERA.

RAZ, DWA.
PRÓBA
MIKROFONU.

NA SAMYM KOŃCU WPISUJĘ
LITERY DO DYMKÓW.

SZYBKO! CZEKAJĄ NA NAS
W DRUKARNI!

JUŹ!
TYLKO
POSTAWIĘ
KROPKĘ.

ALE NAJWIĘKSZA
FRAJDA,
TO ZOBACZYĆ
SWÓJ KOMIKS
JUŻ WYDRUKOWANY.

HI, HI, HI.

OCH!
CUDOWNIE!

scenariusz: Dennis Wojda, rysunki: Krzysztof Gawronkiewicz

- 1 Opowiedz, jak powstaje komiks.
- 2 Narysuj komiks według własnego pomysłu. Zaprezentuj go kolegom i koleżankom.

Raz przegrana, raz wygrana

Cześć!

Tu Henio. Co u Was? Bo u mnie zimno i ciągle pada. Śnieg albo deszcz, na zmianę. Więc dziś przyszła do mnie Hania. Z grą, którą dostała na mikołajki. Ucieszyłem się, bo ja lubię grać, ale tylko wtedy, kiedy wygrywam.

A z Hanią przegrałem trzy razy. „To niesprawiedliwe!” – zawołałem i z całej siły rzuciłem kostką o ziemię. Byłem zły jak nie wiem. Pewnie dlatego kostka odbiła się od ściany i trafiła w Paszteta, który strasznie miauknął. Tak głośno, że babcia usłyszała i oczywiście przyszła zapytać, czemu kot tak się wścieka. „To nie Pasztet, to Henio. Jest zazdrosny, że ja wygrałam” – powiedziała Hania. „Nieprawda!” – zawołałem. „Jestem zły, że ja przegrałem!”. „To przecież to samo” – powiedziała Hania – „Jak chcesz, to sobie weź to moje wygrywanie. Mnie nie zależy”.

Naprawdę nie musiała tego mówić, bo przez to wyszedłem na głupka. Że mi niby zależy na jakiejś durnej wygranej, a ona jest taka dobra. To się jeszcze bardziej zezłościłem. Tak, że nie wiedziałem, co z tą złością zrobić. Bo kostką już rzuciłem. Mogłem jeszcze rzucić pionkami, ale one są małe i to bez sensu. Chciałem kopnąć krzesło, ale babcia spojrzała na mnie tak, że nie kopnąłem. No to usiadłem na tym krześle. Chyba nie wyglądałem za dobrze, bo Hania wzięła grę, powiedziała: „Idę, bo zaraz pękiesz” i sobie poszła.

„Jak taka złość w człowieka wejdzie, to trudno ją wygonić” – powiedziała babcia i wyjęła z biurka kartkę i kredki i zaczęła coś rysować. Chciałem zapytać co, ale z tej złości nie mogłem. Na szczęście wrócili rodzice i zapytali, co babcia rysuje. To była gra. Babcia podzieliła kartkę na pola z napisami PORAŻKA, SUKCES, PORAŻKA, SUKCES. „Ja nie gram!” – zawołałem. „W tej grze nikt nie przegrywa i nikt nie wygrywa” – zaśmiała się babcia, rzuciła kostką (tą Hani) i postawiła guzik na polu PORAŻKA, a potem opowiedziała, jak na konkursie recytatorskim zapomniała wiersza, chociaż wcześniej umiała. Uciekła z sali gimnastycznej do łazienki i nie chciała wyjść do końca życia.

Potem rzucał tata. Też trafił PORAŻKĘ i dowiedziałem się, że jak miał tyle lat co ja, biegł w sztafecie. Ale był najwolniejszy i przez niego przegrała cała klasa. I wszyscy byli na niego wściekli i okropnie się wstydził. I przez to znieubił bieganie, ale za to zapisał się na basen i dzisiaj świetnie pływa.

Od tego słuchania złość mi przeszła i też rzuciłem kostką. Chciałem opowiedzieć o tym, co się dziś zdarzyło, ale stanąłem od razu na polu SUKCES. I nic nie mogłem sobie przypomnieć, ale wtedy mama mi przypomniała, że kiedyś wygrałem z Dominikiem w szachy. I to był sukces, bo on jest w kółku szachowym.

A potem już się w ogóle nie złościłem i graliśmy bardzo długo. A babcia powiedziała: „Tak to jest – jak z pogodą – czasem słońce, czasem deszcz”. Powiedziałem, że to nieprawda, bo teraz przecież w ogóle nie ma słońca. „Jest, tylko za chmurami. W końcu wyjdzie, zobaczysz” – uśmiechnęła się babcia. No nie wiem...

Całusy

Wasz Henio

PS

Obudziłem się rano i było słońce.

No to zadzwoniłem do Hani i zaprosiłem ją do siebie. A potem przeprosiłem Paszteta.

Gry planszowe

W czasach, gdy urządzenia elektroniczne były wielką rzadkością, dzieci i dorośli spędzali czas przy grach planszowych. Dzisiaj, pomimo dużej popularności gier komputerowych, gry planszowe nadal cieszą się dużym zainteresowaniem. Rozwijają one umysł i jednoczą rodziny we wspólnej zabawie.

Jedną z najstarszych gier planszowych na świecie powstała ponad tysiąc pięćset lat temu w Indiach. Stamtąd przejęli ją Persowie, których władcy nosili tytuł szacha. Dlatego do dziś mówi się na nią **szachy**.

Dawno temu wymyślono **chińczyka** – popularną do dziś grę. Chodzi w niej o to, by doprowadzić wszystkie swoje pionki do „domku” na końcu planszy. Przeszkadzają w tym inni gracze, którzy mogą zbić pionki po drodze.

Wybitny polski matematyk, Karol Borsuk, ponad siedemdziesiąt lat temu wymyślił grę **„Hodowla zwierzątek”**. Jej uczestnicy rywalizowali, by zdobyć komplet figur zwierząt hodowlanych. Niedawno wznowiono ją pod nazwą **„Superfarmer”**.

- 1 Zapytaj rodziców i dziadków, w jakie gry planszowe grali w dzieciństwie.
- 2 Czy wiesz, jak nazywają się figury szachowe? Jak myślisz, dlaczego wiele z nich wiąże się z czasami rycerzy i królów?

Ewa Stadtmüller

Mikołajki

Nie mam siwej brody ni biskupiej szaty,
nie jestem też wcale przesadnie bogaty,
ale w ten dzień jeden, biały dzień zimowy,
wpadam wraz z innymi w trans MIKOŁAJOWY.

Od samego rana główkuję zawzięcie,
myśląc o tym jednym, jedynym prezencie.
Mistrzu Mikołaju, pospiesz mi z pomocą,
podrzucić dobry pomysł pod poduszkę nocą.

Nie jest to rzecz prosta, nie jest to rzecz błaha,
sprawić, by z radości ktoś pod sufit skakał
i cieszył się bardzo tym, że dostał w darze
coś, o czym od dawna w tajemnicy marzył.

Jeśli się ta sztuka niełatwa udaje,
to świat na chwileczkę jest dla kogoś rajem,
a Święty Mikołaj uśmiecha się z nieba,
takich pomocników mu właśnie potrzeba.

- 1 Co to są mikołajki?
- 2 Kto może być pomocnikiem Świętego Mikołaja?
- 3 Zostań pomocnikiem Świętego Mikołaja i przygotuj prezent dla bliskiej ci osoby.
- 4 W jaki inny sposób możesz sprawiać na co dzień przyjemność swoim bliskim?

Mikołajki w klasie

Niedługo mikołajki.

W klasie trwa narada.

– Nie kupujmy prezentów – mówi Ewa.

– Jak to? – woła Jarek.

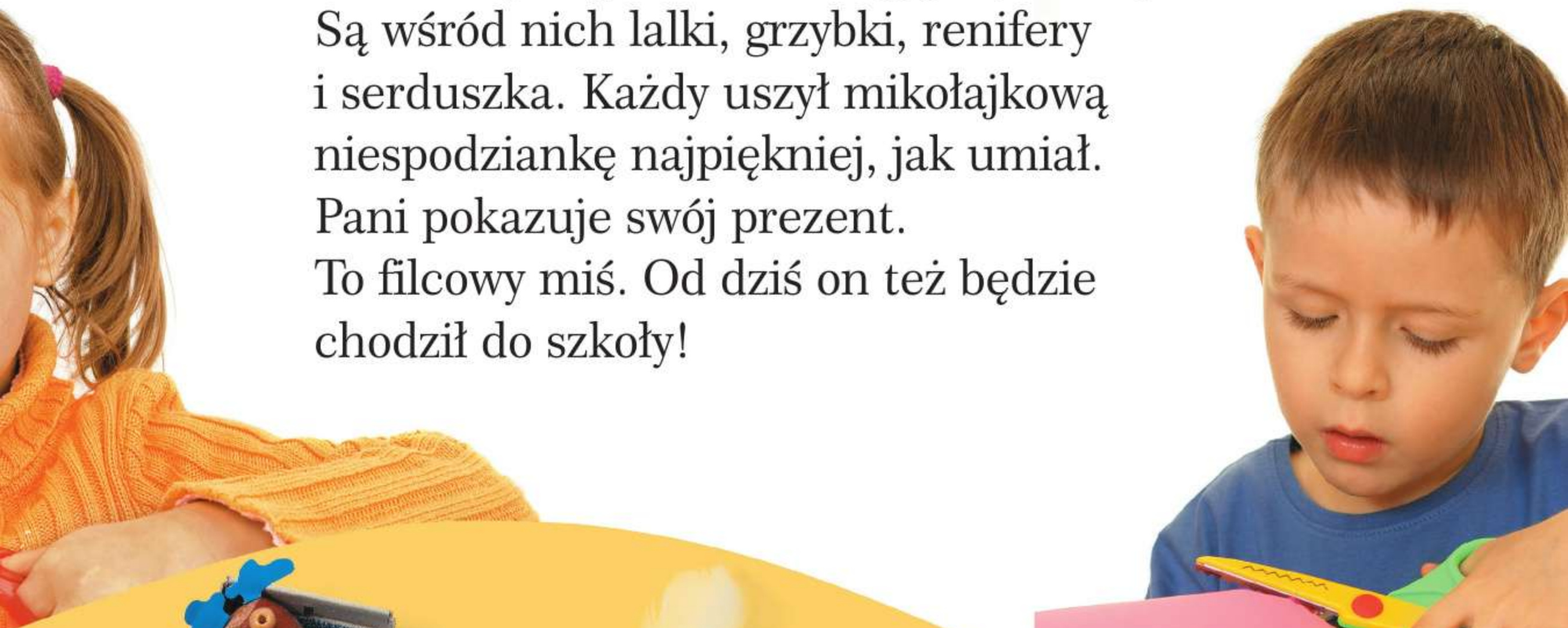
– Zrobimy prezenty sami.

– To świetny pomysł – mówi Paweł.

Następnego dnia cała klasa szyje prezenty. To będą wspaniałe mikołajki!

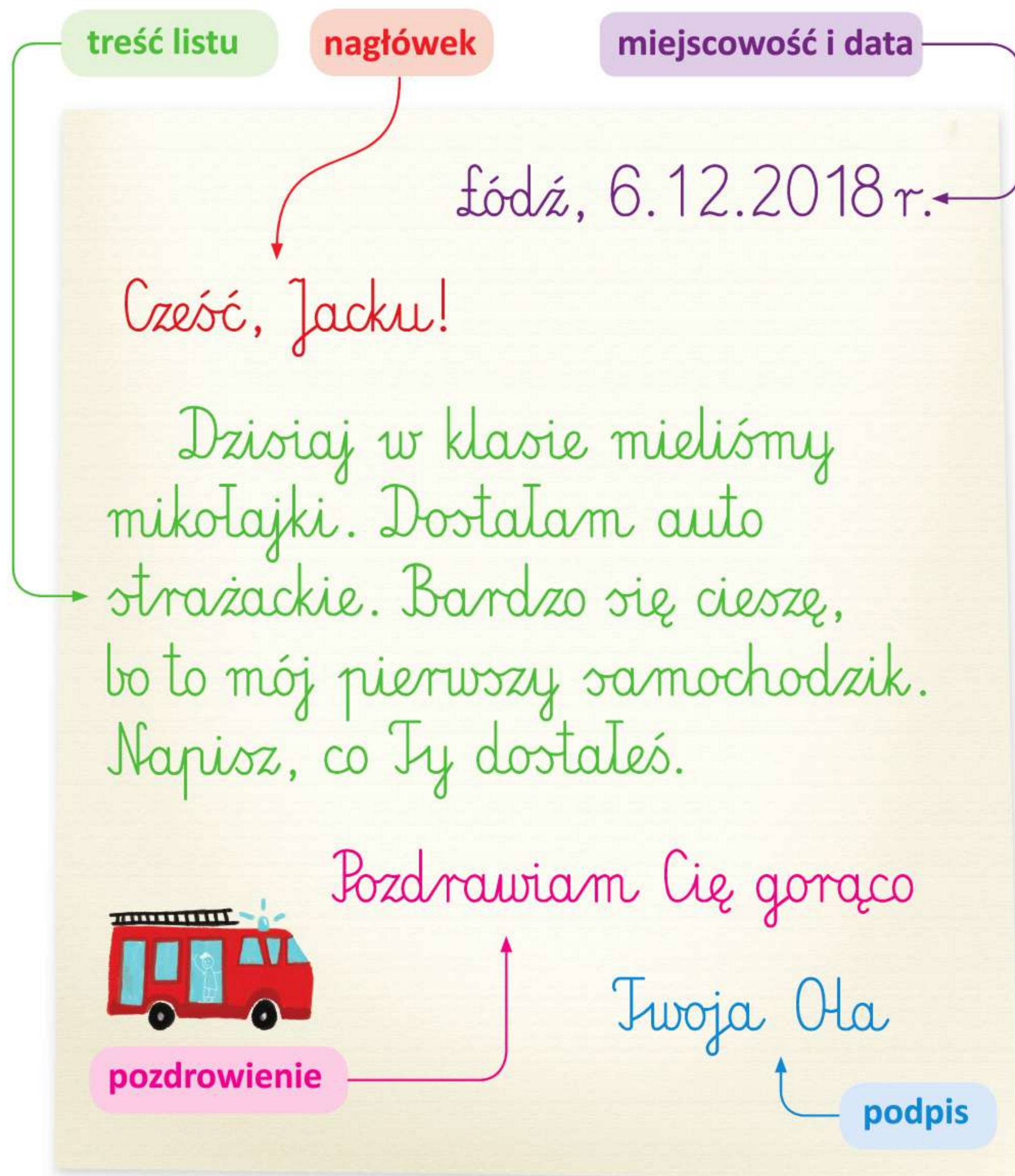
Szóstego grudnia wszyscy w klasie dostają prezenty. W kolorowych, samodzielnie ozdobionych pudełkach kryją się skarby. Są wśród nich lalki, grzybki, renifery i serduszka. Każdy uszył mikołajkową niespodziankę najpiękniej, jak umiał. Pani pokazuje swój prezent. To filcowy miś. Od dziś on też będzie chodził do szkoły!

- 1 Jaki pomysł na prezenty miały dzieci?
- 2 Jakie prezenty dostały dzieci, a co otrzymała pani?
- 3 Jak myślisz, dlaczego prezenty wykonane własnoręcznie mają szczególną wartość?
- 4 Naucz się czytać płynnie tekst ze strony 60.

List

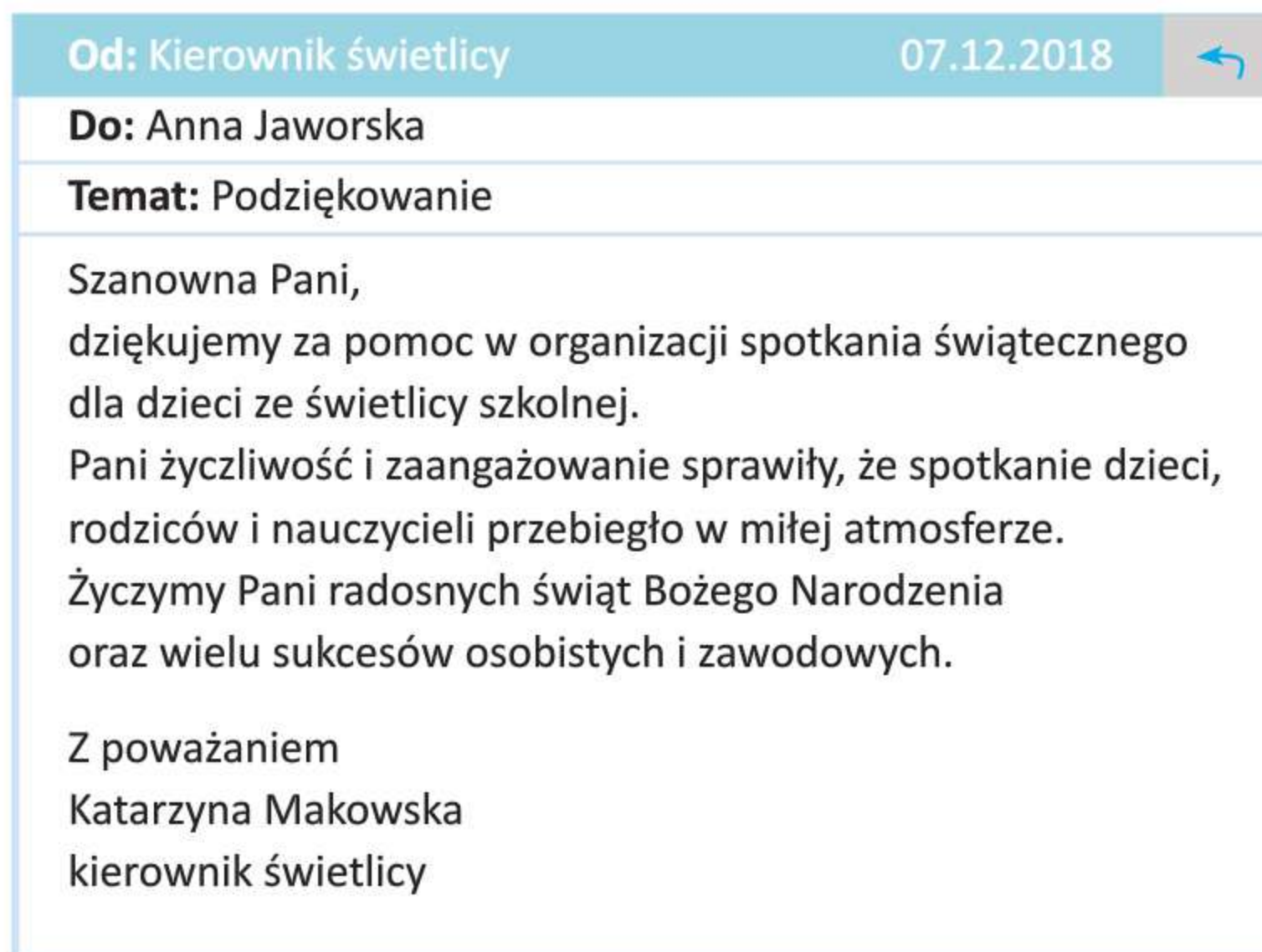
Wyrazy, którymi zwracamy się w liście do adresata, na przykład: **Ty**, **Cię**, **Ci**, **Tobie**, zawsze piszemy wielką literą.

- 1 Powiedz, kiedy, do kogo i o czym można napisać list. Podaj przykłady.
- 2 Jakie stałe elementy powinien zawierać list?
- 3 Jak myślisz, czy ludzie wciąż jeszcze piszą listy? Dlaczego?

Na kopercie zapisujemy niektóre wyrazy w formie skrótów.

Dziś najczęściej wysyłamy e-maile (czytaj: imejle) – listy w formie elektronicznej.

- 4 Co powinno znaleźć się na kopercie, żeby list dotarł do adresata?
- 5 Co to jest e-mail? Wymień elementy jego budowy.
- 6 Napisz list do Świętego Mikołaja.

Projekt

Boże Narodzenie

Co już wiemy?

- Jak świętuje się Boże Narodzenie w Polsce.

Czego chcemy się dowiedzieć?

- Jak dawniej świętowano Boże Narodzenie.
- Jak obchodzi się Boże Narodzenie w innych krajach.

Co będziemy robić?

- Przygotujemy prezentację na temat tradycji świątecznych.
- Zrobimy ozdoby i przygotujemy potrawy.
- Opiszemy dawne zwyczaje bożonarodzeniowe.
- Zaprezentujemy tradycje świąteczne w innych krajach.

Jak się podzielimy pracą?

- Podzielimy się na grupy, przygotujemy listę zadań i określimy czas ich realizacji.

grupa 1. – zwyczaje w Polsce

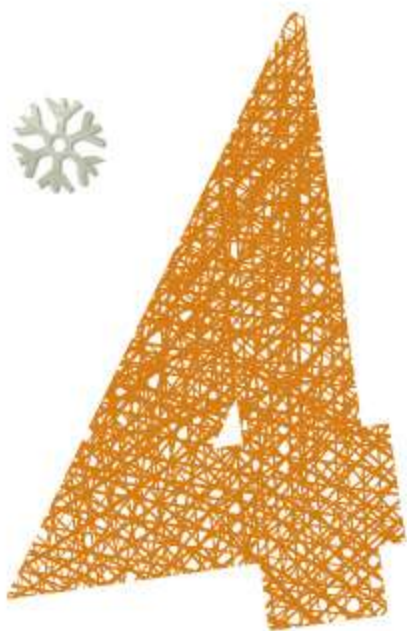
grupa 2. – ozdoby

grupa 3. – potrawy

grupa 4. – dawne zwyczaje

grupa 5. – tradycje w innych krajach

Kiedy zaczynamy projekt?

- Jutro.

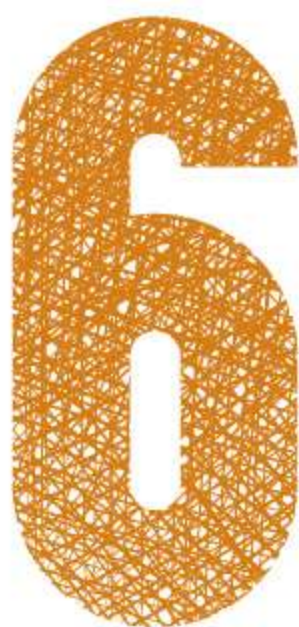
Kiedy kończymy pracę nad projektem?

- Za dwa tygodnie.

Skąd i od kogo się dowiemy?

- Pójdziemy na wycieczkę do muzeum etnograficznego.
- Zapytamy rodziców lub dziadków.
- Zaprosimy prababcię Kuby jako eksperta.
- Przeczytamy informacje w podręczniku lub w innych źródłach wiedzy.

Gdzie będziemy pracować?

- W klasie.
- W domu.

Jak zaprezentujemy efekty naszej pracy?

- Przygotujemy pokaz multimedialny.
- Zaprezentujemy ozdoby i wspólnie spróbujemy przygotowanych potraw.

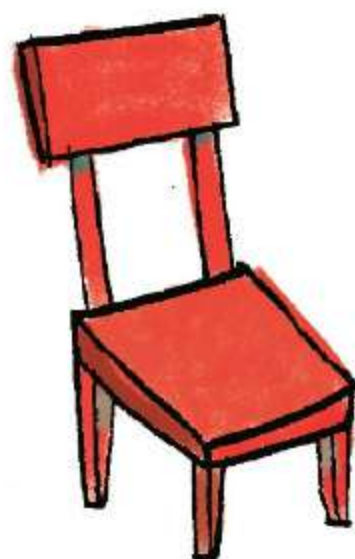

Andrzej Marek Grabowski

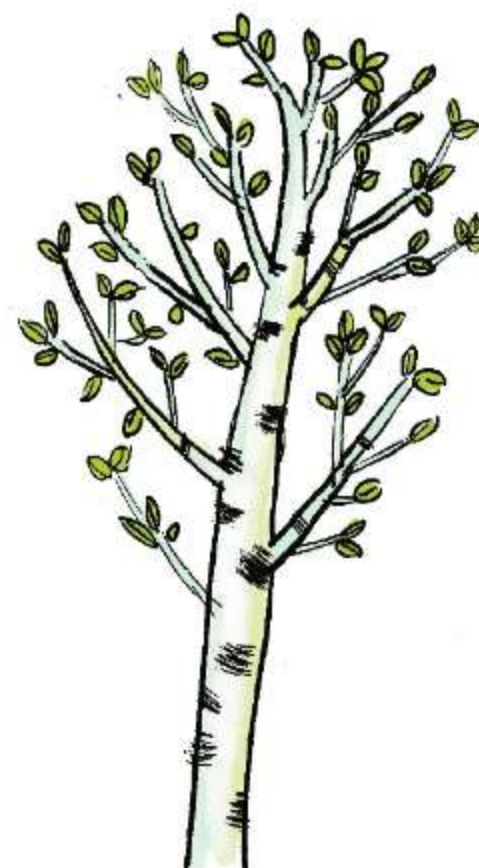
Trznadel Krzyś

(fragment)

Pewnego dnia Trznadel Krzyś przeczytał w gazecie „Wiadomości Fantazjokunamuniubęc” wierszyk, który bardzo mu się spodobał. Najbardziej zachwycił go fragment: „Cały las oddycha konwaliami i uśmiecha się poziomkami...”. [...]

krzesło

brzoza

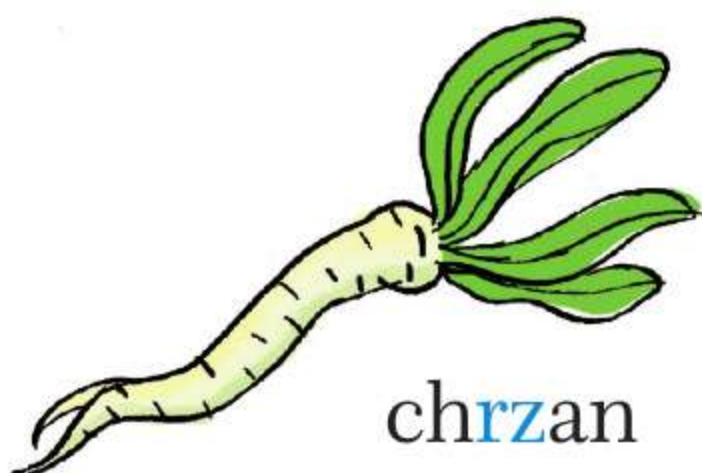
Bawimy się z Noni

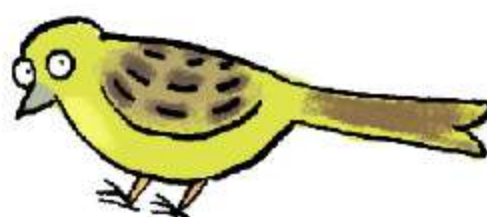
trzcina

pokrzywy

chrzan

trznadel

grzyby

- 1 Opowiedz, co się dzieje na dużej ilustracji.
- 2 Przeczytaj podpisy pod małymi obrazkami. Przepisz je do zeszytu. Wymień wszystkie spółgłoski, po których piszemy rz.
- 3 Dokończ rozpoczętą historię. Wykorzystaj wyrazy zapisane pod obrazkami.

Astrid Lindgren, przeł. Irena Wyszomirska

Dalsze przyjemności w dniu urodzin

(fragment książki „Dzieci z Bullerbyn”)

Miałam jeszcze więcej przyjemności tego dnia. Po południu zaprosiłam na podwieczorek wszystkie dzieci z Bullerbyn – no tak, jest nas przecież tylko sześcioro. Tyle właśnie miejsc było przy okrągłym stoliku w moim własnym pokoju. Dostaliśmy soku malinowego i po kawałku tortu, na którym był napis „Lisa 7 lat”, i dwa rodzaje ciasteczek, które również upiekła Agda. Dostałam prezenty od Britty, Anny i Ollego. Od Britty i Anny książkę z bajkami, a od Ollego torcik czekoladowy. Olle siedział koło mnie, a Lasse i Bosse drażnili się ze mną i mówili:

– Narzeczony i narzeczona, narzeczony i narzeczona!

Mówią tak dlatego, że Olle nie jest takim głupim chłopcem, który się nie chce bawić z dziewczynkami. Nic sobie z tego nie robi, gdy zaczynają się z nim drażnić, i bawi się i z chłopcami, i z dziewczynkami. Lasse i Bosse zresztą też chcą się bawić z dziewczynkami, chociaż udają, że nie chcą. Gdy jest tylko sześcioro dzieci w wiosce, muszą

tu mieszka
Anna i Britta

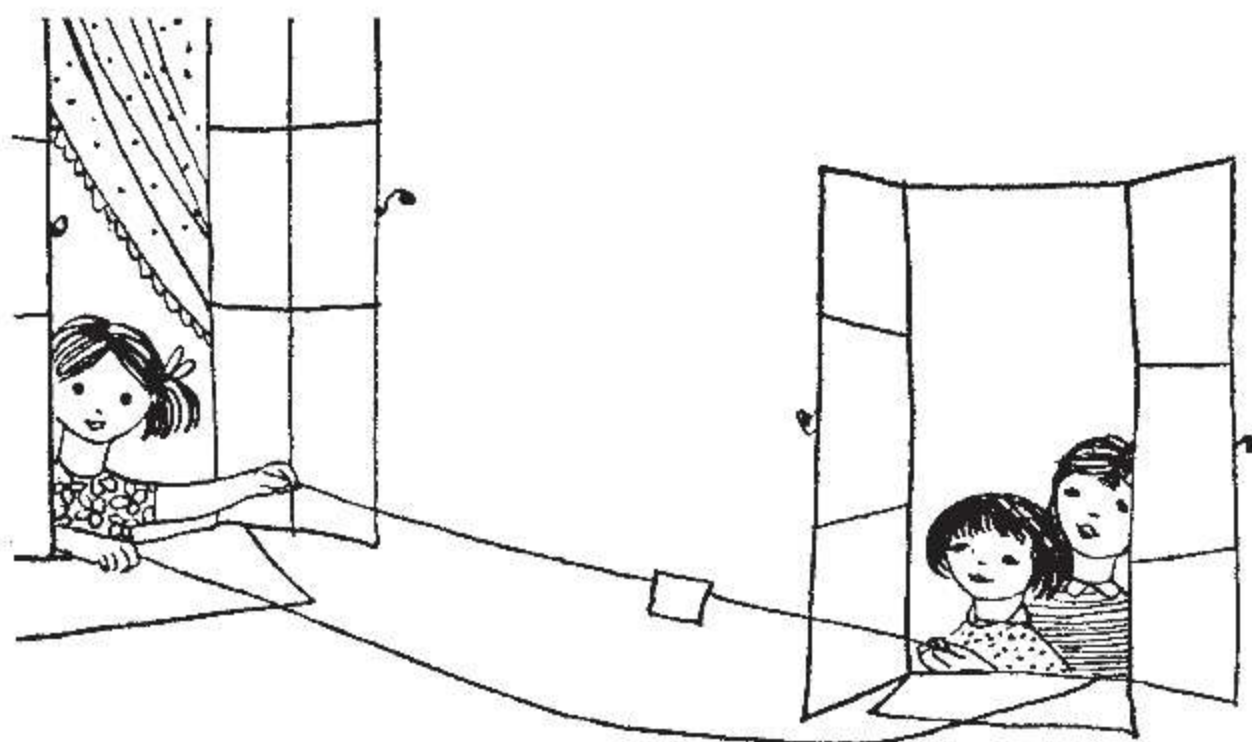
tu mieszka Lasse
i Bosse, i ja

bawić się ze sobą bez względu na to, czy są chłopcami, czy dziewczynkami. Niemal wszystkie zabawy stają się weselsze, gdy się bawi w szóstkę, niż gdy się bawi w trójkę. Po pewnym czasie chłopcy poszli obejrzeć ptasie jajka Bossego, a Britta, Anna i ja bawiłyśmy się moimi lalkami.

Miałam w kieszeni długi, długi sznurek. Gdy go wyciągnęłam i zobaczyłam, że jest tak długi, przyszło mi na myśl, że mogłybyśmy sobie urządzić wspaniałą zabawę. Gdybyśmy znalazły jeszcze jeden równie długi sznurek, wówczas wystarczyłoby go do przeciągnięcia aż do okna Britty i Anny w Zagrodzie Północnej. Wtedy mogłybyśmy pisać do siebie listy i posyłać je w pudełku od cygar. Ach, jakże spieszyłyśmy się, by to wypróbować! Poszło świetnie. Britta i Anna pobiegły do siebie, a potem siedziałyśmy długi czas i posyłałyśmy do siebie tam i z powrotem listy. Wesoło było przyglądać się, jak pudełko zjeżdża po sznurku. Z początku pisałyśmy tylko: „Jak się czujesz? Ja czuję się dobrze”. Lecz później bawiłyśmy się, że jesteśmy księżniczkami, które siedzą uwięzione w dwóch zamkach i nie mogą wyjść, gdyż na straży stoją smoki. Wtedy Britta i Anna pisały do mnie: „Nasz smok jest okropny. Jaki jest twój? Księżniczka Britta i księżniczka Anna”.

tu mieszka
Ole

Ja zaś odpisywałam: „Mój smok też jest okropny. Gryzie mnie, gdy próbuję wyjść. Jak to dobrze, że przynajmniej możemy do siebie pisać. Księżniczka Lisa”.

Po chwili mama zawołała mnie, żebym pobiegła coś dla niej załatwić, a w czasie, gdy mnie nie było, przyszli do mego pokoju Lasse i Bosse i zobaczyli listy. Lasse wysłał zaraz w pudełku list, w którym było napisane:

„Księżniczka Lisa poszła, ponieważ musiała wytrzeć nos. Jest tu jednak cała masa książąt. Książę Lars, Aleksander, Napoleon”.

Britta i Anna były zdania, że to jest głupie!

W każdym razie dobrze się złożyło, że mój pokój wychodzi na Zagrodę Północną. Często bowiem Britta, Anna i ja posyłamy do siebie listy. W zimie, gdy jest ciemno, nie udaje się to tak dobrze. Wtedy jednak dajemy sobie znaki latarkami. Gdy błysnę trzy razy latarką, oznacza to: „Przyjdź zaraz do mnie! Mam ci coś do powiedzenia”. [...]

- 1 Jak Lisa obchodziła urodziny?
 - Które urodziny świętowała Lisa?
 - Kiedy i gdzie odbyły się urodziny?
 - Kto był na nie zaproszony?
 - Co przygotowano do jedzenia i picia?
 - Jakie prezenty i od kogo dostała Lisa?
- 2 Jaką zabawę wymyśliły dziewczynki?
- 3 Porozmawiajcie w klasie o tym, jak obecnie ludzie mogą porozumiewać się ze sobą na odległość. Dowiedzcie się, jak to się odbywało w dawnych czasach. Skorzystajcie z różnych źródeł wiedzy.

Jak słyszymy?

Jeśli chcesz sprawdzić, jak słyszą cię inni, przyłóż dwie tekturowe teczki do głowy, jak widać na zdjęciu. Policz głośno do czterech.

Odsuń teczki od głowy i znów policz głośno do czterech. Słyszysz różnicę? Inni słyszą cię tak, jak ty siebie z teczkami przy głowie.

Źle coś słyszysz? Wystarczy, że zrobisz dodatkowe ucho z dłoni. Wtedy dźwięki lepiej do ciebie dotrą.

- 1 W jaki prosty sposób można sobie pomóc, by lepiej usłyszeć dźwięki?
- 2 Zastanów się i powiedz, jak można chronić uszy przed zbyt głośnymi dźwiękami.

Jak się rodzi plotka?

Scena 1

Szkolny korytarz. Przechodzą dwie nauczycielki. Ich rozmowę słyszy Mateusz.

NAUCZYCIELKA 1

Wiesz, droga Haniu,
żeby zwyciężyć,
co trzeba zdobyć?
To jasne! Księżyc.

NAUCZYCIELKA 2

Już załatwiłam zgodę
w powiecie*.
Zaraz po lekcjach
możemy lecieć.

NAUCZYCIELKA 1

A do ekipy Maćka się doda.

NAUCZYCIELKA 2

Będzie komiczna,
wielka przygoda.

Nauczycielki odchodzą. Mateusz
zostaje sam.

MATEUSZ

Księżyc? Kosmiczna?
O co tu chodzi?
Maciek się w kosmos
wysstrzelić zgodził?

Scena 2

Nadchodzi dwoje dzieci.

MATEUSZ

Macha rękami, zatrzymuje dzieci.
Hej, posłuchajcie! Ale afera!
Maciek się w kosmos
zaraz wybiera!

DZIECKO 1

W kosmos?

MATEUSZ

Rakietę szkoła kupiła!
Pani dyrektor mówiła do mnie,
że na Księżycu będą kolonie!

DZIECKO 2

Kolejka będzie długa ogromnie.

Scena 3

Mateusz i Dziecko 2 wybiegają
za kulisy, Dziecko 1 spotyka
Dzieci 3 i 4.

DZIECKO 1

Maciek wyjeżdża,
wyrusza w świat.
Odleci w kosmos na kilka lat.

* w powiecie – w urzędzie

DZIECKO 3

Ja już słyszałem, że go wywożą.
I na czas lotu pewnie zamrożą...

DZIECKO 4

Jak nie zamrożą go przed odlotem,
znaczy, że Maciek jest tym...

DZIECKO 1, 3 i 4

Chórem.

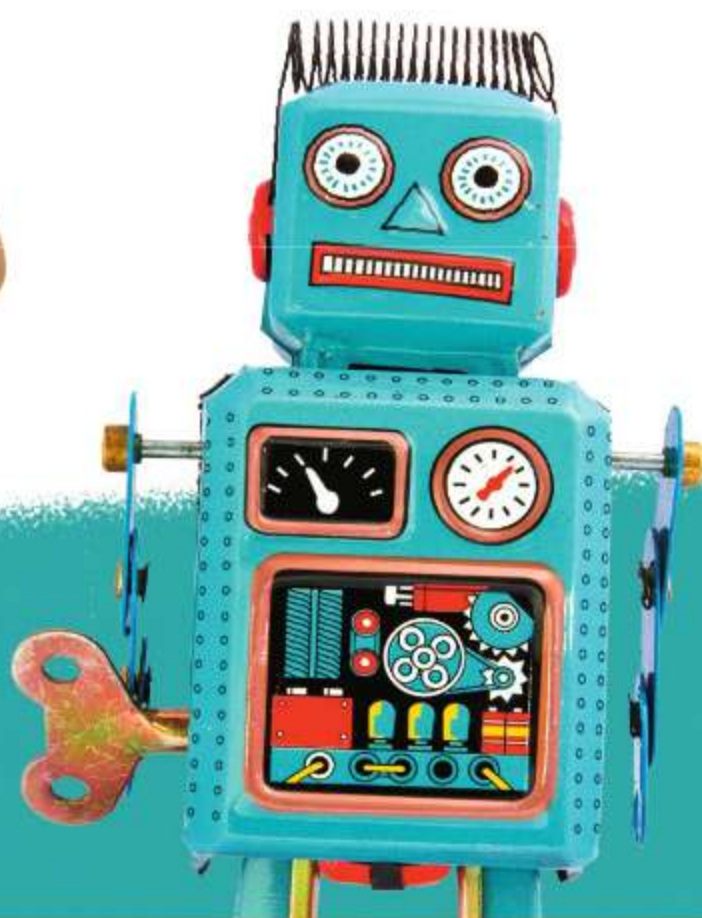
Robotem!

DZIECKO 3

Wciąż na bateriach chodzi i gada.

DZIECKO 4

Dlatego nigdy w szkole nie jada!

Scena 4

Dzieci 1, 3 i 4 wychodzą. Pojawiają się Dzieci 2, 5 i 6.

DZIECKO 2

Maciek w kosmicznej
wielkiej podróży
może też zniknąć gdzieś
w czarnej dziurze.

DZIECKO 5

Leci na Marsa lub jeszcze dalej.

DZIECKO 6

Ale dlaczego?

DZIECKO 2

Pewnie za karę...

Scena 5

Zbiegają się wszystkie dzieci
i Mateusz. W małych grupach
plotkują, rozprawiają o czymś
z zapalem. Wchodzi Maciek.

DZIECKO 6

Jest astronauta!

DZIECKO 5

Kosmita wbiega!

DZIECKO 4

Jaki kosmita? To nasz kolega!
Żegnaj, kolego!
Współczuję losu!

MATEUSZ

Już ty nie wrócisz
z tego kosmosu!

DZIECKO 3

By ci w rakiecie nie było nudno,
oddam ci swoje komiksy.
Trudno.

DZIECKO 2

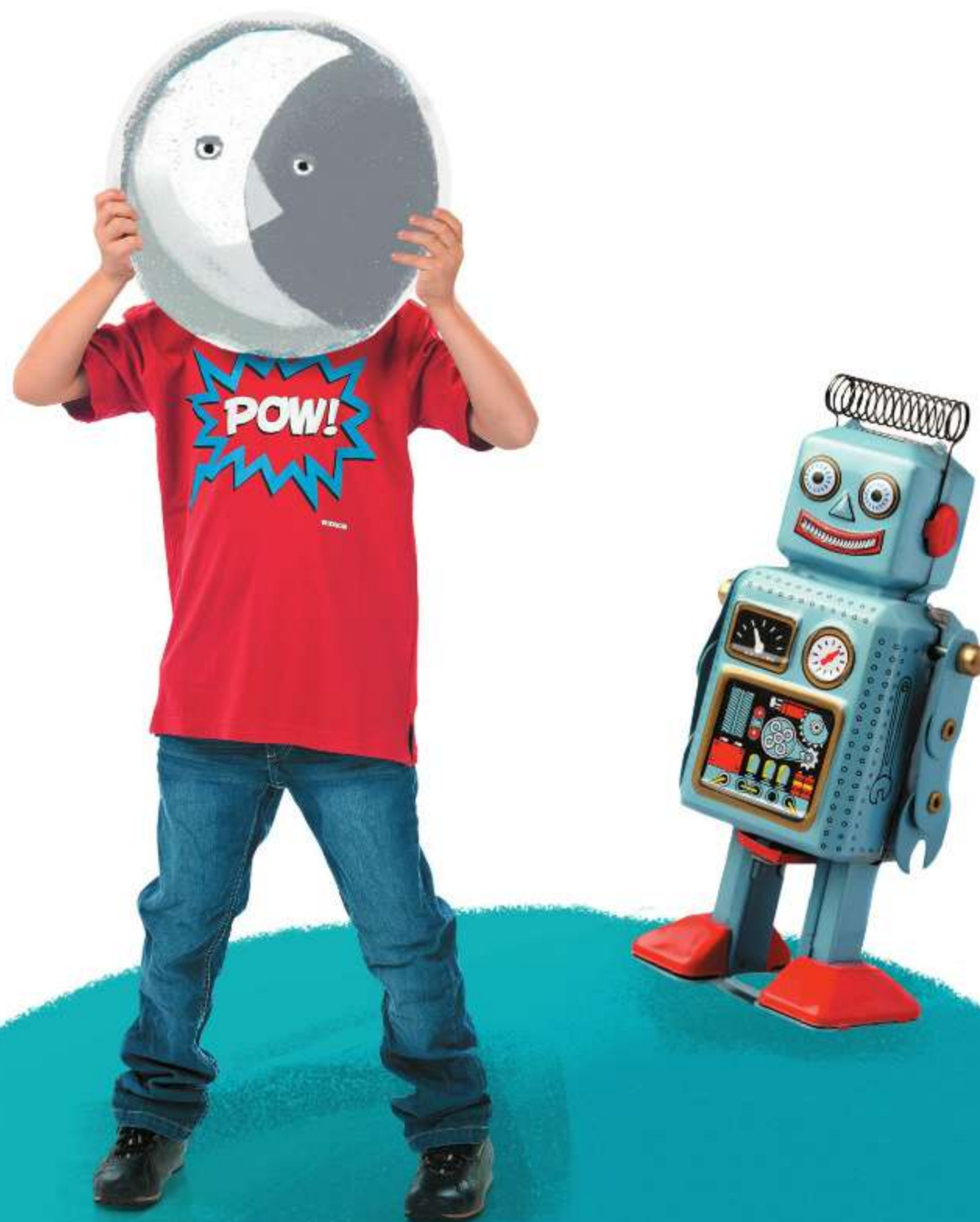
Powiedz, to prawda,
że cię zamrożą?
Czy tylko nowe baterie włożą?

MACIEK

Na twarzy wyraz wielkiego
zdziwienia.

Scena 6

Wszyscy. Panie nauczycielki niosą
wielki, srebrny księżyc z tektury
i folii aluminiowej oraz wielką rakietę
wyciętą z kartonu, z dziurą –
okienkiem na głowę aktora.

NAUCZYCIELKA 1

Mamy rakietę.
Księżyc też mamy.
Konkurs przedstawień szkolnych
wygramy.

NAUCZYCIELKA 2

Maćku, ty główną
odegrasz rolę.
I to zwycięstwo
da naszej szkole.

MACIEK

Lecz, proszę pani,
to mnie zasmuca,
że szkoła w kosmos
dziś mnie wyrzuca!

NAUCZYCIELKA 1

Łapie się za głowę.
Co za wymysły?
Ja tracę zmysły!

DZIECKO 3

Od Mateusza, plotkarza wyszły...

DZIECKO 1

On nie dosłyszał!

DZIECKO 4

Zmyślił.

DZIECKO 5

I dodał!

DZIECKO 6

I nieprawdziwe
nam fakty podał.

MATEUSZ

Ja nie skłamałem!
Nie przekręciłem.
No, może tylko trochę
zmyśliłem...

NAUCZYCIELKA 1

I tak to bywa, kochane dzieci,
że plotka małym
wróblem wyleci.

NAUCZYCIELKA 2

A wraca wroną, bykiem
lub wołem.
I robi drakę na całą szkołę!

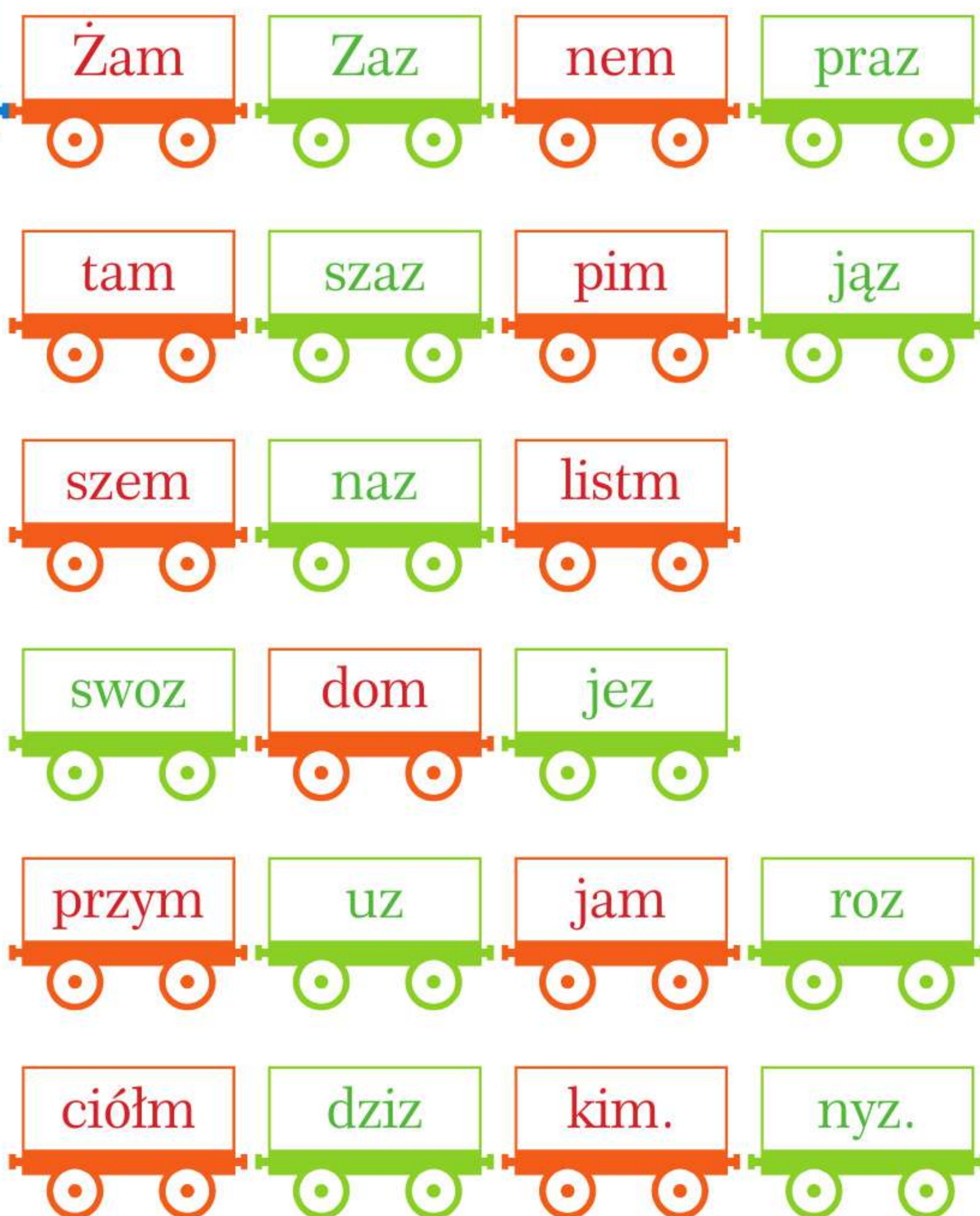
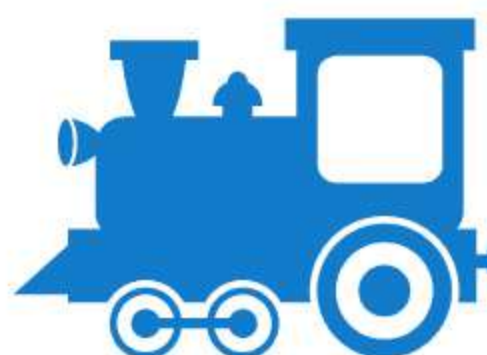

- 1 O czym rozmawiały nauczycielki?
- 2 Jak Mateusz zrozumiał rozmowę nauczycielek i co przekazał dalej?
- 3 Jaką rolę w przedstawieniu miał odegrać Maciek?
- 4 Jak myślisz, co można zrobić, żeby przerwać przekazywanie plotki?

Gimnastyka oka i języka

- 1 Do każdej czerwonej sylaby dokleiła się na końcu litera **m**, a do każdej zielonej – litera **z**. Odczytaj bez tych liter najpierw zdanie zapisane na czerwono, a potem – na zielono.

Auguste Renoir (czytaj: ogust renuar), „Bal w Moulin de la Galette” (czytaj: mulę de la galet)

Rozmowy na **balu**

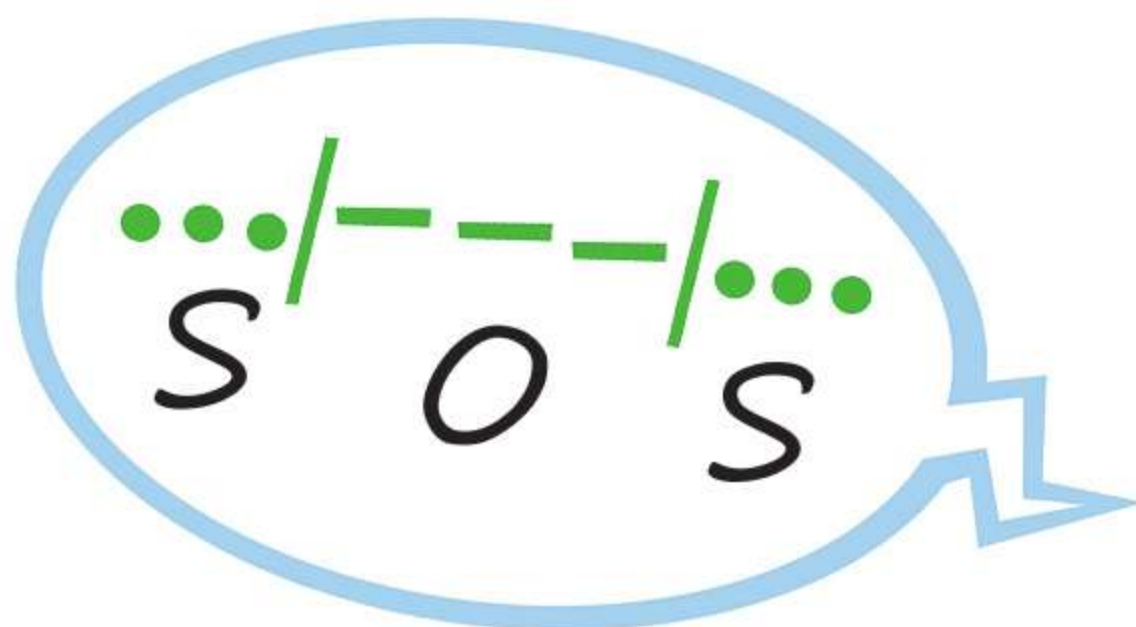
A gdyby tak wejść do tego obrazu? Nikt by nawet nie zauważył, tak jest tam głośno i tłoczno. Przeciśnij się między ławeczkami na pierwszym planie, przycupnij obok młodej dziewczyny w sukni w błękitno-różowe pasy. Wsłuchaj się w dźwięki muzyki i gwar rozmów. O czym możesz porozmawiać z twoimi sąsiadami przy stoliku?

- 1 Opowiedz, co widzisz na obrazie.
- 2 O czym mogą rozmawiać bohaterowie tego obrazu?

Niecodzienne sposoby porozumiewania się

Esperanto

Esperanto to sztucznie stworzony język, który miał być wspólny dla ludzi na całym świecie. Został zbudowany z różnych elementów języków europejskich.

Alfabet Morse'a*

W tym alfabecie zamiast liter używamy kresek i kropek, którym odpowiadają długie i krótkie dźwięki lub sygnały świetlne. Najbardziej znany sygnał przekazywany w ten sposób to SOS, czyli wołanie o pomoc.

*Morse'a – czytaj: morsa

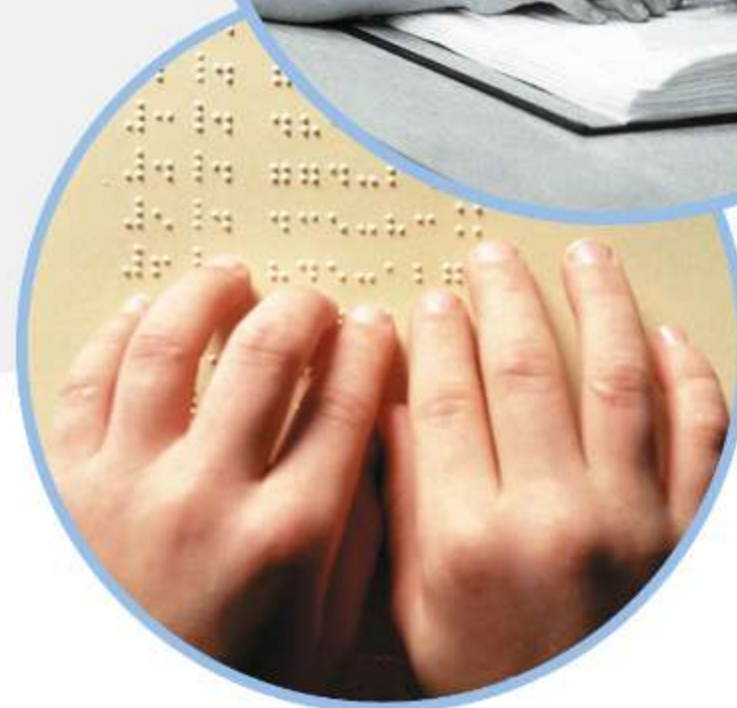

Język migowy

Osoby niesłyszące mogą rozmawiać za pomocą dłoni, które układają w różne znaki. Wykorzystują też wyraz twarzy i ruchy ciała. To wszystko właśnie składa się na język migowy.

Alfabet Braille'a*

Osoby niewidome też czytają i piszą. W książkach dla nich zamiast liter są odpowiednio ułożone wypukłe punkty, których dotykają opuszkami palców. Do pisania zaś służą im specjalne maszyny.

*Braille'a – czytaj: brajla

- 1 Czym jest esperanto?
- 2 Jak myślisz, który język warto znać, by porozumiewać się w wielu miejscach na świecie?
- 3 Powiedz, komu może służyć alfabet Morse'a.
- 4 W jakim celu stworzono alfabet Braille'a i język migowy?

liczba pojedyncza

1. osoba

2. osoba

3. osoba

ja mówię

ty mówisz

on
mówi

ona
mówi

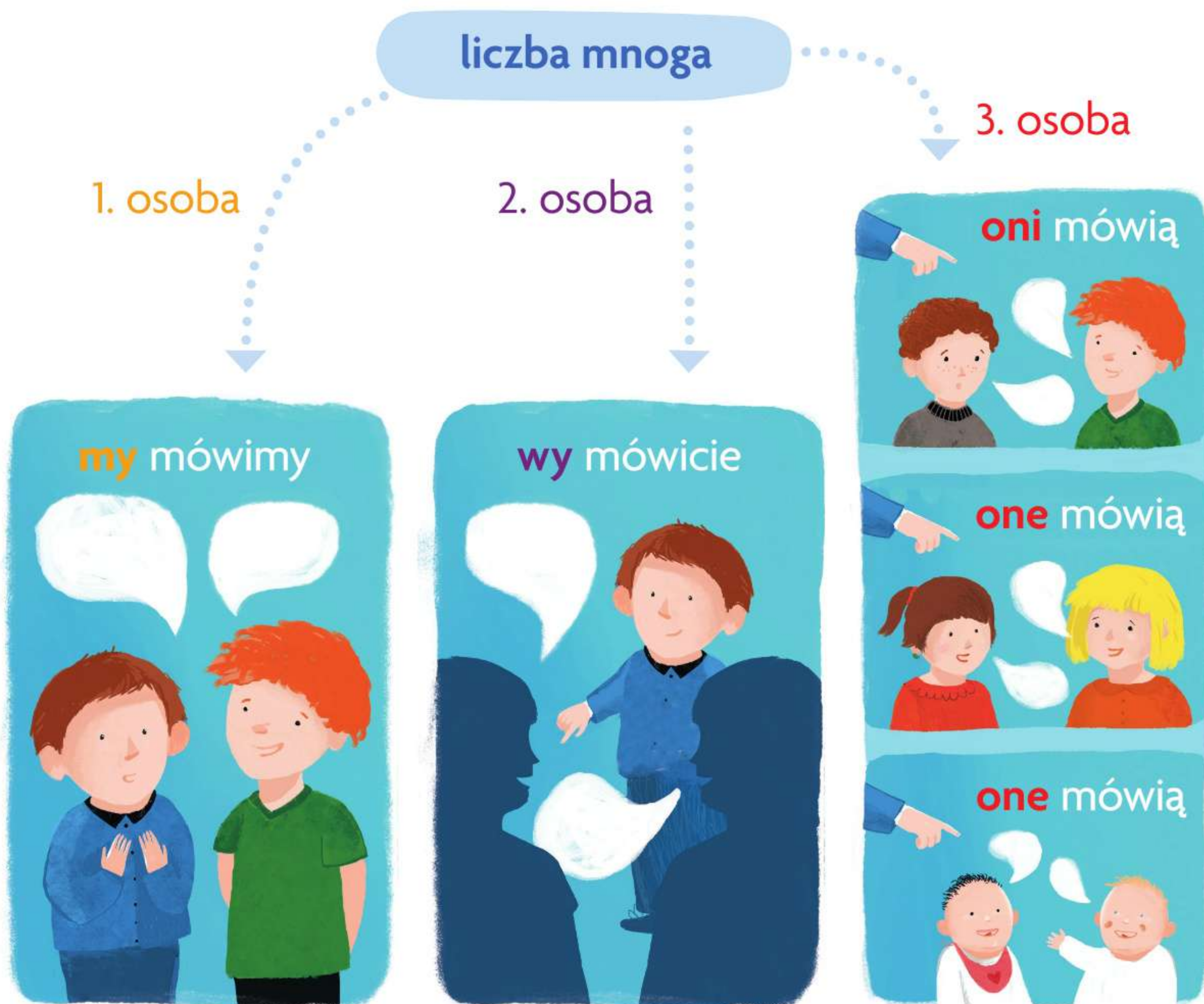
ono
mówi

Czasowniki to nazwy czynności i stanów:
Agata **śpiewa**.
Jacek **choruje**.

To już
wiem!

- 1 Wymień osoby czasownika w liczbie pojedynczej i mnogiej.
- 2 Odmień przez osoby i liczby czasowniki **śpiewać** i **pisać**.
- 3 Który czasownik nie pasuje do pozostałych? Wyjaśnij dlaczego.
jedziemy, tańczymy, kupujemy, oglądacie, chodzimy

Czasowniki odpowiadają na pytania:
co robi? – śpiewa,
co się z nim dzieje? – choruje.

**To już
wiem!**

- 4 Przeczytaj zdanie i wskaż w nim czasowniki użyte w liczbie mnogiej.
 Od kiedy moja przyjaciółka wyprowadziła się do innego miasta, często do siebie dzwonimy i piszemy listy.

Jak porozumiewają się zwierzęta?

Czy taniec pszczół to też rozmowa?

Pszczoły tańczą, żeby poinformować inne osobniki o obecności pokarmu.

Poruszają się rytmicznie, zataczają koła i ósemki oraz potrząsają odwłokiem.

Rozmowy delfinów

Delfiny potrafią ze sobą rozmawiać na różne sposoby. Piszczą i gwizdzą do siebie. Machają płetwami, ogonem, a także kręcą się w wodzie, skaczą i ustawiają ciało w różnych pozycjach.

O czym śpiewają ptaki?

Śpiewają przede wszystkim samce, które tworzą czasem skomplikowane melodie. Najchętniej odzywają się rano, zanim wyruszą na poszukiwanie pokarmu. Odstraszają w ten sposób inne osobniki ze swojego terytorium i wabia samiczki.

Rozmowa bez dźwięków

Skąd mrówki wiedzą, dokąd iść po jedzenie albo gdzie jest mrówka potrzebująca pomocy? Dowiadują się o tym między innymi dzięki niezwykle wrażliwym czułkom, którymi wylapują zapachy zostawiane przez inne osobniki.

- 1 O jakich zwierzętach dowiadujemy się z tych tekstów?
- 2 W jaki sposób mogą się porozumiewać zwierzęta?
- 3 Która informacja wydaje ci się najciekawsza? Dlaczego?
- 4 Przeczytaj czasowniki pod zdjęciami na marginesie. Zwróć uwagę na pisownię zakończenia -uje.

U

w zakończeniach
czasowników -uje

przeskakuje

wysiaduje

buduje

obwąchuje

Rośliny iglaste

Świerk

Świerk ma
bardzo ostre igły.

Modrzew

Modrzew
zrzuca igły
na zimę.

Sosna

Samotnie rosnące
sosny mogą przybierać
ciekawe kształty.

Jodła

Szyszki jodły rosną pionowo ku górze.

Cis

Ta roślina jest trująca dla człowieka.

Jałowiec

Jałowiec to krzew, który rośnie najczęściej w lesie sosnowym.

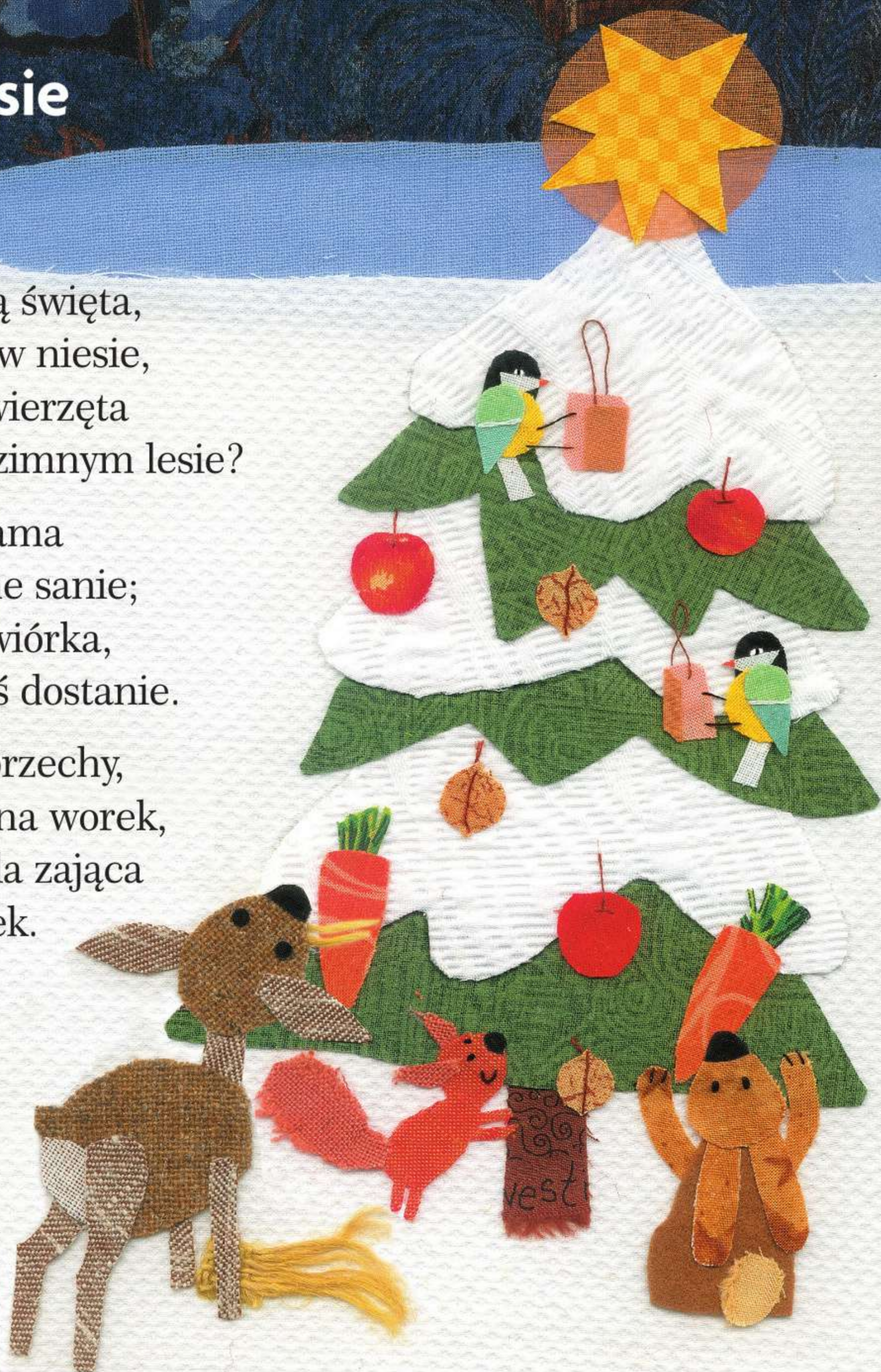
- 1 Wymień nazwy roślin iglastych. Zapisz te nazwy w zeszycie.
- 2 Która roślina jest trująca dla człowieka, a która zrzuca igły na zimę?
- 3 Porównaj gałązki na zdjęciach. Czym się różnią?

Święta w lesie

Idzie grudzień, idą święta,
każdy wór zakupów niesie,
kto pamięta, że zwierzęta
cierpią z głodu w zimnym lesie?

Tylko Jaś i jego mama
ciągną darów pełne sanie;
zając, sarna i wiewiórka,
każde prezent dziś dostanie.

Dla wiewiórki są orzechy,
sarna znajdzie siana worek,
jest marchewka dla zająca
i słonina dla sikorek.

- 1 Jaki pomysł mieli Jaś i jego mama?
- 2 Jakie prezenty dostały zwierzęta?
- 3 Komu i w jaki sposób możesz pomóc w okresie świątecznym?
- 4 Naucz się na pamięć tego wiersza.

Tradycje bożonarodzeniowe

W czasie Bożego Narodzenia zbieramy się, by świętować w gronie rodziny zgodnie z dawnymi tradycjami. Choć są one podobne w całym kraju, to każdy region i każda rodzina mają też swoje własne zwyczaje.

W Wigilię jedzenie uroczystej kolacji często zaczyna się od zupy. Na wschodzie Polski zazwyczaj jest to zupa grzybowa, w centrum – barszcz czerwony z uszkami, a na Śląsku – zupa rybna.

Najczęściej przygotowuje się dwanaście potraw. Jednak zachował się też dawny zwyczaj, zgodnie z którym liczba potraw musi być nieparzysta.

Tradycją Bożego Narodzenia jest wymienianie się prezentami. Najczęściej mówi się, że przynosi je Święty Mikołaj, ale w Wielkopolsce jest to Gwiazdor, na Śląsku – Dzieciątko, a w Małopolsce – Aniołek.

- 1 Zapytaj swoich kolegów i znajomych, jakie potrawy przygotowuje się w ich rodzinach na kolację wigilijną. Jakie różnice dostrzegasz?
- 2 Porozmawiaj z rodzicami o tym, jak obchodzono Boże Narodzenie w ich dzieciństwie. Co się zmieniło od tamtej pory?

Miejsce przy stole

Cześć!

To ja, Hania. Jak Wasze święta? U nas w tym roku było inaczej niż zawsze. A przecież w świętach chodzi o to, żeby było zawsze tak samo, prawda? Już w zeszłym roku w Wigilię było inaczej, bo pierwszy raz nie było dziadka i ja płakałam...

W tym roku też płakałam, ale przez jedną panią. Ta pani to nowa koleżanka mamy z pracy. Ma na imię Klara i podobno jest samotna, dlatego mama zaprosiła ją na Wigilię. A przecież Wigilia to rodzinne święto, a ja tej pani Klary w ogóle nie znam i wcale jej nie zapraszałam! A do tego ona przyszła za wcześnie – z samego rana – i od razu zaczęła się rządzić. Już od drzwi, bo przyszła z choinką pod pachą. Taką w doniczce! To znaczy choinka była w doniczce, nie pachą. I to mnie bardzo zezłościło, bo my zawsze mieliśmy taką zwykłą choinkę. Dziadek wkładał ją do stojaka, który sam zrobił. A teraz nie dość, że nie ma dziadka, to jeszcze jego stojak jest niepotrzebny.

A potem to było tylko gorzej. Jak nakrywaliśmy stół, to pod obrus włożyłam sianko – tak jak zwykle, a pani Klara wpakowała tam jeszcze chleb – na każdy róg po pół kromki. Chciałam go wyjąć, bo u nas nikt tak nigdy nie robił, ale mama nie pozwoliła. To się obraziłam i poszłam do swojego pokoju.

Pani Klara przyszła za mną. „Nie jesteś ciekawa, co ci przyniesie w tym roku Gwiazdor?” – zapytała. „Do nas nie przychodzi żaden Gwiazdor, tylko Mikołaj!” – zawołałam. Niech sobie sama spędza Wigilię ze swoim drzewkiem w doniczce, Gwiazdorem i chlebem na rogach!

Było mi strasznie smutno, więc wyjęłam Noni spod poduszki i się jej poskarżyłam. Że ja tu sama leżę, taka nieszczęśliwa, i że to niesprawiedliwe, że jakaś pani Klara popsuła naszą Wigilię. „To jest moja Wigilia. Moja i mamy!” – płakałam i nagle zobaczyłam choinkę. Na czubku, pod gwiazdą siedziała Noni, a obok niej – dziadek! Malutki, ale całkiem jak prawdziwy. Dziadek się do mnie uśmiechnął i powiedział: „Wigilia nie jest twoja ani moja, Haniu. Wigilia jest wspólna, dlatego jest taka piękna. Bo można się nią dzielić z innymi i dla każdego jest miejsce przy stole”.

A potem podał mi opłatek i zniknął. „Dziadku, wracaj!” – zawołałam i... się obudziłam.

Obok mnie siedziała mama. „Schowałaś się tu z opłatkiem, a pora się nim podzielić” – powiedziała. I wtedy zobaczyłam, że naprawdę mam w ręku opłatek! No to poszłam i podzieliłam się nim z mamą i z Gamoniem. No i z tą panią Klarą też. I wtedy zrobiło mi się nagle wesoło, sama nie wiem dlaczego. A po opłatku jadłyśmy kolację i ciągnęłyśmy sianko spod obrusa, kto będzie miał największe szczęście w przyszłym roku. I ja wyciągnęłam najdłuższe! I było miło. Tylko o północy Gamoń znowu nie przemówił ludzkim głosem.

Wasza Hania

PS

Pani Klara powiedziała mi, że gwiazda na czubku choinki jest po to, żeby wszyscy członkowie rodziny znaleźli drogę do domu. No to posadziłam Noni koło gwiazdy. Żeby dziadkowi łatwiej było trafić.

Dobre wychowanie

Gdy przychodzą goście, czasem się ich wstydzimy. Pamiętaj jednak, że mogli się za tobą stęsknić – postaraj się z nimi przywitać. Jeśli uciekniesz, możesz im sprawić przykrość.

Składanie życzeń jest trudne. Nie zawsze wiemy, czego życzyć. Pomyśl, o czym mogą marzyć domownicy i twoi goście.

Przy świątecznym stole zwykle jest bardzo uroczyście. Wtedy trudniej zachowywać się grzecznie. Co możesz zrobić, żeby zachowywać się tak uroczyście jak dorośli?

Czasem oczekujemy innych prezentów, niż dostaniemy. Pamiętaj jednak, że ktoś chciał ci zrobić przyjemność, i nie zapominaj o podziękowaniu.

- 1 Przyjrzyj się ilustracjom i opowiedz, co się na nich dzieje.
- 2 Powiedz, czego dotyczą rady w tekstach. O czym jeszcze należy pamiętać w czasie świąt?
- 2 Przeczytaj wyrazy zapisane pod zdjęciami na marginesie. Zapamiętaj ich pisownię.

ó

wymienne na o

stół
stoły

nóż
noże

pokój
pokoje

strój
stroje

Święta na świecie

ulica Ciekawych Wyrazów

piniata – gliniane
naczynie lub figurka
ze słodyczami

Meksyk

Meksykańscy rodzice dziewięć dni przed Bożym Narodzeniem wieszają pod sufitem piniatę. Jej rozbicie rozpoczyna świąteczny czas.

Australia

W czasie Bożego Narodzenia w Australii panuje upalne lato. Dlatego bardzo popularnym zwyczajem jest tam wieczorne śpiewanie kolęd na plaży.

Wielka Brytania

Mikołaj przynosi angielskim dzieciom prezenty rankiem pierwszego dnia świąt i wkłada je do skarpet zawieszonych na kominku.

Niemcy

W Niemczech narodził się popularny na całym świecie zwyczaj przystrajania świątecznego drzewka.

- 1 Opowiedz o świątecznych zwyczajach w Meksyku, Australii, Niemczech i Wielkiej Brytanii.
- 2 Który z tych zwyczajów podoba ci się najbardziej? Dlaczego?

Abecadło muzyczne

Budowa utworu

Kompozytor to budowniczy, który projektuje swój utwór, tak jak architekt dom. Utwór może mieć różną budowę. Opisujemy ją za pomocą liter. Najczęściej spotykamy utwory o budowie:

- **jednoczęściowej**, wtedy nie dajemy im nazwy literowej;

- **dwuczęściowej**, wtedy mają nazwę AB;

- **trzyczęściowej**, wtedy mają nazwę ABA.

- 1 Ile części ma utwór o budowie AB?
- 2 Ile części ma utwór o budowie ABA?
- 3 Która część powtarza się w utworze o budowie trzyczęściowej?
- 4 Zastanów się, czym mogą różnić się części w utworze muzycznym.

Abecadło muzyczne

Krakowiak

Krakowiak to wywodzący się z ziemi krakowskiej taniec ludowy, który stał się polskim tańcem narodowym.

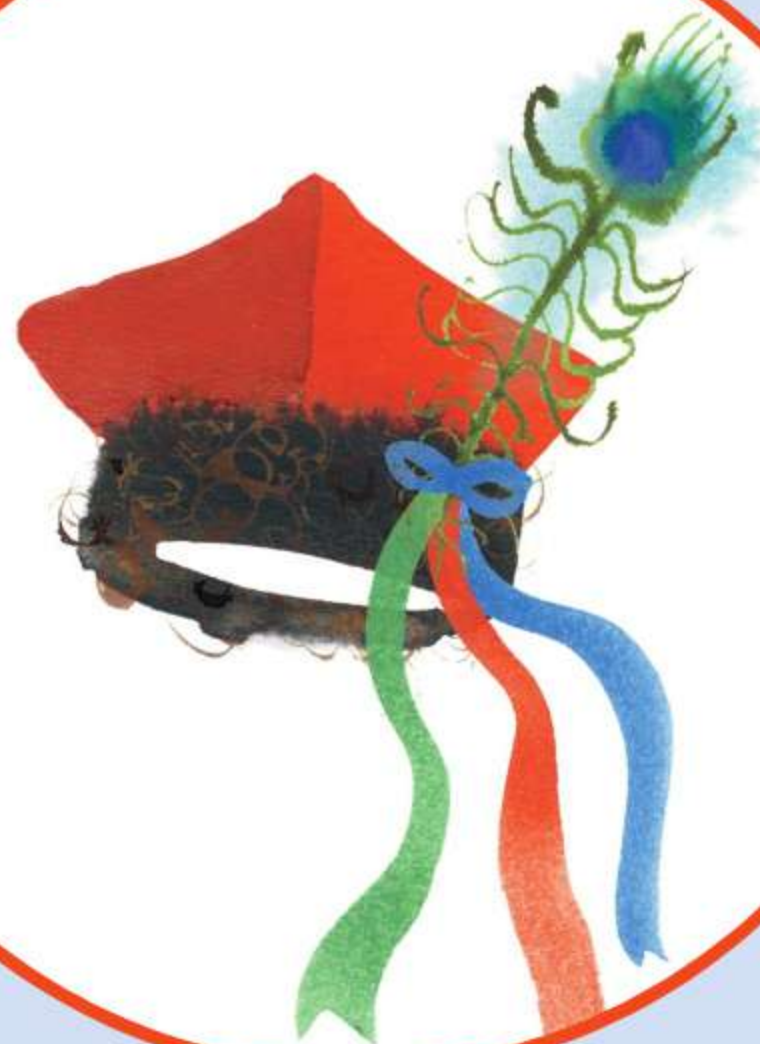
Cechy tańca:

- takt na dwa,
- tempo szybkie,
- charakter żywy, skoczny,
- rytm **synkopowany**.

Synkopa to grupa rytmiczna zbudowana z ósemki, ćwierćnuty i ósemki:

Charakterystyczne stroje

- 1 Co wiesz o krakowiaku?
- 2 Naucz się podstawowych kroków krakowiaka.
- 3 Narysuj czapkę z pawim piórem, typową dla stroju krakowskiego.

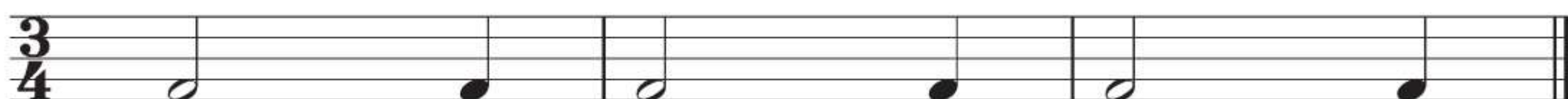
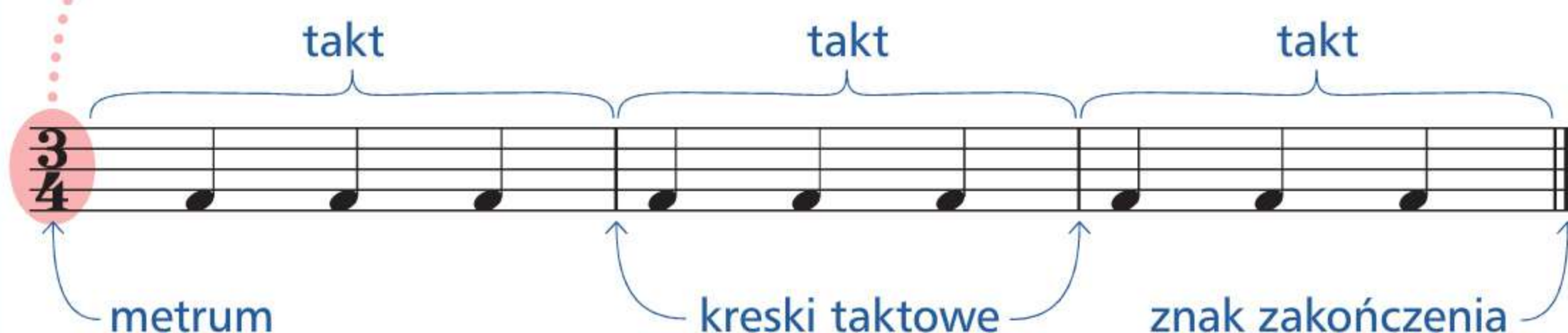
Abecadło muzyczne

Takt na trzy

Na pięciolinii nuty mieszkają w pokojach, które nazywamy taktami. Znasz już takt na dwa. Poznaj takt na trzy.

3 – liczba wartości rytmicznych

4 – wartość rytmiczna (♩ ćwierćnuta)

Jeśli mamy wypowiedzieć, wyrecytować lub zaśpiewać rytm, każdą ósemkę piszemy osobno. Jeśli mamy go zagrać lub wyklaskać, ósemki piszemy razem. Łączymy je wówczas jedną kreską i nie rysujemy już chorągiewek.

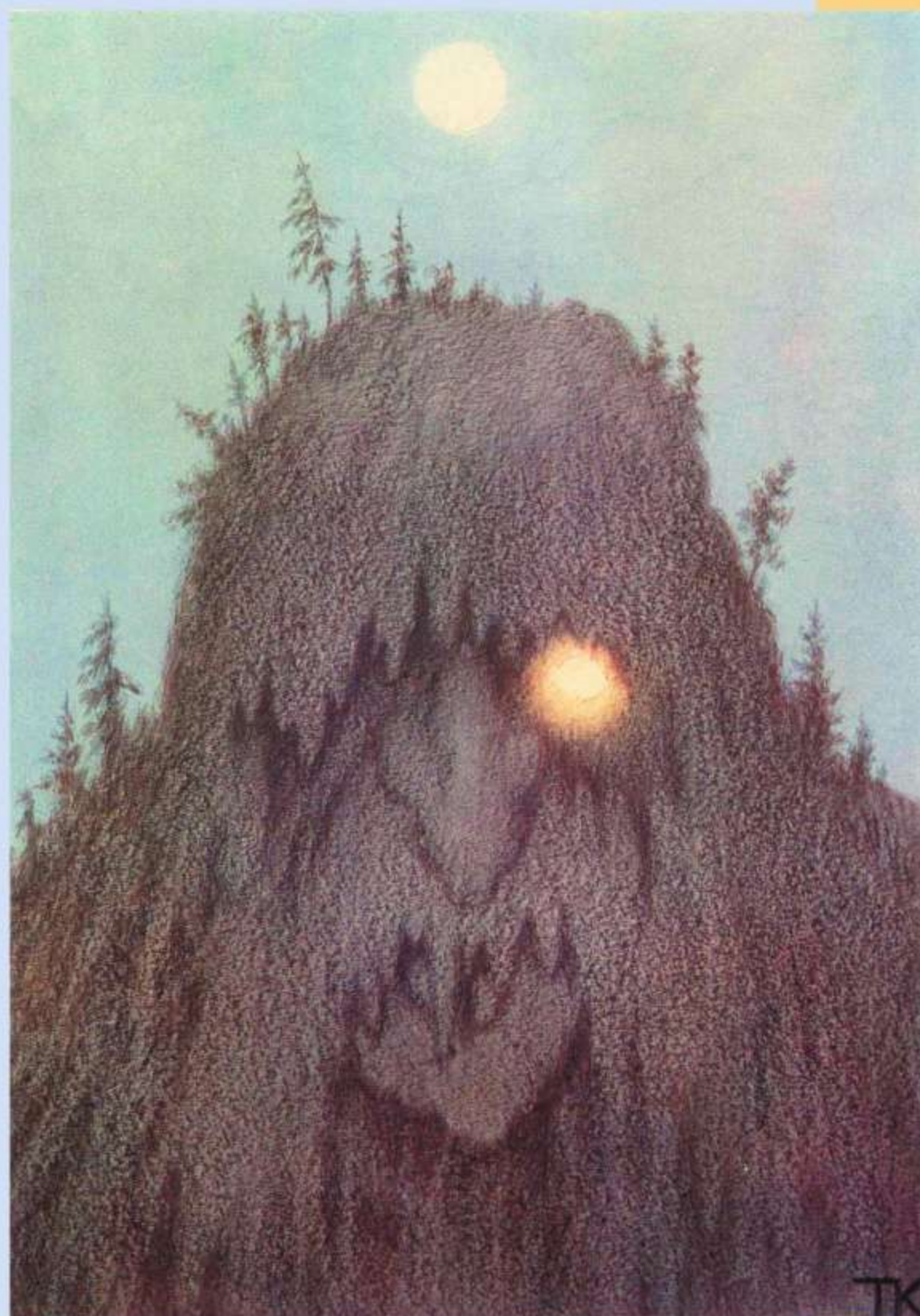

- 1 Powiedz, ile ćwierćnut i ile ósemek mieści się w półnucie.
- 2 Przyjrzyj się budowie taktu na trzy. Policz i powiedz, ile półnut, ile ćwierćnut, a ile ósemek znajduje się w takcie na trzy.

Piórkiem, dźwiękiem i pędzelkiem

Arthur Rackham
(czytaj: artur rakam),
„Taniec Anitry”

Theodor Kittelsen
(czytaj: teodor kitelsen),
„Leśny troll”

- 1 Wysłuchaj fragmentów utworów Edwarda Griega (czytaj: griga) „Taniec Anitry” i „W grocie Króla Gór” z cyklu „Peer Gynt” (czytaj: per gynt).
- 2 Jak sądzisz, czy zaprezentowane obrazy mogłyby być ilustracją do wysłuchanych fragmentów utworów?
- 3 Wymyśl i powiedz kilka zdań na temat wybranego fragmentu.
- 4 Narysuj ilustrację do wybranego fragmentu utworu.

Syrop

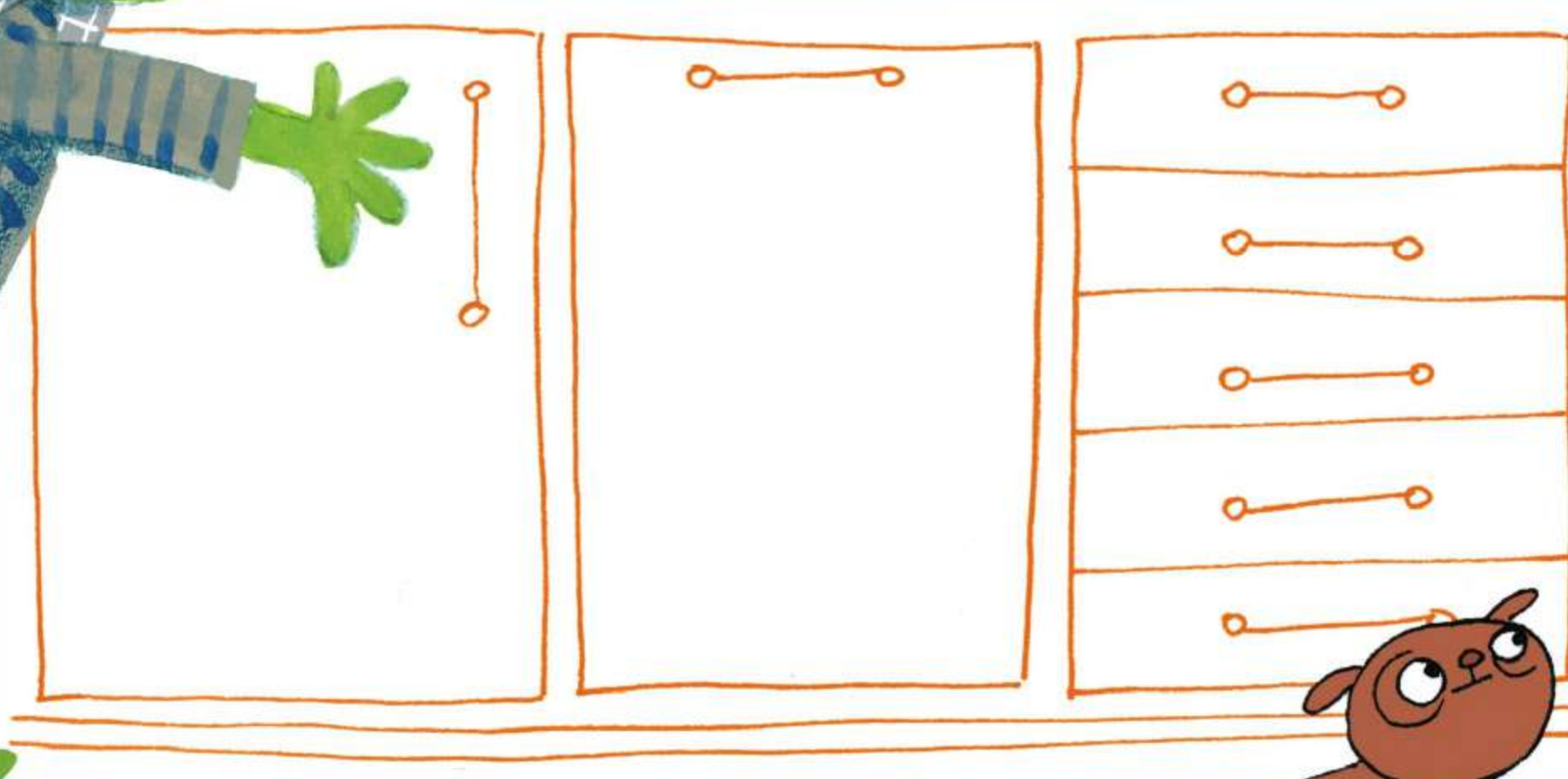
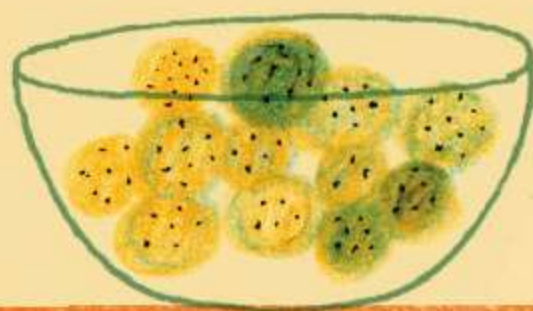

Lotka zachorowała. Nie bardzo, ale wystarczająco, żeby trudno jej się mówiło i żeby wciąż leciał jej z nosa katar. Pokasływała i owijała szyję wielkim szalikiem, by ciepłem leczyć gardło. Już od tygodnia nie wychodziła z jaskini i koledzy zaczęli się o nią martwić.

– Zróbmy jej syrop – zaproponował Ksawery.

Zaprosił kolegów do siebie i wyjął wszystkie potrzebne do zrobienia syropu składniki: cebulę, czosnek, miód, ostrą paprykę i pieprz.

– Mama zawsze mówi, że ostre rzeczy przeganiają przeziębienie – powiedział.

Tarli potem cebulę i płakali nad nią, taka była ostra. A potem Cyryl wsadził sobie do oka łapę ubrudzoną papryką, a Jacenty zaciął się w palec nożem i tata Ksawerego musiał zawieźć ich do lekarza.

Tymczasem Ksawery wlał do słoika sok z cebuli, włożył do środka posiekaną papryczkę, czosnek, miód i pieprz. Wstrząsnął i spróbował.

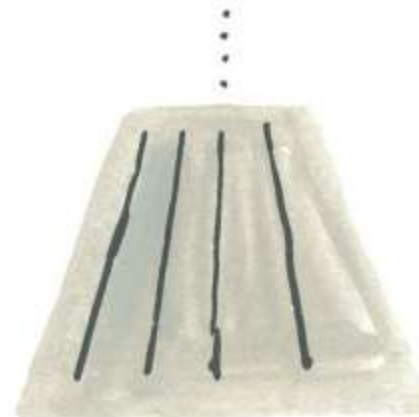
– Aaa! – ryknął i... stracił głos.

Następnego dnia do szkoły wróciła Lotka. Jacenty, Cyryl i Ksawery zostali w domu. Po południu Lotka zadzwoniła do Ksawerego, żeby spytać, co się stało.

– Dbanie o zdrowie to bardzo skomplikowana sprawa – wyszeptał Ksawery przez wypalone syropem gardło.

Lekcja historii

Pewnego dnia pani Gryzelda opowiadała smokom o początkach państwa smoczego.

– Smokosław zasiadł na tronie – mówiła – a cesarz włożył na jego łeb koronę i powiedział... Ksawery, czy mógłbyś nie spać na lekcji?

– Dlaczego cesarz mówił do Ksawerego? – zawołał zdumiony Jacenty. – Przecież to było tak dawno temu.

– Ksawery chrapie tak głośno, że słyszać go nawet w przeszłości – zachichotał Cyryl.

– Wcale nie chrapię – powiedział oburzony Ksawery. – Trochę posapuję.

- W takim razie posłuchajcie, co było dalej – powiedziała pani i zaczęła opowiadać o tym, jak po koronacji Smokosława doszło do wielkiej bitwy między smokami a olbrzymami.
 - Smoczysław – mówiła – najlepszy spośród smoczej drużyny, wyszczerzył zęby i najeżył ogon. Jego łuski błyszczały w słońcu tak pięknie, że armia jęknęła z zachwytu. Smoczysław otworzył paszczę i ryknął...
 - Chrrr-psiii, chrrr-psiii – dobiegło z ławki Ksawerego.
 - Swoim chrapaniem Smoczysław tak wystraszył olbrzymy, że uciekły za siódmą górę i nigdy już nie wróciły – skomentował Cyryl.
- Bardzo się zdziwił, kiedy pani Gryzelda zadała wszystkim długie wypracowanie o bitwach smoczych do napisania na następną lekcję.

Myszy

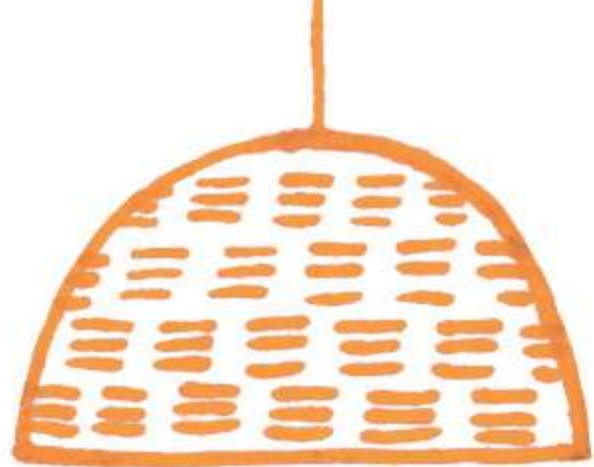

U Jacentego w jaskini zaległy się myszy. Mama z tatą bardzo się tym martwili, bo myszy zaczęły im zjadać mąkę, bułki i ser, a na dodatek zostawiały po sobie okropny bałagan.

– Nie ma wyjścia – powiedziała pewnego dnia mama. – Kupujemy pułapkę.

Poszła do sklepu i wróciła z czterema pułapkami na myszy. Jacenty, kiedy je zobaczył, bardzo się przestraszył. Wyobraził sobie, że jakiś olbrzym chce go złapać w podobną, ale większą pułapkę, i zrobiło mu się okropnie żal myszy. Wieczorem, gdy rodzice poszli już spać, zakradł się do kuchni i pozamykał wszystkie pułapki, a wyjęty z nich ser zostawił pod stołem.

– Te myszy są bardzo sprytne – powiedział następnego dnia tata.

Kiedy sytuacja powtarzała się każdego wieczora, zaczął się nią jednak martwić.

– Co by tu zrobić? – dumał.

– Możemy kupić kota – zaproponował Jacenty, który zawsze chciał mieć jakieś futrzaste zwierzątko.

– No nie wiem... – zawahała się mama.

W końcu jednak pozwoliła Jacentemu wziąć kota od kuzynów.

Teraz Jacenty jest najszczęśliwszym smokiem na świecie. Ma kota, który śpi z nim i mruczy mu na dobranoc kocie kołysanki. A w kuchni ma stadko oswojonych myszy, które jedzą mu ser z ręki i bawią się z kotem w berka.

Zbroja

Smoki od paru tygodni uczyły się w szkole smoczej historii. Lotka była z tego powodu bardzo zadowolona.

– Mogłabym przez cały rok słuchać o rycerzach – powiedziała kolegom.

– Dlaczego? – zdziwiły się smoki.

– Rycerze byli bardzo uprzejmi i...

– Akurat! – przerwał jej Jacenty. – Przecież to oni walczyli ze smokami!

– Może i tak, ale też szanowali kobiety. Nie przerywali im w pół zdania. A w czasie turniejów rycerskich walczyli o względy swoich dam. – Lotka prychnęła i poleciała obrażona do domu.

Jacenty zmartwił się tym, bo bardzo Lotkę lubił. Zaraz po lekcjach poleciał na wysypisko śmieci i wygrzebał z niego stos blaszanych puszek. Parę z nich wyklepał na pancerz, a największą wsadził sobie na głowę zamiast hełmu. Rano poleciał pod jaskinię Lotki. Narobił przy tym okropnego hałasu swoją nową zbroją.

- Co tu się dzieje? – zaspana Lotka wyjrzała przez okno.
- Damo Lotko! – zawołał Jacenty z wnętrza puszki.
- Przybywam na twoje usługi. Niczego nie widzę, ale jestem gotów walczyć z każdym o twoje wyglądy!

Plucha

Smoki siedziały u Cyryla i kłóciły się z nudów. Lotka wyrzała przez okno. Z nieba padał deszcz ze śniegiem.

– Taka pogoda do niczego się nie nadaje. Nie można nawet wyjść na dwór – jęknęła.

– Nie marudź! – zawołał Cyryl. – Dla smoka żadna pogoda nie jest straszna.

– Jak jesteś taki mądry, to może wymyśl, do czego nadaje się deszcz ze śniegiem – powiedział Jacenty.

Cyryl otworzył więc okno i wyleciał na pluchę. Prawie od razu łuski skleiły mu się od lecącej z nieba brei, a skrzydła oklapły od ciężaru mokrych płatków. Cyryl wywinął koziołka w powietrzu, spadł na ziemię, poślizgnął się, przejechał parę metrów i wpadł na śmietnik, który wywrócił się z hukiem. Smoki wybuchnęły śmiechem.

– Bawisz się w klauna? – spytał Ksawery.

Cyryl podniósł się i rozmasował bolącą pupę.

– Upadek nie był miły – powiedział – ale ślizganie tak. Deszcz ze śniegiem nadaje się do ślizgania!

Przez całe popołudnie smoki zjeżdżały na pupach z pokrytej deszczowym śniegiem górki.

A następnego dnia, gdy spadł prawdziwy śnieg, cała czwórka została w domu z katarem.

– Kyba już wieb, do dżego deszcz ze śniegiem nadaje się najlepiej – westchnął Cyryl przez zatkany nos.

– Do robienia gadaru!

Kłótnia

Lotka z Cyrylem pokłócili się. Nikt nie wiedział, o co im poszło, ale przestali się do siebie odzywać.

– Przejdzie im – powiedział Jacenty.

Kiedy jednak po tygodniu nadal nic się nie zmieniło, on i Ksawery zaczęli się martwić.

– Nie możecie jakoś się dogadać? – prosił Ksawery.

– To żadna zabawa, kiedy nie rozmawiacie ze sobą.

– Jak mają się dogadać, skoro nic nie mówią – tłumaczył mu Jacenty.

Ksawery westchnął i zaprosił przyjaciół na grę w zgadywanki. On i Cyryl mieli być w jednej drużynie, a Jacenty z Lotką – w drugiej. Każda drużyna dostawała hasło, które musiała pokazać bez użycia słów, na migi.

A druga grupa miała zgadywać, o co chodzi. Lotka przeczytała hasło i zaczęła pokazywać. Nadeła się cała, zmarszczyła, założyła łapę na łapę i odwróciła się od wszystkich.

– Wiem, wiem, żaba! – wyrwał się Cyryl.

– Nie zgadłeś! – powiedziała Lotka. – Chodziło o kłótnię!

– O, rozmawiacie ze sobą – zauważył Ksawery.

– To może teraz nam powiecie, o co żeście się pokłócili.

– Nie pamiętam. – Lotka spojrzała na Cyryla. – A ty?

– Też nie, ale czy to ważne? Teraz moje hasło! I jestem pewien, że nikt z was nie zgadnie, co będę przedstawiał. Jacenty spojrzał na przyjaciół i pomyślał, że chyba nie musi wiedzieć, jaka była przyczyna kłótni. Ważne, że znowu bawili się razem!

Smokołki

Zbliżało się Boże Narodzenie. Smoki od jakiegoś czasu nie mogły myśleć o niczym innym.

– Zróbmy pani Gryzeldzie niespodziankę i udekorujmy świątecznie salę – powiedziała pewnego dnia Lotka.

– Kiedy? – spytał Ksawery.

– Nad ranem. Dziś zostawimy uchylone okno, a rano przemkniemy się do klasy z kolorowymi papierami i ozdobami świątecznymi.

– Pani na pewno będzie zachwycona – uznał Cyryl.

O świcie smoki zgromadziły się pod szkołą. Wejście do sali przez okno okazało się nie takie proste.

Na parapecie leżał śnieg i Ksawery zamoczył dużą część

kolorowych papierów, a Cyryl wpadł do klasy razem z całą zaspą. Kiedy otrzepali się ze śniegu, okazało się, że stoją prawie po kostki w brudnej śniegowej wodzie, a część materiałów do dekoracji jest całkiem zniszczona. I właśnie wtedy do sali weszła pani Gryzelda ze szkolnym ochroniarzem.

– Co tu się dzieje? – zawołali.

– Chcieliśmy być świątecznymi aniołkami – szepnęła Lotka.

Pani spojrzała na zaśnieżone smoki ściskające w łapach zamoczone papiery i powiedziała:

– Dzisiejszy dzień poświęcimy na sprzątanie. Salę udekorujemy jutro.

A potem uśmiechnęła się nagle i dodała:

– Moje wy nieznośne świąteczne smokołki!

U

cebula
konfitura
kurtka
nuta
papuga

ruch
rumianek
rurka
ubranie
żurawina

h

niewymienne

bohater
harcerz
hełm
herb
historia
hymn

ch

niewymienne

chart
chirurg
chodzić
chomik

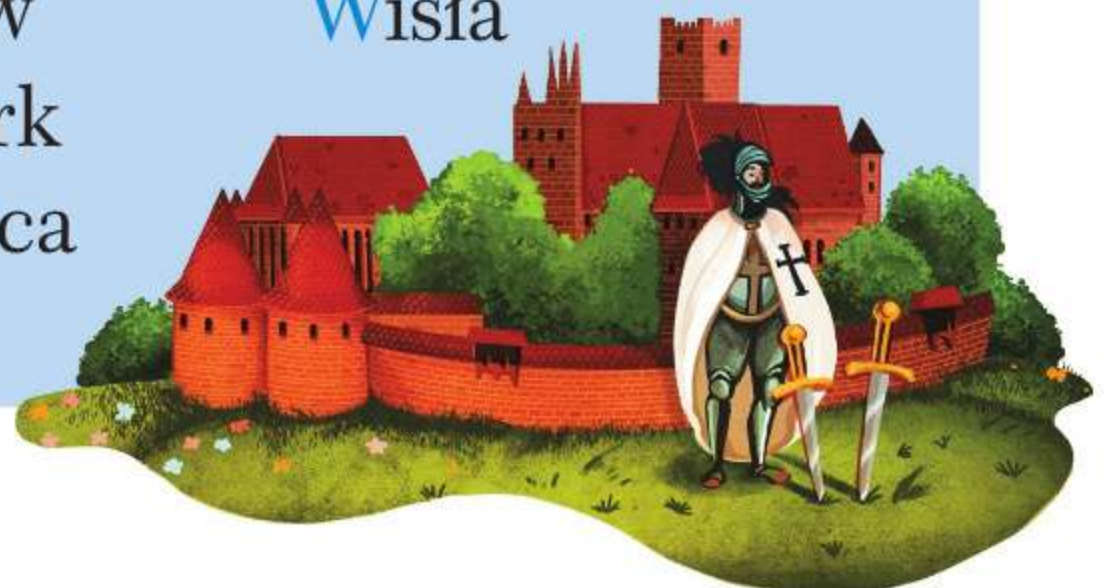
choroba
chudy
pchać
pchła

wielka
litera

w nazwach
geograficznych

Bałtyk
Kraków
Malbork
Niedzica
Polska

Tatry
Wisła

rz

po spółgłoskach
p, b, t, d, k, g, ch, j, w

brzeg
brzoza
chrzan
grzyby
krzesło

Krzyś
pokrzywy
przybory
trzcina
trznadel

u

w zakończeniach
czasowników -uje

buduje
chomikuje
galopuje
naśladuje
obserwuje

obwachuje
popiskuje
przeskakuje
wymachuje
wysiaduje

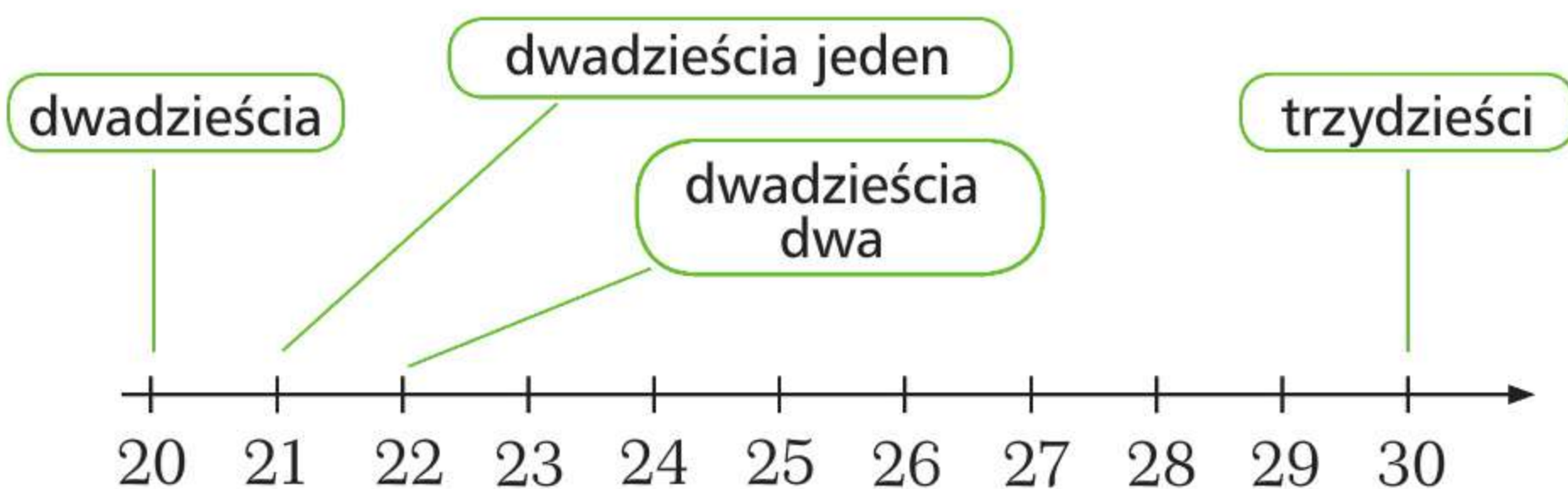
ó

wymienne na o

dziób – dzioby
dróżka – droga
miód – miody
nóż – noże
pieróg – pierogi
pokój – pokoje
stół – stoły
strój – stroje
wieczór – wieczory
wór – worek

- 1 Odczytaj liczby dwucyfrowe z osi liczbowej według wzoru.

- 2 Zapisz słownie w zeszycie podane liczby.

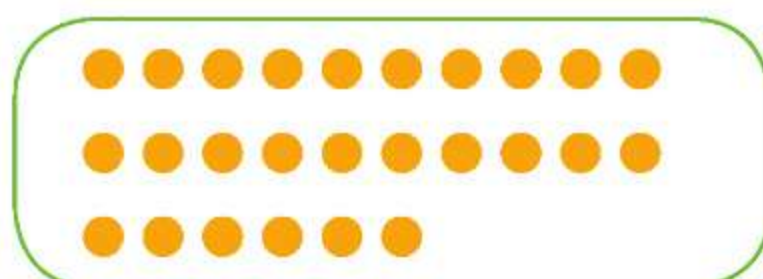
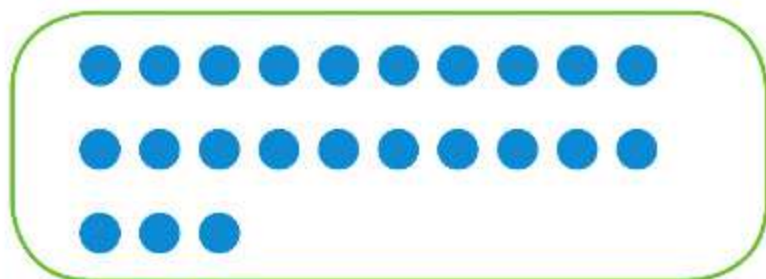
23 27 22 25 30

- 3 Odczytaj podane liczby według wzoru.

27 – 2 dziesiątki 7 jedności

30 28 21 29

- 4 Policz kropki w ramkach. Wskaż ramkę, w której jest ich więcej.

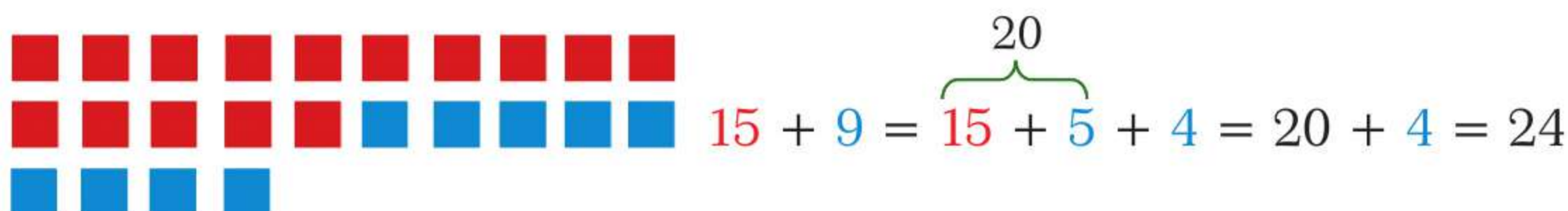
- 5 Który zapis jest błędny: A, B czy C?

A. $21 > 27$

B. $25 < 28$

C. $30 > 29$

- 6 Przyjrzyj się, jak można wykonać działanie $15 + 9$.

- Oblicz poznany sposobem.

$14 + 8$

$17 + 5$

$18 + 9$

$16 + 7$

Jak obliczyć, ile jest razem szyszek?

Można **dodawać**.
 $2 + 2 + 2 + 2 = 8$

Można **mnożyć**: 4 razy 2.
 $4 \cdot 2 = 8$

Mnożeniem zastępujemy dodawanie jednakowych liczb.

$$2 + 2 + 2 + 2 = 4 \cdot 2$$

$$8 = 8$$

1 Oblicz. Wyniki podaj ustnie.

• Ile tu jest prezentów?

$$2 + 2 + 2 = \boxed{?}$$

$$3 \cdot 2 = \boxed{?}$$

• Ile tu jest kartek?

$$2 + 2 = \boxed{?}$$

$$2 \cdot 2 = \boxed{?}$$

• Ile tu jest złotych?

$$5 \cdot \boxed{?} \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

• Ile tu jest patyczków?

$$\boxed{?} \cdot 2 = \boxed{?}$$

2 Ułóż na ławce patyczki do każdego działania. Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

$$8 \cdot 2 = \boxed{?}$$

$$10 \cdot 2 = \boxed{?}$$

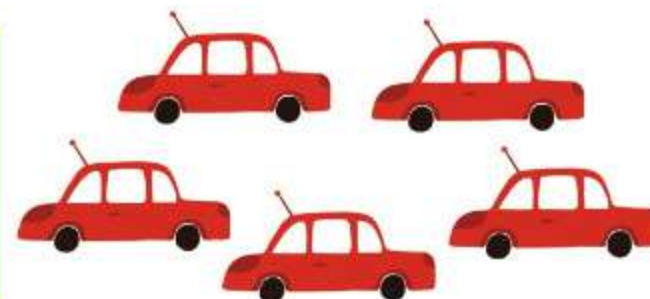
$$6 \cdot 2 = \boxed{?}$$

$$9 \cdot 2 = \boxed{?}$$

Obliczaj wyniki
za pomocą mnożenia.

Działania i ich wyniki
zapisuj w zeszytcie.

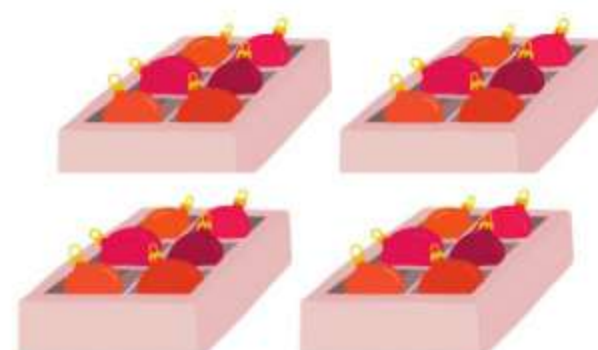
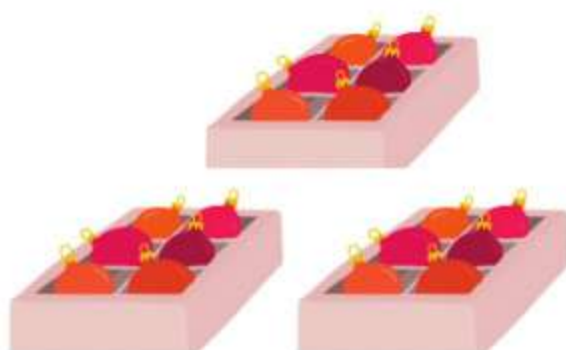
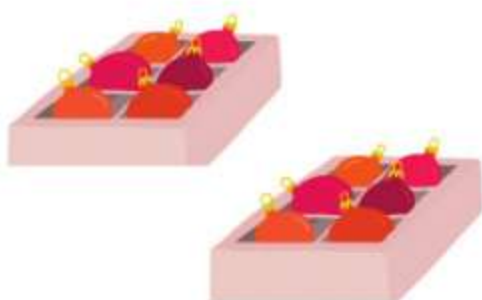
- 1 Samochód ma 4 koła. Ile kół razem mają samochody na każdym rysunku?

- 2 Jedna ozdoba choinkowa kosztuje 5 zł. Ile złotych razem trzeba zapłacić za ozdoby pokazane na każdym rysunku?

- 3 W jednym pudełku jest 6 bombek. Ile jest razem bombek na każdym rysunku?

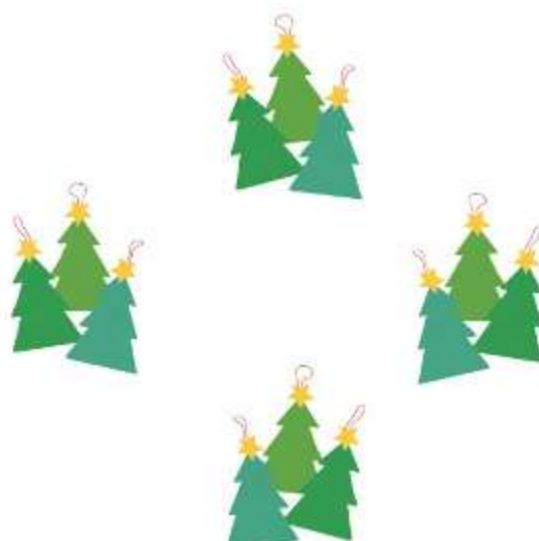

- 4 Każde dziecko narysowało po 3 choinki. Ile choinek narysowało razem:

troje dzieci,

czworo dzieci,

pięcioro dzieci?

Wyniki mnożenia liczb zostały zapisane w tabeli zwanej **tabliczką mnożenia**.

Znamy już tyle wyników mnożenia, ile pokazano w tabeli. Pozostałe poznamy później.

·	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	0	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	0	4	8	12	16	20	24	28	?	?	?
5	0	5	10	15	20	25	30	?	?	?	?
6	0	6	12	18	24	30	?	?	?	?	?
7	0	7	14	21	28	?	?	?	?	?	?
8	0	8	16	24	?	?	?	?	?	?	?
9	0	9	18	27	?	?	?	?	?	?	?
10	0	10	20	30	?	?	?	?	?	?	?

$$4 \cdot 3 = 12$$

- 1 Odszukaj w tabliczce mnożenia wyniki działań.

$8 \cdot 3$

$7 \cdot 3$

$5 \cdot 5$

$6 \cdot 5$

$9 \cdot 2$

- 2 Sprawdź w tabliczce mnożenia, jakie liczby należy pomnożyć, aby otrzymać podane wyniki. Podaj kilka propozycji.

8

18

12

20

9

30

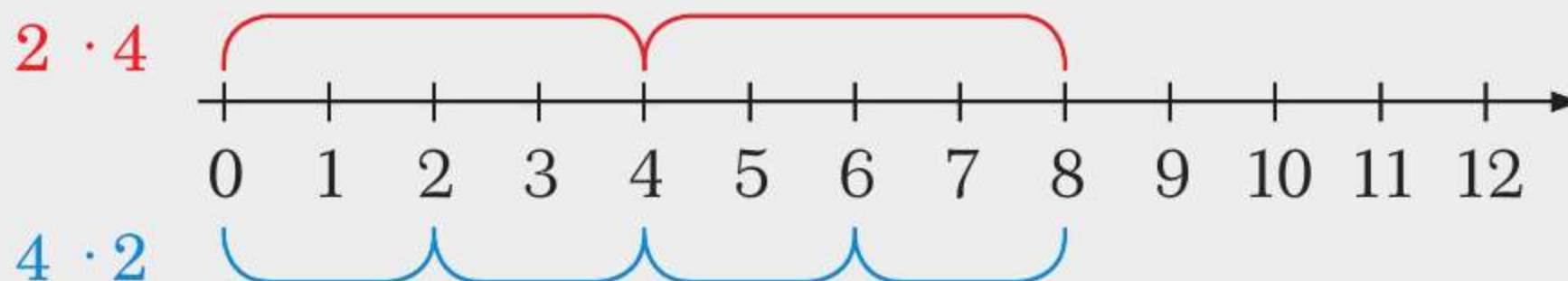
- 3 Która liczba pomnożona przez 7 daje 28? Odszukaj tę liczbę w tabliczce mnożenia.

Mnożenie jest **przemienne**.

Liczby, które mnożymy, można zamieniać miejscami, a wynik pozostanie ten sam.

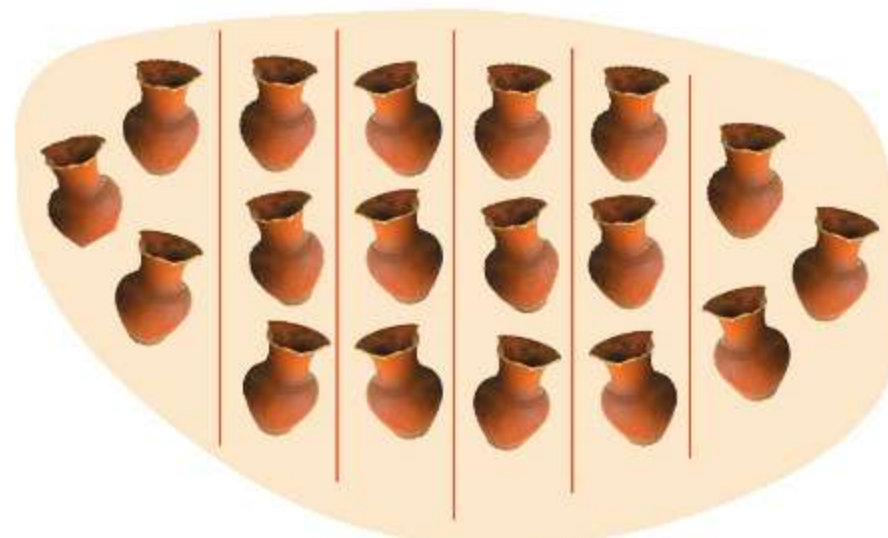
$$2 \cdot 4 = 4 \cdot 2$$

- 1 Zastosuj przemienność mnożenia i powiedz, ile glinianych naczyń znaleziono w Biskupinie. Zapisz działania w zeszycie.

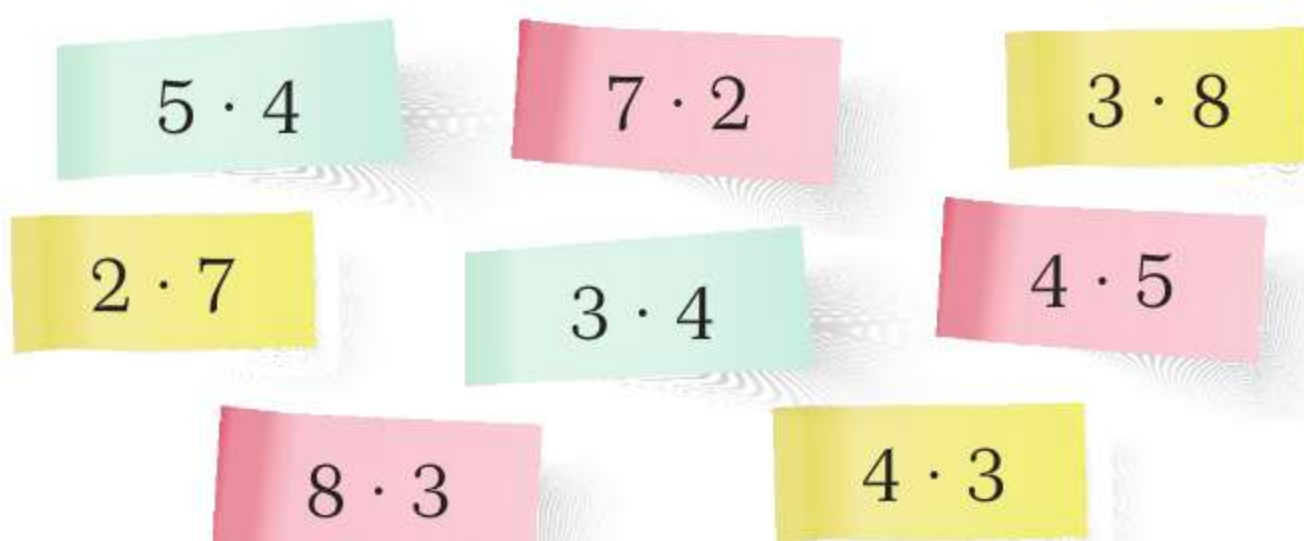

$$3 \cdot \boxed{?} = \boxed{?}$$

$$6 \cdot \boxed{?} = \boxed{?}$$

- 2 Wskaż pary działań, które mają ten sam wynik.

Czy musiałem obliczać wyniki wszystkich działań?

- 3 Odszukaj w tabliczce mnożenia liczby, które pomnożone jedna przez drugą dają podane liczby. Skorzystaj ze wzoru.

Liczba 12 to: $2 \cdot 6$, $6 \cdot 2$, $3 \cdot 4$, $4 \cdot 3$.

Jeżeli dowolną liczbę
pomnożymy przez 1,
to w wyniku otrzymamy
tę liczbę.

$$1 \cdot 2 = 2 \quad 6 \cdot 1 = 6$$

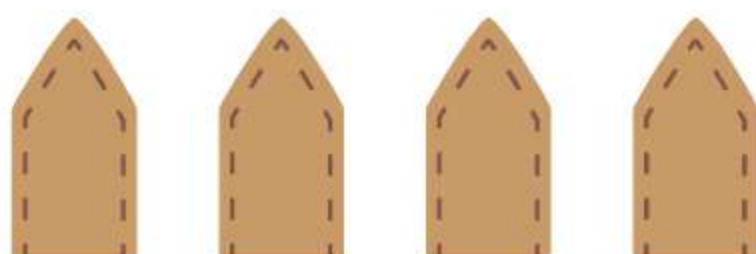
Jeżeli dowolną liczbę
pomnożymy przez 0,
to w wyniku otrzymamy
również 0.

$$0 \cdot 5 = 0 \quad 7 \cdot 0 = 0$$

- 1 Oblicz za pomocą mnożenia, ile jest guzików na każdym rysunku. Wyniki podaj ustnie.

$$0 \cdot 4 = ?$$

$$4 \cdot 0 = ?$$

$$1 \cdot 6 = ?$$

$$6 \cdot 1 = ?$$

- 2 Za pomocą mnożenia oblicz w zeszycie, ile złotych ma każde dziecko. Odpowiedz na pytania.

Maciek

$$1 \cdot 5 \text{ zł} = ? \text{ zł}$$

Nina

$$1 \cdot 2 \text{ zł} = ? \text{ zł}$$

Zosia

$$7 \cdot 1 \text{ zł} = ? \text{ zł}$$

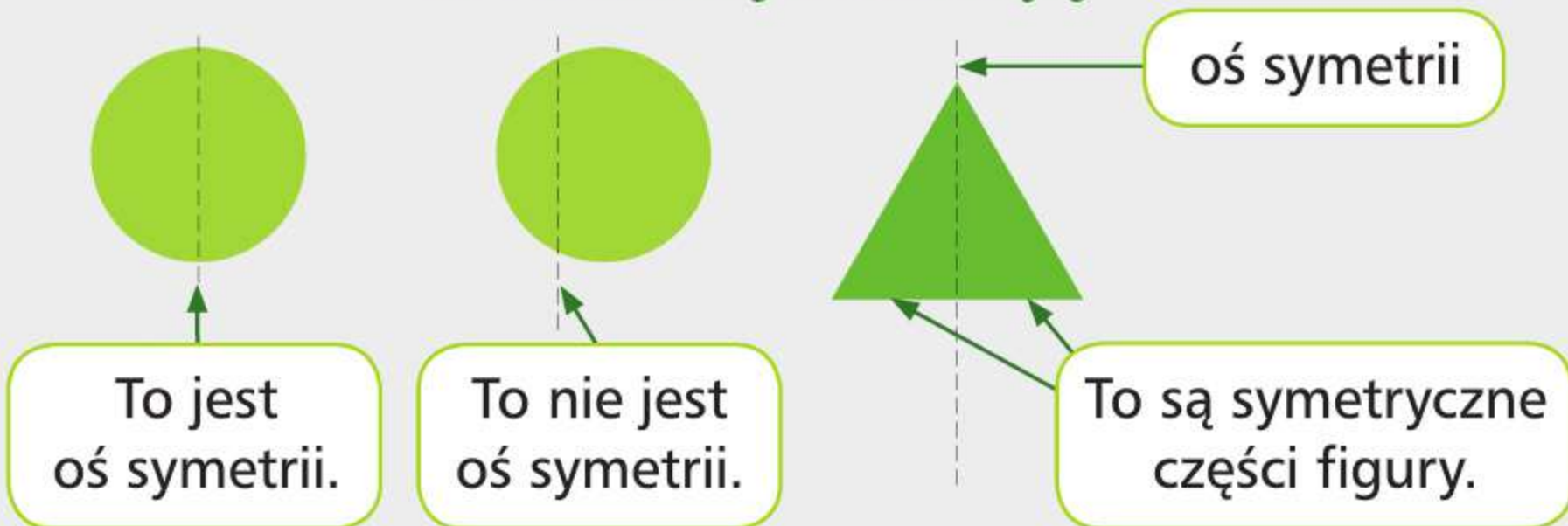
Franek

$$2 \cdot 0 \text{ zł} = ? \text{ zł}$$

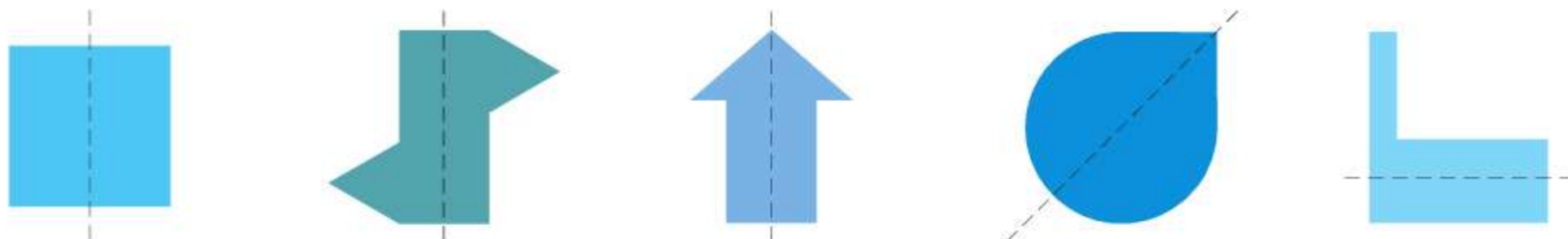
- Kto ma najwięcej złotych?
- Kto ma mniej niż 7 zł, a więcej niż 2 zł?
- Kto nie ma wcale pieniędzy?

Oś symetrii dzieli figurę na dwie części, które po złożeniu figury wzdłuż osi dokładnie na siebie się nakładają.

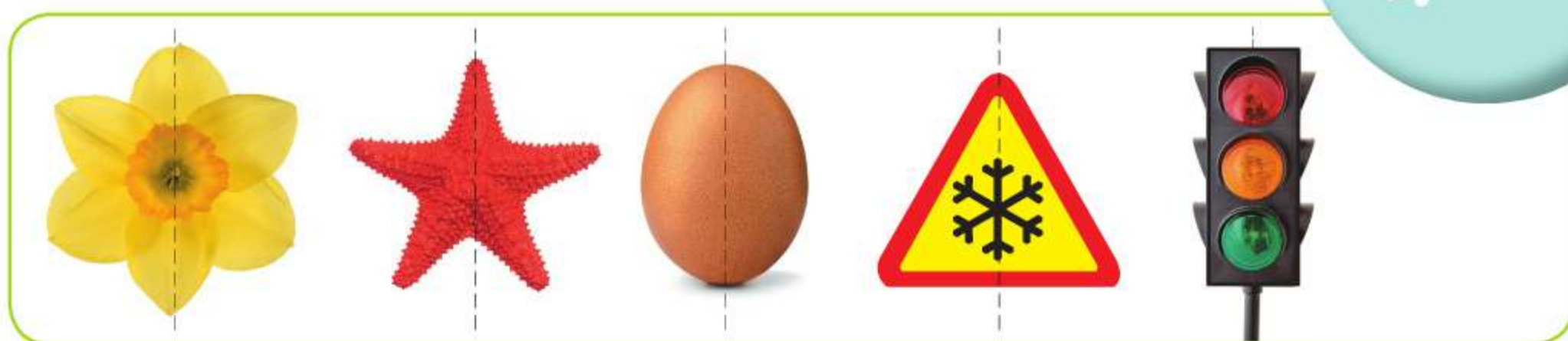
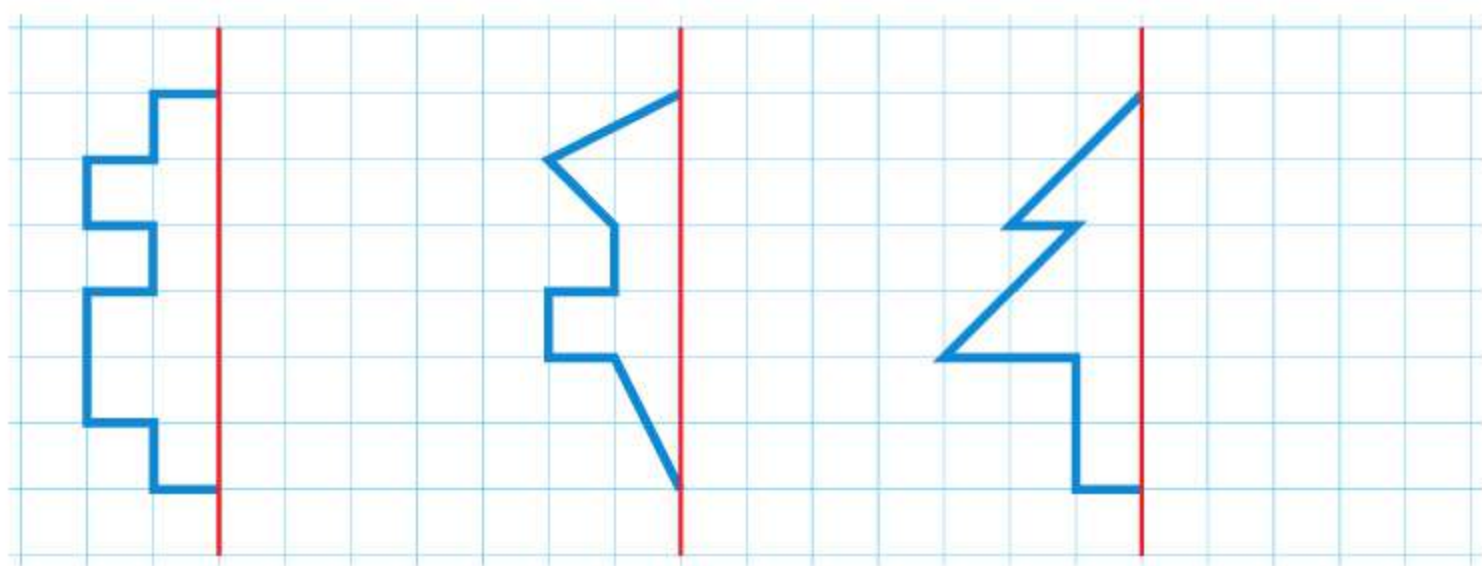
- 1 Wskaż na rysunku figury, które mają symetryczne części.

- 2 Powiedz, które litery można podzielić linią na symetryczne części.

A P H G E O

- 3 Przerysuj figury do zeszytu. Dorysuj drugą część każdego rysunku tak, aby czerwona linia była osią symetrii każdego obrazka.

Na tropie symetrii

- 1 Przyjrzyj się, jak rozwiązać zadanie. Odpowiedz na pytanie.

W cukierni mama zamówiła 12 gałek lodów. Każdy z członków rodziny dostał po 3 gałki. Ile osób dostało takie porcje lodów?

wszystkich gałek jest
12

w każdej porcji gałki są
3

porcji jest
?

12 **podzielić po** 3 to ?

$$12 : 3 = ?$$

- 2 Zuzia ma 20 koralików. Na jeden sznurek chce nawlekać po 5 koralików. Powiedz, ile sznurków powinna przygotować.

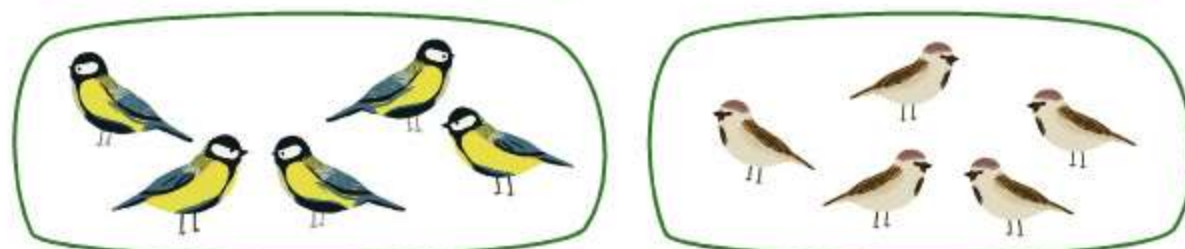

$$20 : 5 = ?$$

- 3 Popatrz na rysunki. Napisz właściwe działania w zeszycie i oblicz.

$$12 : 2 = ?$$

$$? : 5 = 2$$

- 4 Przeczytaj zadanie. Zastąp balony patyczkami, ułóż je na ławce i odpowiedz na pytania.

Marcin przygotował dla kolegów 16 balonów. Każdemu koledze dał tyle samo balonów.

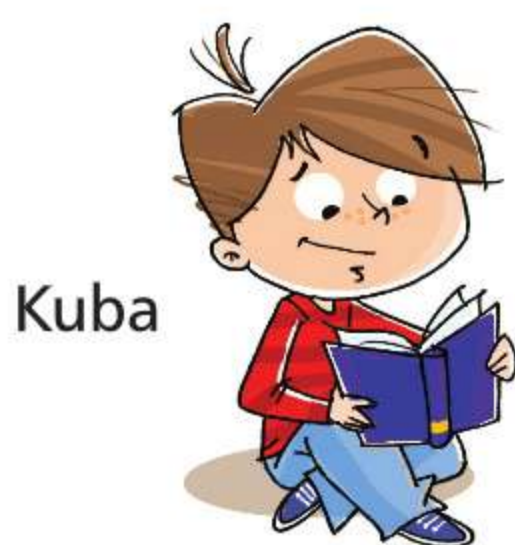
- Ile balonów otrzymał każdy kolega?
- Ilu kolegów otrzymało balony?
- Czy to zadanie ma tylko jedno rozwiązanie? Uzasadnij odpowiedź.

- 1 Zosia ułożyła do poniższego rysunku takie zadanie. Odpowiedz na pytanie.

Dwanaście bratków posadzono w skrzynkach, po 3 bratki w każdej. W ilu skrzynkach posadzono bratki?

- 2 Przyjrzyj się ilustracji. Przeczytaj informacje i ułóż do nich zadanie.

Kuba

Czytam dziennie po 3 strony.

Książka Kuby ma 24 strony.

- 3 Przyjrzyj się ilustracji i przeczytaj zadanie, które można rozwiązać za pomocą dzielenia.

Na osiedlu zbudowano 20 domów, po 5 w jednym szeregu. W ilu szeregach stały te domy?

- Zmień zadanie tak, aby można je było rozwiązać za pomocą mnożenia. Zapisz zadanie w zeszycie i je rozwiąż.

- 4 Ułóż ustnie zadanie do pytania.

Ile dwuosobowych kajaków należy przygotować dla kajakarzy?

Przeczytaj
kolejno każde
zadanie.

Podczas
rozwiązywania
zadań możesz
korzystać
z patyczków.

Działania
i wyniki zapisuj
w zeszycie.

- 1 W parku Jacek z rodzicami utoczyli 24 śniegowe kule, z których ulepili płoty. Każdy płot miał po 8 kul. Ile płotów ulepili?

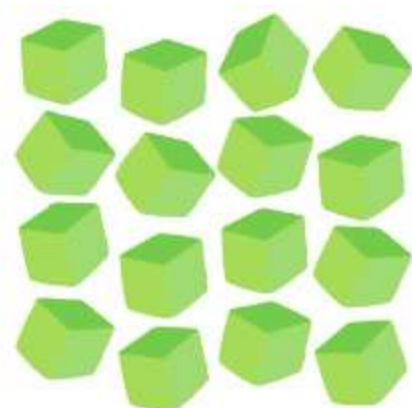
- 2 Babcia Jacka miała 18 kłębków włóczki. Na wykonanie jednego swetra dla wnuczka potrzebowała 6 kłębków. Wykonaj w zeszycie rysunek do tego zadania i oblicz, na ile swetrów wystarczyło włóczki.

- 3 Mama kupiła na zapas 21 jogurtów. Każdego dnia rodzina Jacka zjadała 7 jogurtów. Czy wystarczyło jogurtów na cały tydzień?

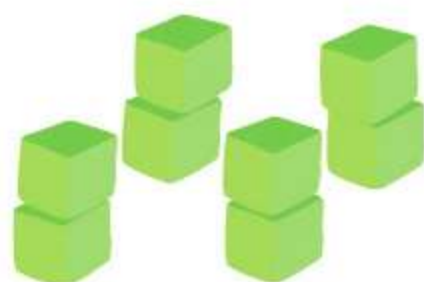

poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela
--------------	--------	-------	----------	--------	--------	-----------

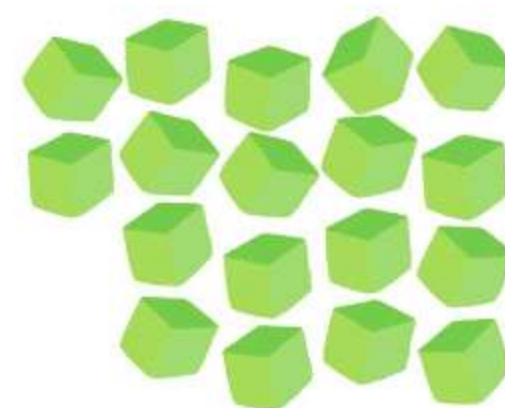
- 4 Jacek z tatą budowali wieże z jednakowych klocków. Każdy z nich miał po 24 klocki. Jacek zbudował 4 wieże jednakowej wysokości, a tata – tylko 3. Jak myślisz, czyje wieże składały się z większej liczby klocków? Narysuj rozwiązanie w zeszycie. Zamiast klocków rysuj kwadraty. Czy twoje przypuszczenia się potwierdziły?

Jacek

tata

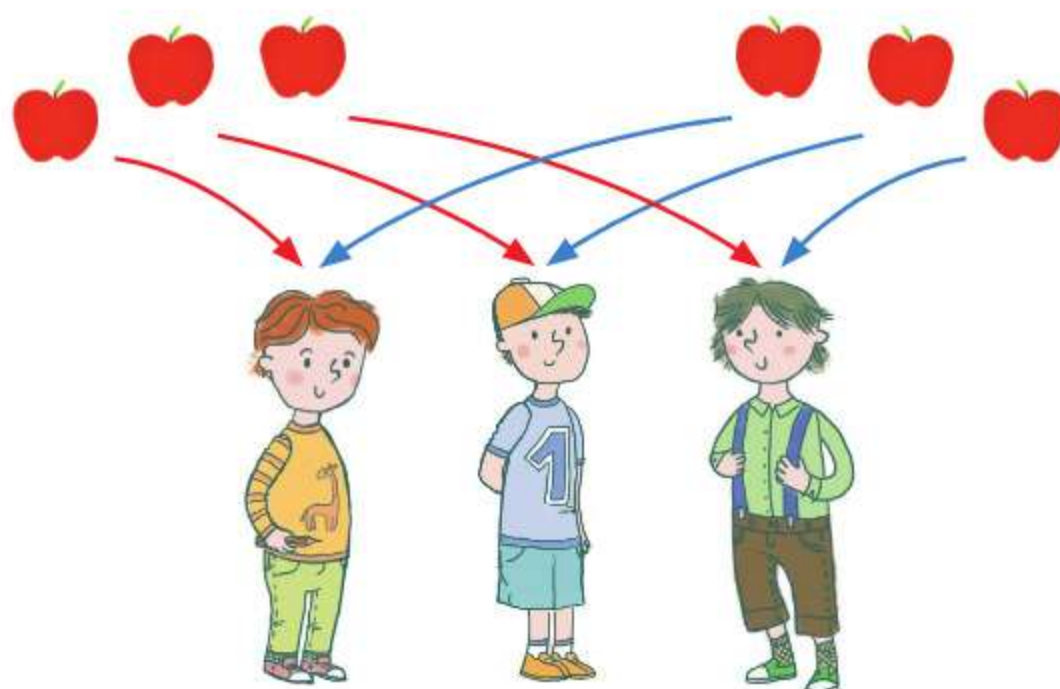

- 1 Przygotuj 12 patyczków. Rozłóż je na kilka grup tak, aby w każdej grupie było po tyle samo patyczków, i odpowiedz na pytania.

- Ile jest wszystkich patyczków?
- Po ile patyczków jest w każdej grupie?
- Ile jest grup?
- Czy można rozłożyć te patyczki tylko w jeden sposób? Sprawdź, jak rozłożyły patyczki inne dzieci w klasie.

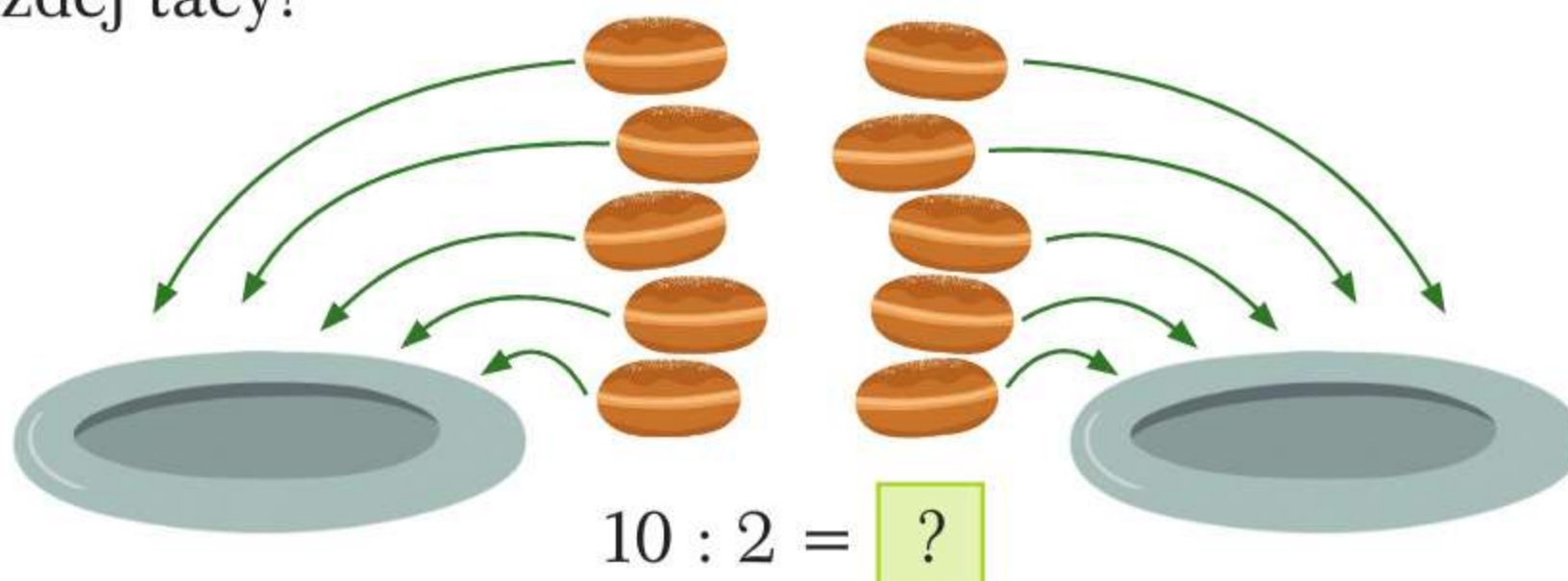
- 2 Babcia kupiła 6 jabłek dla 3 wnuków. Każdemu dała tyle samo jabłek. Najpierw każdy chłopiec dostał po jednym jabłku, a potem – jeszcze raz po jednym. Przyjrzyj się ilustracji i działaniu. Powiedz, ile jabłek otrzymał każdy wnuk.

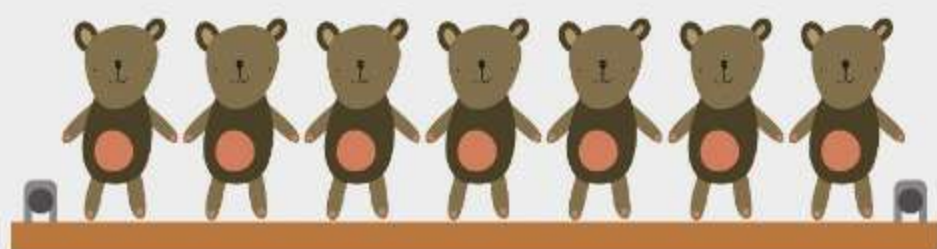
6 **podzielić na** 3 to 2
 $6 : 3 = 2$

- 3 Rozwiąż zadanie. Skorzystaj z ilustracji. Wynik podaj ustnie.

Cukiernik położył 10 pączków na 2 tacach. Na każdej tacy umieścił tyle samo pączków. Ile pączków leżało na każdej tacy?

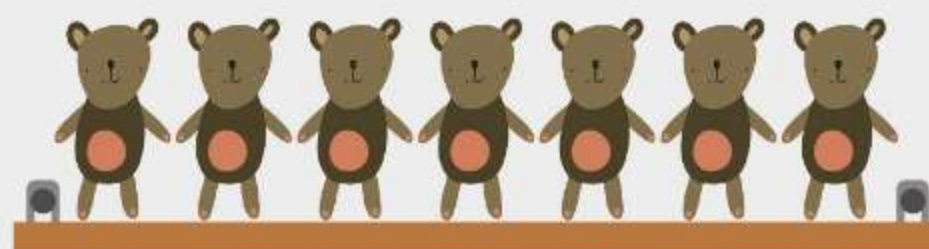
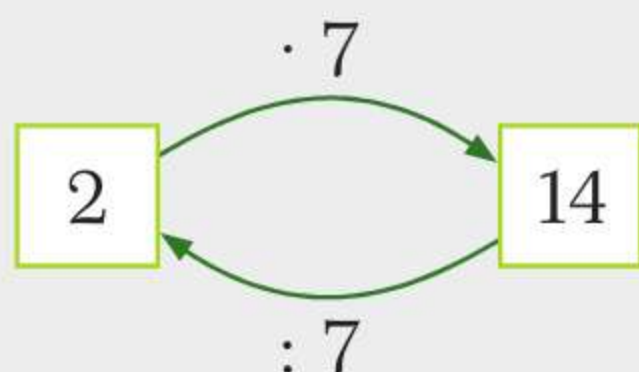

Mnożenie i dzielenie
to **działania wzajemnie odwrotne**.

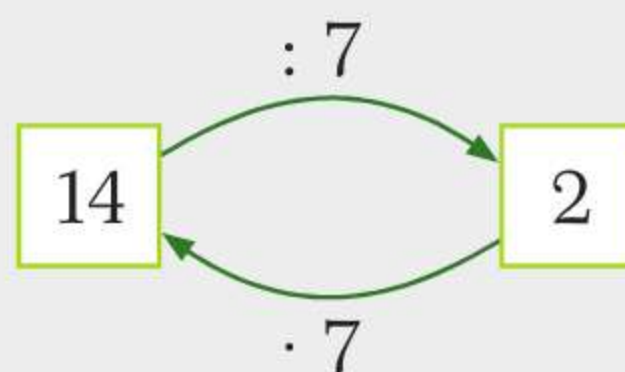
Ile jest misiów?

$$2 \cdot 7 = 14$$

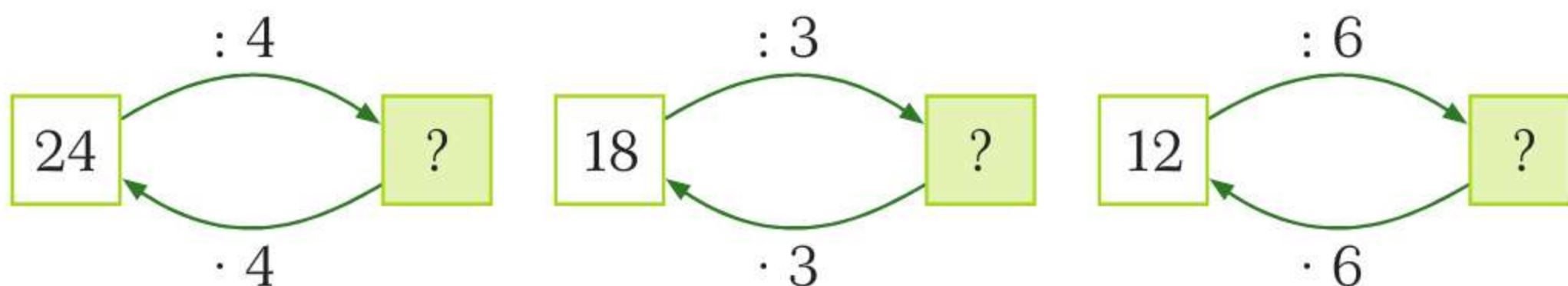

Na ilu półkach są misie?

$$14 : 7 = 2$$

- 1 Z każdego grafu odczytaj najpierw działanie na dzielenie. Podaj ustnie wynik, a następnie przeczytaj działanie na mnożenie.

Poprawność dzielenia sprawdzamy za pomocą mnożenia.

$$14 : 7 = 2, \text{ bo } 2 \cdot 7 = 14$$

- 2 Przepisz działania do zeszytu i oblicz według wzoru.

$$16 : 4 = 4, \text{ bo } 4 \cdot 4 = 16$$

$$15 : 5 = ?$$

$$30 : 5 = ?$$

$$24 : 3 = ?$$

$$27 : 9 = ?$$

- 1 W kwiaciarni stało 5 wazonów. W każdym wazonie było po 5 kwiatów. Ile kwiatów stało razem w tych wazonach? Wskaż poprawne działania, które prowadzą do rozwiązania zadania.

A. $5 + 5 =$? B. $5 \cdot 5 =$? C. $5 + 5 + 5 + 5 + 5 =$?

- 2 Rozwiąż zadania w zeszycie.

- Zosia w ciągu godziny przejechała drogę o długości 7 kilometrów. Ile kilometrów przejedzie Zosia w ciągu 3 godzin, jeśli będzie jechała z taką samą prędkością?

- Jedna porcja lodów kosztuje 3 zł. Dzieci kupiły kilka takich samych porcji lodów i zapłaciły 27 zł. Ile porcji lodów kupiły dzieci?

- Tabliczka czekolady kosztuje 8 zł. Ile złotych trzeba zapłacić za 2 takie tabliczki?

- Tabliczka czekolady składa się z 6 rzędów. W każdym rzędzie są po 4 kostki. Tomek zjadł połowę tej czekolady. Ile kostek czekolady mu zostało?

- 3 Każda gwiazdka śniegowa ma 6 ramion. Oblicz i powiedz, ile ramion będą miały razem 4 gwiazdki.

- 4 Na pięciu półkach stało 30 książek, na każdej po tyle samo. Ile książek stało na jednej półce? Narysuj w zeszycie rozwiązanie tego zadania. Zamiast półek narysuj prostokąty, a zamiast książek – kreski.

dziesięć jednostki

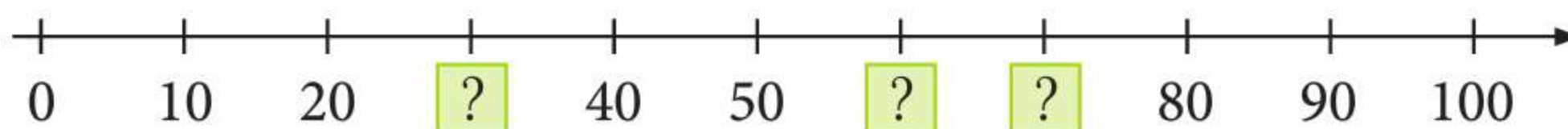
jedna dziesiątka

- 1 Odczytaj liczby. Powiedz, co wspólnego widać w ich nazwach.

	dziesięć	10
	dwadzieścia	20
	trzydzieści	30
	czterdzieści	40
	pięćdziesiąt	50
	sześćdziesiąt	60
	siedemdziesiąt	70
	osiemdziesiąt	80
	dziewięćdziesiąt	90
	sto	100

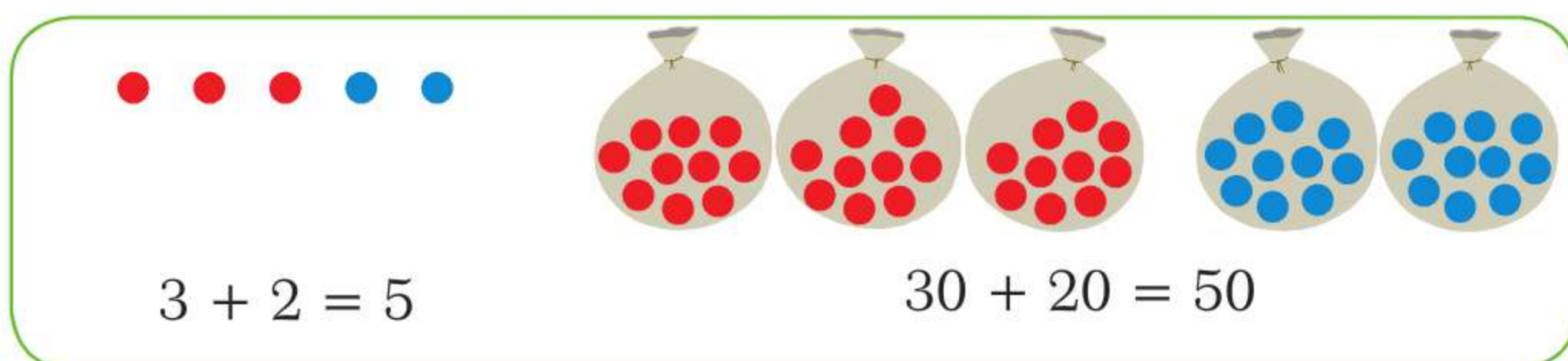
- 2 Wymień liczby, które ukryły się pod znakami zapytania.

- 3 Podaj pełne dziesiątki:

- mniejsze od 90, ale większe od 60,
- mniejsze od 40, ale większe od 10,
- większe od 40, ale mniejsze od 70.

- 4 Przyjrzyj się, jak można wykonać działanie $30 + 20$.

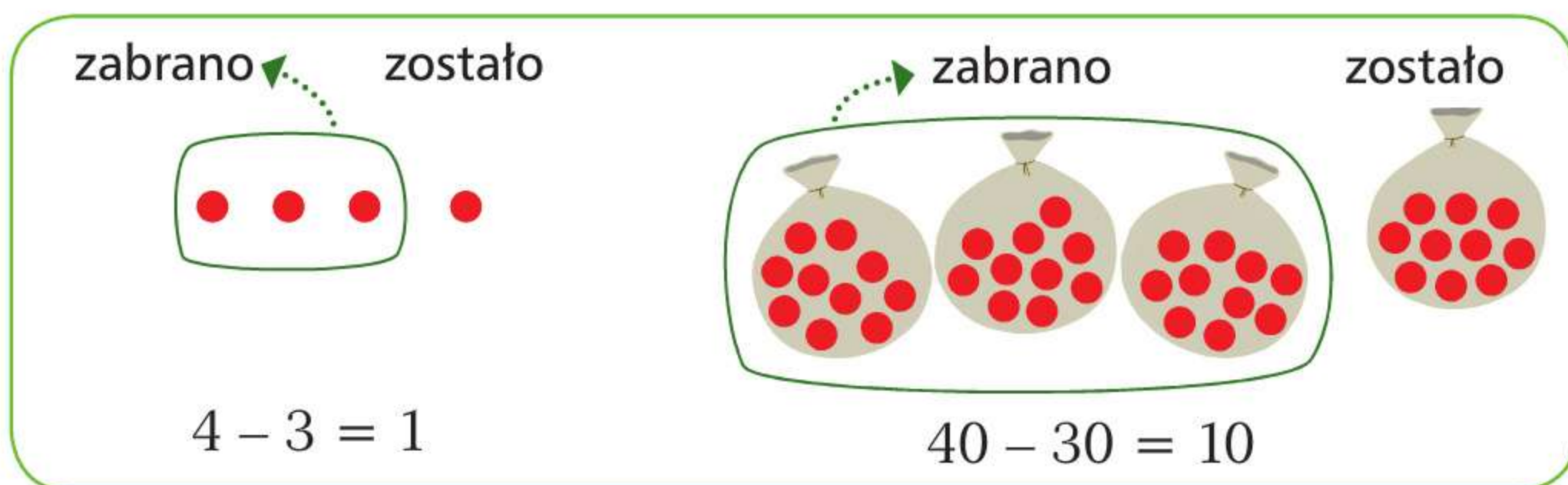

- 5 Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

$$\begin{array}{lll} 6 + 3 = ? & 4 + 5 = ? & 7 + 2 = ? \\ 60 + 30 = ? & 40 + 50 = ? & 70 + 20 = ? \end{array}$$

- 6 Adam miał 50 zł w skarbonce. Tata dołożył mu 10 zł. Ile złotych Adam ma teraz w skarbonce?

- 7 Przyjrzyj się, jak można wykonać działanie $40 - 30$.

- 8 Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

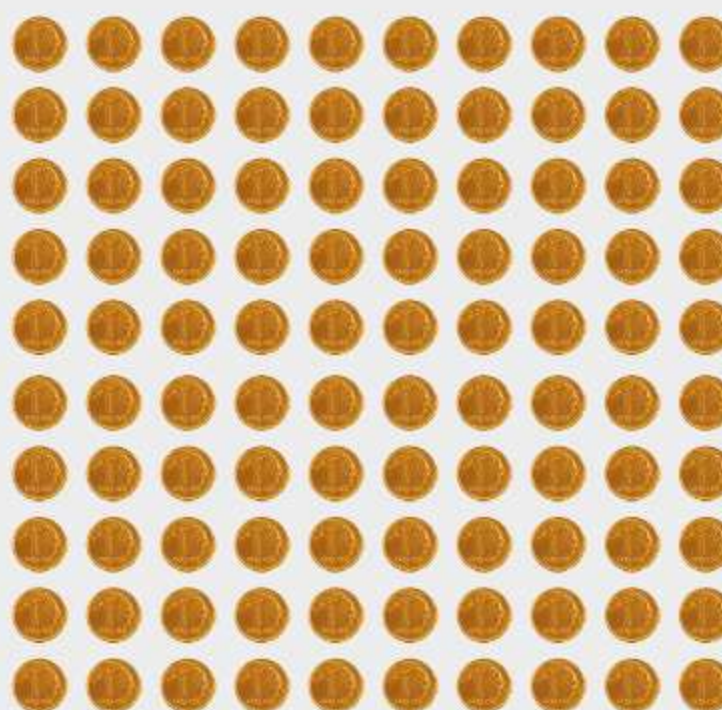
$$\begin{array}{lll} 7 - 4 = ? & 9 - 3 = ? & 5 - 1 = ? \\ 70 - 40 = ? & 90 - 30 = ? & 50 - 10 = ? \end{array}$$

- 9 Chłopcy zrobili 20 chorągiewek, a dziewczynki zrobiły ich 30. Kto wykonał więcej chorągiewek? O ile więcej?

To są monety groszowe.

1 grosz = 1 gr

100 gr = 1 zł

- 1 Policz, ile groszy kosztował batonik Zosi, a ile – batonik Jacka. Powiedz, kto zapłacił więcej groszy.

- 2 Oblicz, ile jest razem groszy na każdym rysunku. Wynik podaj ustnie.

? gr

? gr

99 gr

65 gr

35 gr

80 gr

Na tropie groszy

Takich banknotów używamy w Polsce.

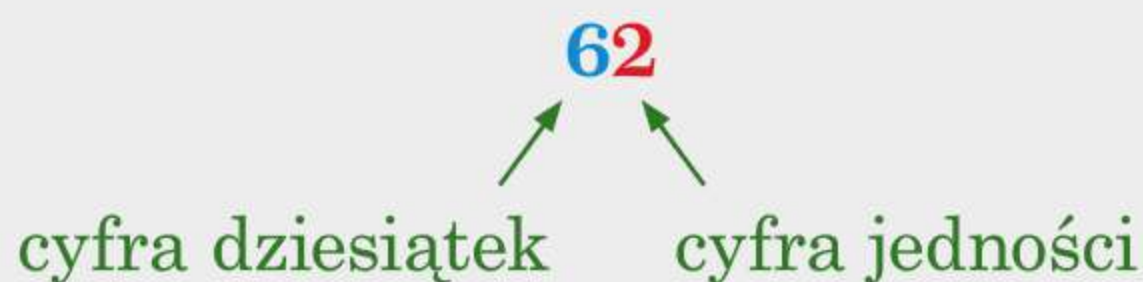
- 3 Ola i Darek idą z mamą na zakupy. Przyjrzyj się ilustracji i odpowiedz ustnie na pytania.

- Ile złotych ma Ola? A ile Darek?
- Kto ma więcej złotych: Ola czy Darek? O ile więcej?
- Co może sobie kupić Ola? Podaj kilka możliwości.
- Co może sobie kupić Darek? Podaj kilka możliwości.
- Co jest najdroższe? Co jest najtańsze?
- O ile złotych droższy jest sweter od sukienki?
- Co kosztuje tyle samo?

Liczby dwucyfrowe zapisujemy
za pomocą dwóch cyfr.

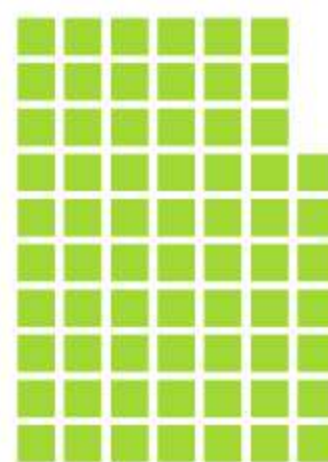
- 1 Powiedz, ile kwadratów jest na każdym rysunku. Z ilu dziesiątek i jedności składa się każda liczba?

26

?

?

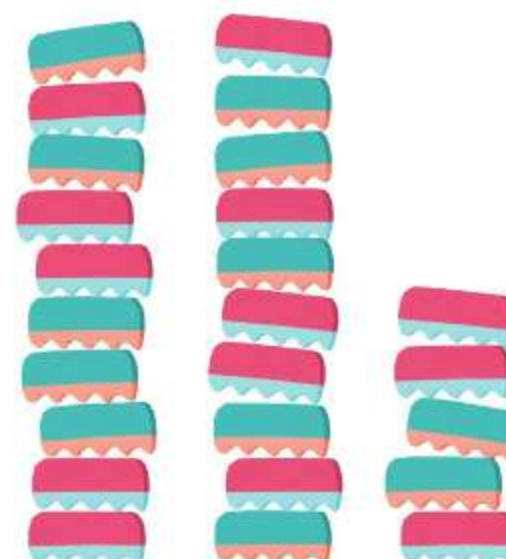
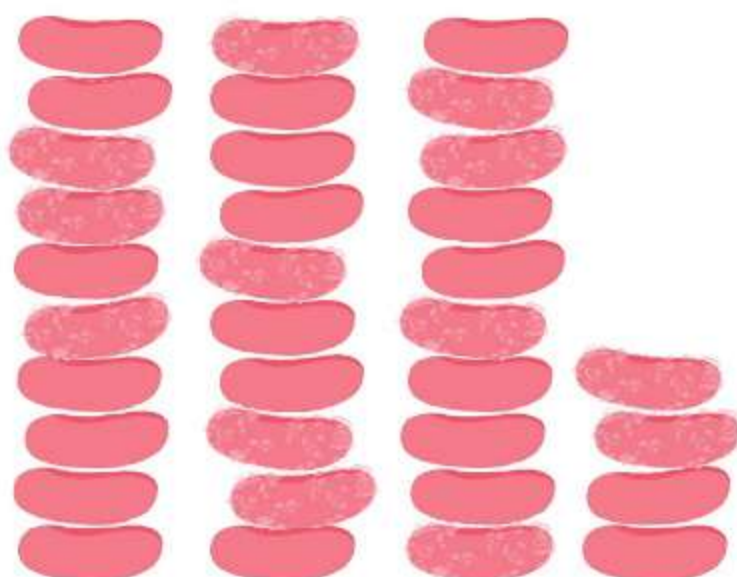

?

- 2 Policz, ile groszy jest w każdej skarbonce.

- 3 Powiedz, ile jest razem kostek mydła, a ile jest wszystkich gąbek.

- 4 Wskaż, która z podanych liczb składa się z siedmiu dziesiątek i trzech jedności.

37

73

703

- 1 Przyjrzyj się tabeli. Powiedz, jakich liczb brakuje w kolejnych rzędach.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	?	16	?	?	?	?
21	?	?	24	?	?	27	?	?	?
31	?	33	?	35	?	?	38	?	?
41	42	?	?	?	46	?	?	49	50

- 2 Wymień kolejne liczby w każdej ramce.

41	?	?	?	?	36
----	---	---	---	---	----

34	?	?	?	?	29
----	---	---	---	---	----

56	?	?	?	?	51
----	---	---	---	---	----

- 3 Powiedz, jakie liczby powinny znaleźć się w okienkach ze znakami zapytania.

- 4 Przyjrzyj się ilustracjom. Po czym poznasz, która z dwóch liczb jest większa?

$$37 = 37$$

$$52 < 54$$

$$48 > 35$$

- 5 W każdej parze liczb odczytaj mniejszą liczbę.

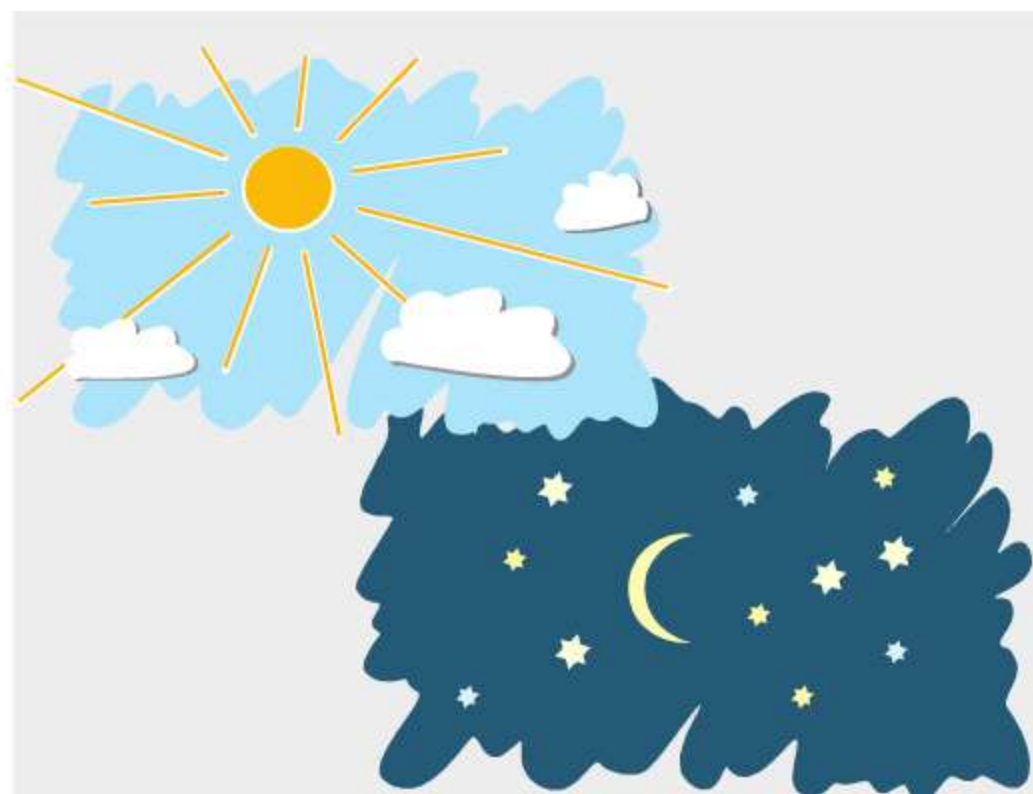
49 i 41

62 i 53

79 i 97

80 i 79

52 i 72

Dzień i noc to **doba**.

Południe to godzina 12.00 w dzień.

Północ to godzina 12.00 w nocy (godzina 24.00 lub 00.00).

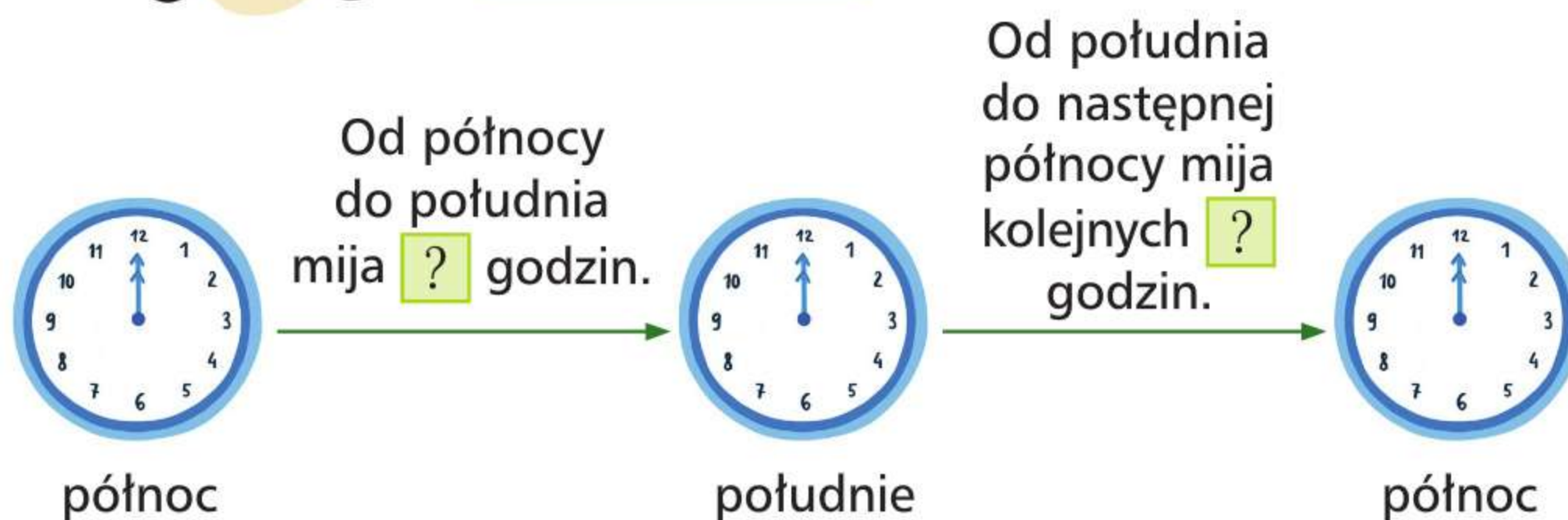
O północy kończy się jedna doba, a zaczyna się doba następna.

- 1 Przyjrzyj się, w jaki sposób można obliczyć, ile godzin ma doba. Wykonaj obliczenia w pamięci.

Skorzystaj z modelu zegara.

$$\boxed{?} \text{ godzin} + \boxed{?} \text{ godzin} = \boxed{?} \text{ godziny}$$

Doba ma $\boxed{?}$ godziny.

- 2 Tata pracuje na zmiany. Po każdej zmianie ma jedną wolną dobę. Powiedz, ile godzin wolnych od pracy ma tata.
- 3 Ziemia obraca się jeden raz wokół własnej osi w ciągu 24 godzin. Powiedz, ile dób trwa jeden obrót Ziemi.

1 doba = 24 godziny

Na tym zegarze pokazano wszystkie 24 godziny doby.
Od północy do południa mówimy o godzinach: 1.00, 2.00, 3.00, 4.00, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00.
Od południa do północy mówimy o godzinach: 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00.

- 4 Odczytaj godziny wskazywane przez zegary.

w nocy

rano

po południu

wieczorem

- 5 Powiedz, jakiego koloru są zegary wskazujące godziny: 13.00, 15.00, 18.00, 23.00.

- Jak inaczej można odczytać te godziny? Skorzystaj ze wzoru.
Godzina 17.00 to godzina 5.00 po południu.

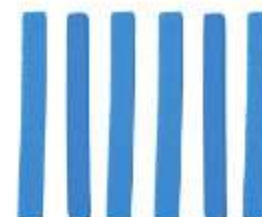
- 6 Wskaż, które rozwiązania zadania są poprawne.

Film zaczął się o godzinie 11.00 i trwał 2 godziny.
O której godzinie się skończył?

- A. O godzinie 11.00. B. O godzinie 1.00 po południu.
C. O godzinie 13.00. D. W południe.

- 1 Ułóż działania na patyczkach i podaj wyniki. Skorzystaj ze wzoru.

$$20 + 6 = 26$$

$$60 + 3 = \boxed{?}$$

$$70 + 5 = \boxed{?}$$

$$80 + 2 = \boxed{?}$$

- 2 Powiedz, ile złotych zostanie na każdym rysunku.

$$45 \text{ zł} - 5 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

$$38 \text{ zł} - 8 \text{ zł} = \boxed{?} \text{ zł}$$

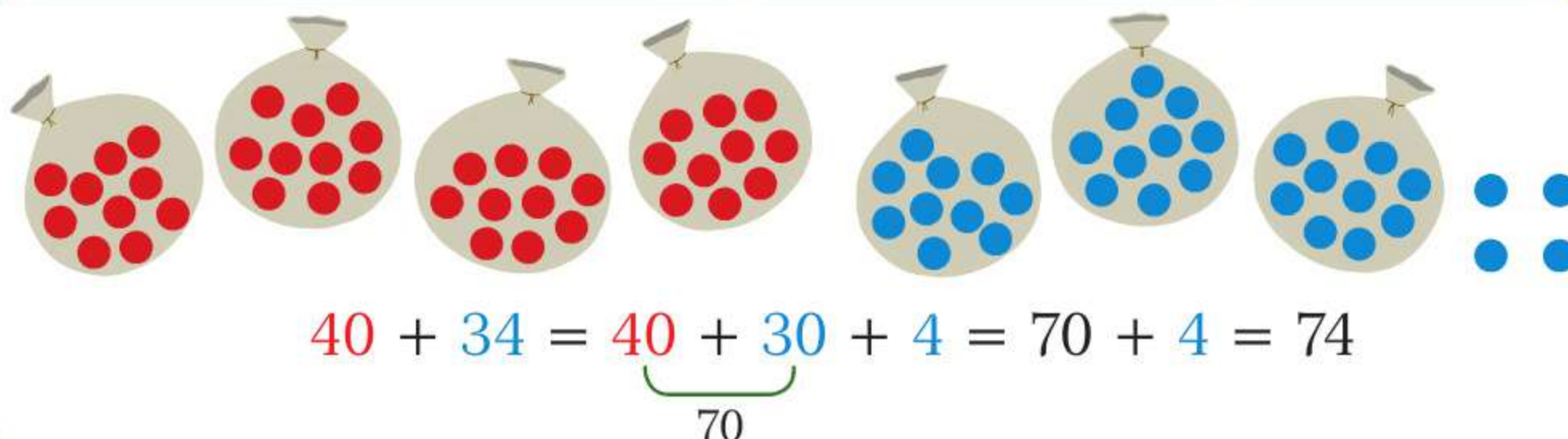
- 3 Oblicz w pamięci.

$$66 - 6 = \boxed{?}$$

$$83 - 3 = \boxed{?}$$

$$97 - 7 = \boxed{?}$$

- 4 Przyjrzyj się, jak można wykonać działanie $40 + 34$.

- 5 Przyjrzyj się, jak można wykonać działanie $36 - 20$.

- 6 Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

$$20 + 34 = \boxed{?} \quad 60 + 38 = \boxed{?} \quad 52 - 20 = \boxed{?} \quad 71 - 40 = \boxed{?}$$

Długość mierzymy również w metrach.

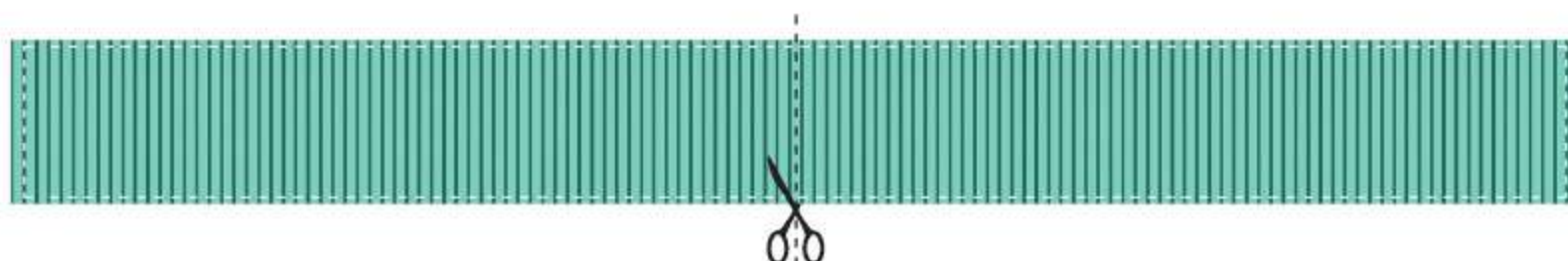
$$1 \text{ metr} = 1 \text{ m}$$

$$1 \text{ metr} = 100 \text{ centymetrów}$$

$$1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$$

- 1 Tasiemkę o długości 12 cm rozcięto na 2 równe części. Powiedz, ile centymetrów długości miała każda część tasiemki.

- 2 Przyjrzyj się rysunkom. Oblicz w zeszycie, ile centymetrów długości mają dwie takie stopy, a ile – trzy stopy.

22 cm

? cm

? cm

- 3 Odczytaj z rysunku, jakiego wzrostu jest każde dziecko. Odpowiedz na pytania.

Krzyś 1 m 10 cm Maciek 1 m 15 cm Basia 1 m 20 cm

1 m 10 cm czytamy:
1 metr 10 centymetrów

- Kto jest najwyższy?
- Kto jest najniższy?
- O ile centymetrów Basia jest wyższa do Maćka?
- O ile centymetrów Krzyś jest niższy od Maćka?

- 4 Przepisz do zeszytu. Zamiast ? wstaw odpowiedni znak: >, < lub =.

12 cm ? 86 cm 5 m ? 5 cm 1 m 12 cm ? 1 m

65 m ? 56 m 99 cm ? 1 m 1 m 5 cm ? 1 m 9 cm

1 Oblicz w pamięci.

$$8 + 2 = \boxed{?}$$

$$7 + 3 = \boxed{?}$$

$$10 - 4 = \boxed{?}$$

$$10 - 5 = \boxed{?}$$

$$6 + 4 = \boxed{?}$$

$$5 + 5 = \boxed{?}$$

$$10 - 7 = \boxed{?}$$

$$10 - 1 = \boxed{?}$$

$$9 + 1 = \boxed{?}$$

$$3 + 7 = \boxed{?}$$

$$10 - 2 = \boxed{?}$$

$$10 - 6 = \boxed{?}$$

2 Przyjrzyj się, w jaki sposób Ola wykonała działanie $38 + 2$.

$38 + 2 = \boxed{?}$

Dokładamy 2 czerwone patyczki.

10

$$38 + 2 = 30 + 8 + 2 = 30 + 10 = 40$$

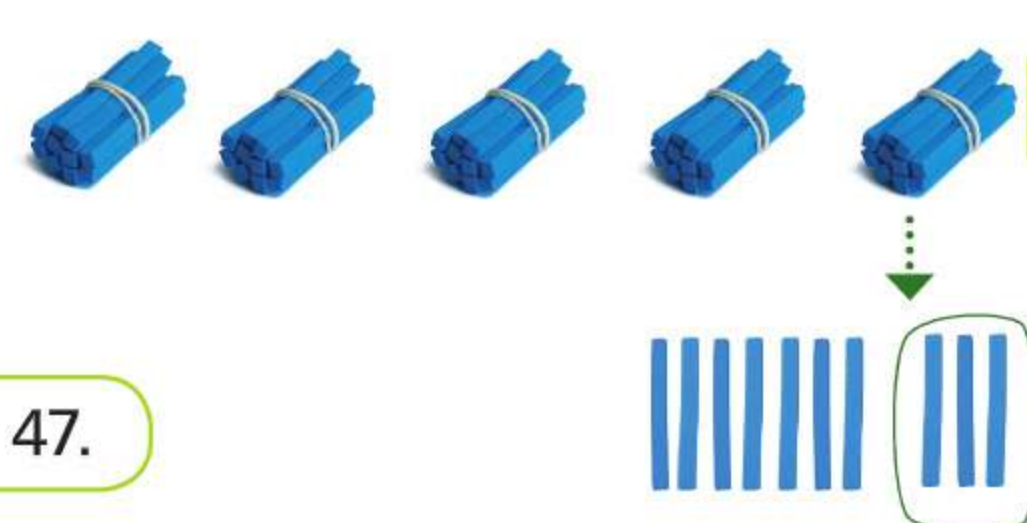
3 Oblicz na patyczkach.

$$47 + 3 = \boxed{?}$$

$$51 + 9 = \boxed{?}$$

$$64 + 6 = \boxed{?}$$

4 Zobacz, jak można wykonać działanie $50 - 3$.

Jedną wiązkę zamieniamy na 10 patyczków.

Zabieramy 3 patyczki.

Zostało 47.

5 Przepisz działania do zeszytu i oblicz.

$$40 - 8 = \boxed{?}$$

$$70 - 9 = \boxed{?}$$

$$60 - 3 = \boxed{?}$$

To odważniki kilogramowe.

To odważniki dekagramowe.

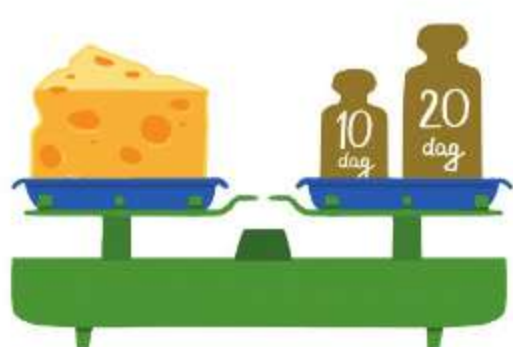

$$1 \text{ kilogram} = 100 \text{ dekagramów}$$

$$1 \text{ kg} = 100 \text{ dag}$$

- 1 Przyjrzyj się ilustracjom i przeczytaj podpisy.

Ser waży 30 dag.

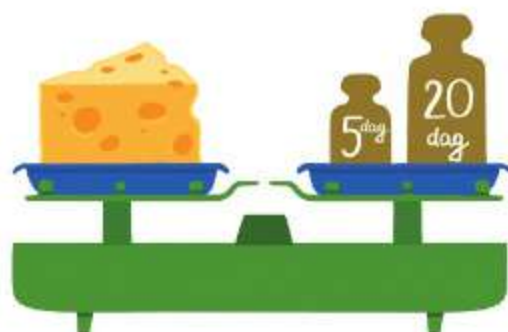

Jabłka ważą mniej niż 30 dag.

Banany ważą więcej niż 30 dag.

- 2 Powiedz, ile dekagramów ważą produkty na każdej wadze. Co waży więcej? O ile dekagramów więcej?

? dag

? dag

- 3 Powiedz, które odważniki należy postawić na szalkach każdej wagi, aby były one w równowadze. Podaj po dwie możliwości.

Spis treści

I Zdrowie

1. Czystym być 3
Superbohater, P. Beręsewicz 3
2. Zdrowym być 4
3. Katar 6
Katar, J. Brzechwa 6
4. Moje ciało 8
5. Detektyw Pozytywka 12
Detektyw Pozytywka, G. Kasdepke 12

II Ale historia!

6. Biskupin 14
7. Początki państwa polskiego 16
Bawimy się z Noni
O Lechu, Czechu i Rusie (fragment)
M. Berowska 16
Warto ich znać! 18
Gimnastyka oka i języka 19
- 8, 9. Narodowe Święto Niepodległości 20
Mazurek Dąbrowskiego
sł. J. Wybicki 20
Mój kawałek ojczyzny
R. Jędrzejewska-Wróbel 22
10. Dzień bez podręcznika

III Zwierzęta wokół nas

11. Jesienne przebieranki 24
Jesienne przebieranki
Z. Stanecka 24
Tropimy gramatykę – rodzaje
rzeczownika 26
12. Przygotowania do zimy 28
Dlaczego niedźwiedź tyle je?
(fragment książki *Przewodnik
prawdziwych tropicieli. Jesień*)
A. Wajrak 28
13. Wywiad z weterynarzem 30
14. Zwierzęta wokół nas 32

- Tropiciele wiedzy 34
Sen psa, K.I. Gałczyński 35
15. Oczarowani przyrodą 36

IV Na zamku

16. Zamki w Polsce 38
- 17, 18. W królestwie wierszy 40
Trójkątna bajka
D. Wawiłow, O. Usenko 40
Król, D. Wawiłow 42
Kurka Złotopiórka, D. Wawiłow 43
19. Szewczyk Dratewka 44
Szewczyk Dratewka
M. Przewoźniak 44
Gimnastyka oka i języka 46
Zamieszanie w stoiku 47
20. Andrzejki 48
Rondelkolandia 48
Zabawy andrzejkowe 49

V Gdy za oknem deszcz ze śniegiem

21. Pada deszcz 50
Tropimy gramatykę – czasownik 50
Deszczowe Dziwaki
D. Gellner 52
22. O komiksie słów kilka 53
Marchewkowa Planeta
A.M. Grabowski 53
Jak powstaje komiks?
D. Wojda (scenariusz) 54
23. Jak przegrywać? 56
Raz przegrana, raz wygrana
R. Jędrzejewska-Wróbel 56
Tropiciele wiedzy 58
24. Mikołajki w klasie 59
Mikołajki, E. Stadtmüller 59
Mikołajki w klasie
Z. Stanecka 60

List	62
Projekt <i>Boże Narodzenie</i>	64
25. Trznadel Krzyś	66
Bawimy się z Noni	
<i>Trznadel Krzyś</i> (fragment)	
A.M. Grabowski	66

VI Porozumiewamy się

26, 27. Dzieci z Bullerbyn	68
<i>Dalsze przyjemności w dniu urodzin</i> (fragment książki <i>Dzieci z Bullerbyn</i>)	
A. Lindgren, przeł. I. Wyszomirska	68
Jak słyszymy?	71
28. Plotka	72
<i>Jak się rodzi plotka?</i>	
M. Przewoźniak	72
Gimnastyka oka i języka	76
29. Jak się komunikujemy?	77
Tropimy gramatykę – odmiana czasownika przez osoby i liczby	80
30. Mowa zwierząt	82

VII Czekamy na Boże Narodzenie

31. Rośliny iglaste	84
<i>Święta w lesie</i>	
E. Kozyra-Pawlak	86
32. Wigilia w domu	87
Tropiciele wiedzy	87
<i>Miejsce przy stole</i>	
R. Jędrzejewska-Wróbel	88
33. Dobre wychowanie	90
34. Święta na całym świecie	92
35. Dzień bez podręcznika	

Muzyka

Abecadło muzyczne	94
Budowa utworu	94
Krakowiak	95
Takt na trzy	96
Piórką, dźwiękiem i pędzelkiem	97

Poczytanki – dodatkowe teksty do czytania

<i>Syrop</i> , Z. Stanecka	98
<i>Lekcja historii</i> , Z. Stanecka	100

<i>Myszy</i> , Z. Stanecka	102
<i>Zbroja</i> , Z. Stanecka	104
<i>Plucha</i> , Z. Stanecka	106
<i>Kłótnia</i> , Z. Stanecka	108
<i>Smokołki</i> , Z. Stanecka	110

Piszemy poprawnie

Matematyka

Liczby dwucyfrowe w zakresie 30	114
Dodawanie jednakowych składników.	
Przygotowanie do mnożenia	115
Mnożenie liczb w zakresie 30	116
Tabliczka mnożenia	
w zakresie 30	117
Przemienność mnożenia	118
Mnożenie przez 1 i 0	119
Dostrzeganie i wskazywanie osi symetrii	120
Dzielenie. Grupowanie po tyle samo	121
Dzielenie liczb po 2, 3, 4, 5	122
Rozwiązywanie zadań tekstowych – dzielenie	123
Dzielenie. Podział na równe części	124
Mnożenie i dzielenie – działania wzajemnie odwrotne	125
Mnożenie i dzielenie liczb – zadania tekstowe	126
Liczenie dziesiątkami do 100	127
Obliczenia pieniężne. Grosze	129
Obliczenia pieniężne. Banknoty	130
Liczby dwucyfrowe w zakresie 100	131
Porównywanie liczb	132
Obliczenia kalendarzowe. Doba	133
Obliczenia zegarowe	134
Dodawanie i odejmowanie liczb typu: $20 + 6$, $45 - 5$, $40 + 34$, $36 - 20$	135
Mierzenie długości.	
Centymetr, metr	136
Dodawanie i odejmowanie liczb typu: $38 + 2$, $50 - 3$	137
Ważenie. Kilogram, dekagram	138

Źródła ilustracji i fotografii

Okładka: s. 1 (ilustracja) Marta Studzyna

Tekst główny:

Ilustracje: (logo *Listy od Hani i Henia*) Zofia Dziurawska, (logo *Gimnazysta oha i jezyna*, *Tropiećle wiozdy*, *Ulica Cielichwys Wyrazu*, *Wawmym się z Nout*, *Rundelkolandria*, *Przedmiot prądziących tropiećle*, *Alcedo mazyne*, *Płótnem, dźwiękiem i podziękem*, kartki z kalendarza, *laleczka Nout*) Marta Krzywicka; s. 3 Marta Studzyna; s. 4, 5 (podmalunki) Marta Krzywicka; s. 6, 7 (zaryski) Emilia Dziubak; s. 8, 9 (szkielet i organy wewnętrzne) Teresa Hwa-Zaleska; s. 10, 11 Marta Dziurawska; s. 12, 13 Piotr Rycheł; s. 14, 15 Grażyna Rigul; s. 16, 17 Berenika Kolomycka; s. 18 Daniel de Latour; s. 19 Emilia Dziubak; s. 20, 21 Monika Polak; s. 22, 23 Zofia Dziurawska; s. 26, 27 Tomasz Kozłowski; s. 28, 29 Agata Muszalska; s. 30, 31 Tomasz Kozłowski; s. 32, 33 Marcin Barański; s. 34 Natalia Tłuszcz; s. 35 Tomasz Kozłowski; s. 36, 37 (rośliny) Maria Krzywicka; s. 38, 39 Alicja Gapińska; s. 40, 41 Agata Dudek; s. 42, 43 Diana Karpowicz; s. 44, 45 Anita Andrejewska i Andrzej Płochowski; s. 46 (mrowiska, mrowka) Aleksandra Majewska, (głasy miodu) Małgorzata Grynowicz; s. 49 Katarzyna Kozłowska; s. 50, 51 Tomasz Kozłowski; s. 52 Klara Wicenty; s. 53 Katarzyna Kozłowska; s. 54, 55 Krzysztof Grawoniewicz; s. 56, 57 Zofia Dziurawska; s. 58 Natalia Tłuszcz; s. 59 Emilia Dziubak; s. 60, 61 (wykonanie podzięk) Ewelina Pocińska; s. 62 (chinka) Emilia Dziubak; s. 63, 64 (chinka) Emilia Dziubak; s. 65, 66 Daniel de Latour; s. 72, 73 (podmalunki i rakieta) Marta Krzywicka; s. 76 Monika Wójcik; s. 78, 79 Jakub Mazanek; s. 80, 81 Aleksandra Majewska; s. 84, 85 Natalia Tłuszcz; s. 86 Ewa Pawlak; s. 87 Ewa Pawlak; s. 88, 89 Zofia Dziurawska; s. 90, 91 Marta Dziurawska; s. 92, 93 Agnieszka Kowalska; s. 94 Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 95 (czapka) Monika Polak; s. 96-111 Ewa Półkowska-Kozłowska; s. 112 (wzrost na kamień) Monika Polak, (zamek) Krzysztof Alicja Gapińska, (półka) Tomasz Kozłowski; s. 113 Daniel de Latour; s. 115 Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 116 (samochody, aniołki, bombki) Aleksandra Woldarska-Pocińska, (chinki) Maria Jagodzińska; s. 118 (głowa) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 119 Maria Jagodzińska; s. 121 (dudy, kwiatki, płaski) Aleksandra Woldarska-Pocińska; 122 (domki) Aleksandra Woldarska-Pocińska, (kwiatki) Klara Wicenty, (chłopiec, książka) Wojciech Stachyra, (wiosłarza) Natalia Tłuszcz; s. 123 (kule śnieżne) Aleksandra Woldarska-Pocińska, (gogury) Aleksandra Woldarska-Pocińska, (klocki) Maria Jagodzińska; s. 124 (dzieci) Maria Jagodzińska, (głębka, tacki, paczki) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 125 (misie) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 126 (rowerzysta) Natalia Tłuszcz, (dudy, czekolada, śnieżynka) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 128 (wroci) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 131 (świnki skarbunki) Anna Ludwicka, (kostki mydła, gąbki) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 133 (dzieci i noc) Maria Jagodzińska, (głowa) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 134 (zegary) Maria Jagodzińska; s. 135 (zegary) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 136 (dzieci, ślady stóp) Maria Jagodzińska; s. 138 Aleksandra Woldarska-Pocińska

Fotografie: s. 4 (skaczące dzieci) overline/Piotr Ratajski/WSIP (dzieci z kanapkami) overline/Piotr Ratajski/WSIP (misa z owocami) overline/Piotr Ratajski/WSIP (chłopiec śpiący) overline/Piotr Ratajski/WSIP (konfity) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP (cytryna) Wiktor Małyszewski/Shutterstock.com; s. 5 (chłopiec i dziewczynka idą) overline/Piotr Ratajski/WSIP (dziewczynka na rowerze) overline/Piotr Ratajski/WSIP (cebuli) Walentyn Wolnow/Shutterstock.com, (konfity) Africa Studio/Shutterstock.com, (rumianek) okasna2010/Shutterstock.com, (żurawina) draconus/Shutterstock.com; s. 6 (dmuchanie nosa) KutevVasero/Shutterstock.com, (przeziębienie) KutevVasero/Shutterstock.com, (chusteczki) NC 1/Shutterstock.com; s. 7 (choć gardło) KutevVasero/Shutterstock.com, (dziewczynka) KutevVasero/Shutterstock.com, (łupa) Fotocribs/Shutterstock.com; s. 8 (chłopiec „lekarz” gładzi/Shutterstock.com, (rentgen) junsom028/Shutterstock.com, (słalaz) Nadezhda V. Kulagina/Shutterstock.com; s. 9 (skaczące chłopiec) Vladimir Melnikov/Shutterstock.com; s. 11 (komplet przedmiotów na basen) Africa Studio/Shutterstock.com; s. 14 (wstążka) kanate/Shutterstock.com; s. 16, 17, 66, 67, 117, 118, 120, 123, 127, 131, 133, 136, 138 (Nout) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP; s. 16, 17 (otwarta książka) Valerij Lebedev/Shutterstock.com; s. 18 (Mieszko 1, gąbki) Aleksandra Woldarska-Pocińska; s. 20, 49 (kalendarz) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP; s. 24 (groszaki w umieszczonym jesiennym) MUSTELA ERMINA/Oriol Alamy/naturepl.com/NaturePL/BE&W, (groszaki w umieszczonym zimowym) MUSTELA ERMINA/Oriol Alamy/naturepl.com/NaturePL/BE&W, (słolary w umieszczonym jesiennym) BMJ/Shutterstock.com, (słolary w umieszczonym zimowym) moosehend/Shutterstock.com; s. 24, 25 (rysunkowe kłose) Markowa/Shutterstock.com; s. 25 (głowa w umieszczonym jesiennym) Nature Picture Library/BE&W, (głowa w umieszczonym zimowym) Matthias Breiter/Minden Pictures/Flash Press Media, (renifer jesienny) Jenik Kisielisz/Shutterstock.com, (renifer lato) Vitaly Titov/Shutterstock.com; s. 28 (lornetka) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP (nieświeżo) Henrik Bentlage/Shutterstock.com; s. 29 (nieświeżo) Stuchly/Shutterstock.com; s. 32 (owczarek niemiecki) Dominik Pisarek/Reporter, (bernardin) Photo Research/BE&W; s. 33 (golden retriever) Monkey Business Images/Shutterstock.com, (labrador retriever) Richard Baker/In Pictures/CEBIS/Getty Images; s. 36 (Dean Fossey) Bridgeton Images, (Andrzej Krzywicki) Krzysztof Zuczkowski/Parum; s. 37 (Adam Wójcik) Waldemar Gorzkowski/Agencia Gazeta, (Jane Goodall) Gunther Michel/BIOS/Fast News; s. 38 (kapu) Werner Pernice/Archie/BE&W; s. 47 (chóki) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP (chłopiec) Alexander Pekov/Shutterstock.com; s. 48 (kucharek, kotek, ewarda, żurka) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP (czekolada) Jari Stramly/Shutterstock.com, (szal) zulu difeng/Shutterstock.com; s. 60, 61 (pułdka od zapalek) Bartosz Wojciechowski i Jarosław Cukla/WSIP; s. 60 (dziewczynka) siamona/pavel/Shutterstock.com; s. 61 (chłopiec) matka Wariak/Shutterstock.com; s. 62 (dwó strażaki) Aleksandra Majewska; s. 63 (koperta) Ultrashock/Shutterstock.com, (zmaczek) vectormart/Flip Flux/Shutterstock.com; s. 64, 65 (chmury) Kanate/Shutterstock.com, (cyfry) Sylwester Peters/Shutterstock.com; s. 64 (nożycki) MNI/Shutterstock.com; s. 65 (chinka) Dany Georgiev/Shutterstock.com, (dziewczynka) iko/Shutterstock.com; s. 66, 67 (tablica dwumiana) SCOTTCHAN/Shutterstock.com; s. 68, 69 (ilustracje Hannu Czakowski do książki Astrid Lindgren „Dzieci z Bullerby”) © for the Polish edition by Wydawnictwo „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1957; s. 71 (dziewczynka) overline/Piotr Ratajski/WSIP (kolonowe cyfry) viphotos/Shutterstock.com; s. 72 (szczępczące dzieci) Masza/Shutterstock.com; s. 73 (robót) Jelsomwang/Shutterstock.com, (chłopiec z rakietą) overline/Piotr Ratajski/WSIP (gaskonczony chłopiec) Dmitry Kalinovsky/Shutterstock.com, (robót) charles taylor/Shutterstock.com, (stępczące chłopiec) iko/Shutterstock.com; s. 74 (chłopiec z białym kółkiem) overline/Piotr Ratajski/WSIP, (robót) Mikael Damkler/Shutterstock.com; s. 77 (Pierre-August Renoir: Bal w Moulin de la Galette, 1876) reprodukcja; s. 78 (rysunkowe kłose) Kusaaba/Art/Shutterstock.com; s. 79 (język migowy) BSIP/Diameda, (czytanie Braille’a) Richard Beyer/Photo Researchers/BSIP/Getty Images, (pismo Braille’a) Will & Deni McIntyre/Getty Images; s. 82 (głaska) irin/Shutterstock.com, (deflini) Croisy/Shutterstock.com; s. 83 (żelazko) Vishneshvy Vash/Shutterstock.com, (mrowki) Maksimilian/Shutterstock.com, (kofi) Jim Noetzel/Shutterstock.com, (mewa) Paula Stephens/Shutterstock.com, (bociany) Kirychun Vitar/Shutterstock.com, (dalmatyńczyk) AnetaPics/Shutterstock.com; s. 84, 85 (Puszczka Białowieska) Aleksander Bobol/Shutterstock.com; s. 84 (głaska świeżka) SeDmi/Shutterstock.com, (głaska modrzewia) deZmarco/Shutterstock.com, (głaska sosnowa) deZmarco/Shutterstock.com; s. 85 (głaska ciela) Richard Peterson/Shutterstock.com, (głaska jodły) rikmeda de Alamy/BE&W, (głaska jolowa) Arco Images GmbH/Alamy/BE&W; s. 91 (srd) Alamy/BE&W, (nóż) Alamy/BE&W, (pokój) Pablo Scapina/Alamy/BE&W, (strój) Aneta/Shutterstock.com, (s. 95 (żrakowki) zdjęcie figur w kostiumach ludowych z udziałem Dziecięcego Zespołu Pieśni i Tańca Varsovia pod kierunkiem artystycznym Jarosława Janiaka, fot. Piotr Ratajski/WSIP; s. 97 (ilustracja Arthura Rackhama do „Peer Gynt”, Taniec Anitry ok. 1900) reprodukcja, (Theodor Kittelsen, Skogstrel, 1906) reprodukcja; s. 112 (rumianek) D7INAMIT7S/Shutterstock.com; s. 113 (wroci/Shutterstock.com; s. 114, 117 (kolonowe karteczki) schab/Shutterstock.com; s. 114, 117, 118 (kolonowe karteczki) Kanate/Shutterstock.com; s. 115 (szyszy) Belinka/Shutterstock.com, (moneta 1 zł) reprodukcja; s. 118 (dżurka) rainbow rays/Shutterstock.com; s. 119, 126 (monety 2 zł, 5 zł) reprodukcja; s. 119, 120 (moneta 1 zł) reprodukcja; s. 120 (kwiatki) Vlnor/Shutterstock.com, (rozgwiazda) Peter/Shutterstock.com, (jako) Copred/Shutterstock.com, (znak) reprodukcja, (sygnalizator) Martin Kuocera/Shutterstock.com; s. 121 (koralki, koralki na sznurku) Grażyna Bryk/WSIP; s. 124 (patyczki) Grażyna Bryk/WSIP; s. 126, 130 (banknot 20 zł) reprodukcja; s. 127, 132, 135, 137 (patyczki) G. Bryk/WSIP, (patyczki związane) Agata Bażyńska Kłan/WSIP; s. 129 (monety 1 g 2 g 5 g, 10 g, 20 g, 50 g) reprodukcja, (guziki) elvane/Getty/Shutterstock.com, (galaretki) koya9779/Shutterstock.com, (bulka) Gabartunsi/Shutterstock.com, (żiak) Ruth Black/Shutterstock.com, (zapalnik) Juri Kachkovsky/Shutterstock.com; s. 130 (banknoty 10 zł, 50 zł, 100 zł, 200 zł, 500 zł) reprodukcja, (dziewczynka) Veronica Louro/Shutterstock.com, (chłopiec) Africa Studio/Shutterstock.com, (czapka) Stockbyte/Shutterstock.com, (sweter) Karas/Shutterstock.com, (kurka) elenovsky/Shutterstock.com, (pasek) FrameAgency/Shutterstock.com, (sukienka) Bayernwa Svetlana/Shutterstock.com, (dzwonka) Cilmarshin/Shutterstock.com, (skarpetki) Pskhnyubely/Shutterstock.com, (buty) Lostry/Shutterstock.com, (spodnie) urfin/Shutterstock.com; s. 131 (monety 1 grosz, 10 groszy) reprodukcja; s. 135 (monety 1 zł, 2 zł, 5 zł, banknot 10 zł) reprodukcja; s. 136 (miarka) Andrey Kuzmin/Shutterstock.com, (tasienka) Sharon Silverman Boyd/Shutterstock.com; s. 137 (dziewczynka) Syda Productions/Shutterstock.com

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przystępując do celach dydaktycznych utworów lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 27° Ustawy o prawie autorskim. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu z twórcami tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługują prawo do wynagrodzenia.

